This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

6000104940

32.
608.

JUDAICA

SEU

VETERUM SCRIPTORUM PROFANORUM

DE REBUS JUDAICIS

FRAGMENTA.

30

COLLEGIT

FR. CAROLUS MEIER,

PHILOS. D. THEOL. BACC. LEG.

JENAE,

TYPIS ET IMPENSIS FRIDERICI FROMMANN.

MDCCCXXXII.

608.

JUDAICA

SEU

VETERUM SCRIPTORUM PROFANORUM

DE REBUS JUDAICIS

FRAGMENTA.

3c

COLLEGIT

FR. CAROLUS MEIER,

PHILOS. D. THEOL. BACC. LEG.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

JENAE,

TYPIS ET IMPENSIS FRIDERICI FROMMANN.

MDCCCXXXII.

608.

JUDAICA

SEU

VETERUM SCRIPTORUM PROFANORUM

DE REBUS JUDAICIS

FRAGMENTA.

30

COLLEGIT

FR. CAROLUS MEIER,

PHILOS. D. THEOL. BACC. LEG.

JENAE,

TYPIS ET IMPENSIS FRIDERICI FROMMANN.

MDCCCXXXII.

608.

PRAEFATIO.

Primum quum legerem, ludo literarum adscriptus, Justini Tacitique historiarum libros, fugere me non potuit, quam parum congruant, quae de rebus Judaicis ibi leguntur, cum rebus gestis ipsis Judaeorum, quarum mentionem faciunt libri codicis sacri. Plura, quae notanda mihi videbantur, tunc jam literis mandavi; mox vero, quum alios quoque scriptores profanos, et historicos et poetas, non saepius cum historia sacra Judaeorum, quam inter semet ipsos dissentientes atque discrepantes sentirem, consilium cepi, quaecunque scriptores Graecorum et Romanorum vel consulto vel per occasionem de rebus Judaicis memoraverint, in unum colligendi. Quod

consilium amicus, vinculo studiorum atque Academicae vitae mecum conjunctissimus, *Val. Fleischmann*, s. ministerii Candidatus, non solum comprobavit, sed ipse adjuvit et ad maturitatem adduxit.

Quibus *Judaicis* edendis spero, fore ut viri docti, rerum gestarum hujus gentis studiosi, cuncta e libris scriptorum profanorum, quae huc spectant, collecta et in ordinem disposita lubenter accipiant, ut in evolvendis singulis tot scriptoribus non distineantur atque impediantur, sed ut omnia oculis exposita prope simul conspicere queant.

Prius jam *Stroth* Gothanus *Aegyptiaca* collegit atque edidit, quo libello tanquam exemplari usus sum. Textum editionum optimarum, quae mihi praesto erant, secutus sum; notas vero nonnisi brevioribus illis fragmentis addidi, quae minus perspicua videbantur ad intelligendum. Argumenti summam in lectorum commoditatem margini adposui una cum aliorum scriptorum locis, qui in eadem re enarranda aut consentiunt aut discrepant. Denique rerum indicem addidi, nemini ut spero molestum.

Scribebam Jenae, Calend. Maj. MDCCCXXXII.

Fr. Carolus Meier.

INDEX.

Abrahamus primus patriarcha p. 74 — 79.
Ader contra Salomonem rebellavit p. 79.
Agrippa Palaestinam recepit p. 56.
Annus lunaris p. 52.
Antiochus subigit Judaeos p. 61.
Antiochus Epiphanes relig. Jud. exstinguere conatur p. 18. 81.
Asphaltites lacus p. 16. 23. 44. 63.
Balsamum p. 13. 17. 44. 62.
Belus amnis p. 45.
Cadytis urbs p. 1.
Callirrhoë fons p. 23.
Campi torridi p. 44.
Casius mons p. 1.
Danaus et Cadmus duces Judaeorum p. 19.
Esseni eorumque mores p. 24 — 33.
Ezechias Hierosolymorum rex p. 80.
Gaza urbs p. 37.
Herodes rex, sacerdotio praefectus p. 15. 46. 56.
Hierichus p. 13.
Hierosolyma condita p. 3. 5. 11. 19. 41.
— — — capta et diruta p. 13. 46. 53. 56 — 58. 70. 81
Hierosolymorum descriptio p. 13. 49. 53.
Hierosolymus et Judas Judaeorum duces p. 41.
Hircanus et Aristobulus reges p. 53. 55.
Joppa, portus Judaeorum p. 10. 37.
Jordanis amnis p. 22. 44.
Josua successor Mosis p. 74. 79.
Judaea deserta p. 60.
— — fertilis p. 8. 44. 73.
— — provincia redacta p. 46.
— — Syriae pars p. 37.

6000104940

32.
608.

6000104940

32.
608.

JUDAICA

SEU

VETERUM SCRIPTORUM PROFANORUM

DE REBUS JUDAICIS

FRAGMENTA.

3c

COLLEGIT

FR. CAROLUS MEIER,

PHILOS. D. THEOL. BACC. LEG.

JENAE,

TYPIS ET IMPENSIS FRIDERICI FROMMANN.

MDCCCXXXII.

608.

τέσσαρας μυριάδας ἀνδρῶν πρὸς φυλακήν. ἐνθάδε κατὰ θερείαν ἤρχετο, τὰ μὲν σιτομετρῶν καὶ μισθοφορίαν παρεχόμενος, τὰ δὲ καὶ ταῖς ἐξοπλισίαις πρὸς φόβον τῶν ἔξωθεν ἐπιμελῶς γυμνάζων. ἄρξας δ' ἐννεακαίδεκα ἔτη τὸν βίον ἐτελεύτησεν. μετὰ τοῦτον δὲ ἕτερος ἐβασίλευσεν, τέσσαρα καὶ τεσσαράκοντα ἔτη καλούμενος Βηών. μεθ' ὃν ἄλλος, Ἀπαχνάς, ἓξ καὶ τριάκοντα ἔτη καὶ μῆνας ἑπτά. ἔπειτα δὲ καὶ Ἀπωφις, ἓν καὶ ἑξήκοντα, καὶ Ἰανίας πεντήκοντα καὶ μῆνα ἕνα. ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ Ἀσσις ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα καὶ μῆνας δύο. καὶ οὗτοι μὲν ἓξ ἐν αὐτοῖς ἐγενήθησαν πρῶτοι ἄρχοντες, πολεμοῦντες ἀεὶ καὶ ποθοῦντες μᾶλλον τῆς Αἰγύπτου ἐξᾶραι τὴν ῥίζαν. ἐκαλεῖτο δὲ τὸ σύμπαν αὐτῶν ἔθνος Ὑκσως, τοῦτο δέ ἐστι βασιλεῖς ποιμένες. τὸ γὰρ Ὑκ καθ' ἱερὰν γλῶσσαν βασιλέα σημαίνει, τὸ δὲ Σως ποιμήν ἐστι καὶ ποιμένες κατὰ τὴν κοινὴν διάλεκτον. καὶ οὕτω συντιθέμενον γίνεται Ὑκσως. τινὲς δὲ λέγουσιν αὐτοὺς Ἄραβας εἶναι. ἐν δ' ἄλλῳ ἀντιγράφῳ οὐ βασιλεῖς σημαίνεσθαι διὰ τῆς τοῦ Ὑκ προσηγορίας, ἀλλὰ τοὐναντίον αἰχμαλώτους δηλοῦσθαι ποιμένας. — — — Τούτους δὲ τοὺς προκατωνομασμένους βασιλέας τοὺς τῶν ποιμένων καλουμένων, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γενομένους, κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου φησὶν [Μανεθὼν] ἔτη πρὸς τοῖς πεντακοσίοις ἕνδεκα· μετὰ ταῦτα δὲ τῶν ἐκ τῆς Θηβαΐδος καὶ τῆς ἄλλης Αἰγύπτου βασιλέων γενέσθαι, φησίν, ἐπανάστασιν ἐπὶ τοὺς ποιμένας. καὶ πόλεμον αὐτοῖς συρραγῆναι μέγαν καὶ πολυχρόνιον. ἐπὶ δὲ βασιλέως, ᾧ ὄνομα εἶναι Ἀλισφραγμούθωσις, ἡττωμένους, φησί, τοὺς ποιμένας ὑπ' αὐτοῦ, ἐκ μὲν τῆς ἄλλης Αἰγύπτου πάσης ἐκπεσεῖν, κατακλεισθῆναι δ' εἰς τόπον, ἀρουρῶν ἔχοντα μυρίων τὴν περίμετρον. Αὔαριν ὄνομα τῷ τόπῳ. Τοῦτον, φησὶν ὁ Μανεθών, ἅπαντα τείχει τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ περιβαλεῖν τοὺς ποιμένας, ὅπως τήν τε κτῆσιν ἅπασαν ἔχωσιν ἐν ὀχυρῷ, καὶ τὴν λείαν τὴν ἑαυτῶν. Τὸν δὲ Ἀλισφραγμουθωσέως υἱὸν Θούμμω-

Nomen hujus gentis: *Hycsos* = Reges pastores.

Aegyptum tenent.

Bellum contra eos parant reges Aegypti,

quorum unus, Alisphragmuthosis, debellat pastores, atque expellit Aegypto.

σιν, ἐπιχειρῆσαι μὲν αὐτοὺς διὰ πολιορκίας ἑλεῖν κατὰ κράτος, ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα μυριάσι προσεδρεύσαντα τοῖς τείχεσιν. ἐπεὶ δὲ τῆς πολιορκίας ἀπέγνω, ποιήσασθαι συμβάσεις, ἵνα τὴν Αἴγυπτον ἐκλιπόντες ὅπῃ βούλονται πάντες ἀβλαβεῖς ἀπέλθωσι. τοὺς δὲ ἐπὶ ταῖς ὁμολογίαις πανοικεσίᾳ μετὰ τῶν κτήσεων οὐκ ἐλάττους μυριάδων ὄντας εἴκοσι καὶ τεσσάρων ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου τὴν ἔρημον εἰς Συρίαν ὁδοιπορῆσαι. φοβουμένους δὲ τὴν Ἀσσυρίων δυναστείαν, (τότε γὰρ ἐκείνους τῆς Ἀσίας κρατεῖν) ἐν τῇ νῦν Ἰουδαίᾳ καλουμένῃ πόλιν οἰκοδομησαμένους τοσαύταις μυριάσιν ἀνθρώπων ἀρκέσουσαν, Ἱεροσόλυμα ταύτην ὀνομάσαι.

Expulsi per desertum tendunt in Judæam, ibique urbem aedificant Hierosolymam.

Joseph. c. Ap. I, 26. Ἀμένωφίν φησι ἐπιθυμῆσαι θεῶν γενέσθαι θεατήν, ὥσπερ Ὥρος, εἷς τῶν πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότων· ἀνενεγκεῖν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν ὁμωνύμῳ μὲν αὐτῷ Ἀμενώφει, πατρὸς δὲ Πάπιος ὄντι, θείας δὲ δοκοῦντι μετεσχηκέναι φύσεως, κατά τε σοφίαν καὶ πρόγνωσιν τῶν ἐσομένων. εἰπεῖν οὖν αὐτῷ τοῦτον τὸν ὁμώνυμον, ὅτι δυνήσεται θεοὺς ἰδεῖν, εἰ καθαρὰν ἀπό τε λεπρῶν καὶ τῶν ἄλλων μιαρῶν ἀνθρώπων τὴν χώραν ἅπασαν ποιήσειεν. ἡσθέντα δὲ τὸν βασιλέα, πάντας τοὺς τὰ σώματα λελωβημένους ἐκ τῆς Αἰγύπτου συναγαγεῖν· γενέσθαι δὲ τοῦ πλήθους μυριάδας ὀκτώ. καὶ τούτους εἰς τὰς λιθοτομίας τὰς ἐν τῷ πρὸς ἀνατολὴν μέρει τοῦ Νείλου ἐμβαλεῖν αὐτόν, ὅπως ἐργάζοιντο καὶ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων οἱ ἐγκεχωρισμένοι. εἶναι δέ τινας ἐν αὐτοῖς καὶ τῶν λογίων ἱερέων φησὶ, λέπρᾳ συγκεχυμένους. Τὸν δὲ Ἀμένωφιν ἐκεῖνον τὸν σοφὸν καὶ μαντικὸν ἄνδρα, ὑποδεῖσθαι πρὸς αὐτόν τε καὶ τὸν βασιλέα χόλον τῶν θεῶν, εἰ βιασθέντες ὀφθήσονται. καὶ προσθέμενον εἰπεῖν, ὅτι συμμαχήσουσίν τινες τοῖς μιαροῖς, καὶ τῆς Αἰγύπτου κρατήσουσιν ἐπ' ἔτη δεκατρία. μὴ τολμῆσαι μὲν αὐτὸν εἰπεῖν ταῦτα τῷ βασιλεῖ, γραφὴν δὲ καταλιπόντα περὶ πάντων ἑαυτὸν ἀνελεῖν. ἐν ἀθυμίᾳ δὲ εἶναι τὸν βασιλέα. κἄπειτα κατὰ λέξιν οὕτω γέγραφεν·

Amenophis, Aegyptiorum rex, hanc omnes corpore debiles et leprosos ex Aegypto migrare jussit.

Rogatibus vero urbem concessit desertam, nomine Avarim.

τῶν δὲ ταῖς λατομίαις ὡς χρόνος ἱκανὸς διῆλθε ταλαιπωρούντων, ἀξιωθεὶς ὁ βασιλεὺς, ἵνα πρὸς κατάλυσιν αὐτοῖς καὶ σκέπην ἀπομερίσῃ τὴν τότε τῶν ποιμένων ἐρημωθεῖσαν πόλιν, Αὔαριν συνεχώρησεν. ἔστι δ' ἡ πόλις κατὰ τὴν θεολογίαν ἄνωθεν Τυφώνιος. οἱ δὲ εἰς ταύτην εἰσελθόντες, καὶ τὸν τόπον τοῦτον εἰς ἀπόστασιν ἔχοντες, ἡγεμόνα αὐτῶν λεγόμενόν τινα τῶν Ἡλιοπολιτῶν ἱερέων Ὀσάρσιφον ἐστήσαντο. καὶ τούτῳ πειθαρχήσοντες ἐν πᾶσιν ὡρκωμότησαν. ὁ δὲ πρῶτον μὲν αὐτοῖς νόμον ἔθετο, μήτε προσκυνεῖν θεοὺς μήτε τῶν μάλιστα ἐν Αἰγύπτῳ θεμιστευομένων ἱερῶν ζώων ἀπέχεσθαι μηδενὸς, πάντα τε θύειν καὶ ἀναλοῦν. συνάπτεσθαι δὲ μηδενὶ, πλὴν τῶν συνωμοσμένων. τοιαῦτα δὲ νομοθετήσας, καὶ πλεῖστα ἄλλα, μάλιστα τοῖς Αἰγυπτίοις ἐθισμοῖς ἐναντιούμενα, ἐκέλευσεν πολυχειρίᾳ τὰ τῆς πόλεως ἐπισκευάζειν τείχη, καὶ πρὸς πόλεμον ἑτοίμους γίνεσθαι τὸν πρὸς Ἀμένωφιν τὸν βασιλέα. αὐτὸς δὲ προσλαβόμενος μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἱερέων καὶ συμμεμιασμένων, ἔπεμψε πρέσβεις πρὸς τοὺς ὑπὸ Τεθμώσεως ἀπελασθέντας ποιμένας, εἰς πόλιν τὴν καλουμένην Ἱεροσόλυμα. καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς συνατιμασθέντας δηλώσας, ἠξίου συνεπιστρατεύειν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' Αἴγυπτον. ἐπάξειν μὲν οὖν αὐτοὺς ἐπηγγείλατο, πρῶτον μὲν εἰς Αὔαριν τὴν προγονικὴν αὐτῶν πατρίδα καὶ τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ὄχλοις παρέξειν ἀφθόνως, ὑπερμαχήσεσθαι δὲ ὅτε δέοι, καὶ ῥᾳδίως ὑποχείριον αὐτοῖς τὴν χώραν ποιήσειν. οἱ δὲ ὑπερχαρεῖς γενόμενοι παντες προθύμως εἰς εἴκοσι μυριάδας ἀνδρῶν συνεξώρμησαν, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἧκον εἰς Αὔαριν. Ἀμένωφις δ' ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τὴν ἐκείνων ἔφοθον, οὐ μετρίως συνεχύθη, τῆς παρ' Ἀμενώφεως τοῦ Ἠάπιος μνησθεὶς προδηλώσεως. καὶ πρότερον συναγαγὼν πλῆθος Αἰγυπτίων, καὶ βουλευσάμενος μετὰ τῶν ἐν τούτοις ἡγεμόνων, τά τε ἱερὰ ζῶα, τὰ πρῶτα μάλιστα ἐν τοῖς ἱεροῖς τιμώμενα ὥςγ' ἑαυτὸν μετεπέμψατο, καὶ τοῖς κατὰ

Ducem sibi constituunt, qui eis leges dat maxime contrarias Aegyptiorum moribus.

Cum Solymitis, prius jam a Tethmosi depulsis, sese conjungunt, denuo invadentes Aegyptum.

μέρος ἱερεῦσιν παρήγγειλεν, ὡς ἀσφαλέστατα τῶν θεῶν συγκρύψαι τὰ ξόανα. τὸν δὲ υἱὸν Σέθων τὸν καὶ Ῥαμέσσην ἀπὸ Ῥάψεως τοῦ πατρὸς ὠνομασμένον, πενταέτη ὄντα, ἐξέθετο πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον. αὐτὸς δὲ διαβὰς τοῖς ἄλλοις Αἰγυπτίοις οὖσιν εἰς τριάκοντα μυριάδας ἀνδρῶν μαχιμωτάτων, καὶ τοῖς πολεμίοις ἀπαντήσασιν οὐ συνέβαλεν· ἀλλὰ μέλλειν θεομαχεῖν νομίσας, παλινδρομήσας ἧκεν εἰς Μέμφιν. ἀναλαβών τε τόν τε Ἄπιν καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐκεῖσε μεταπεμφθέντα ἱερὰ ζῶα, εὐθὺς εἰς Αἰθιοπίαν σὺν ἅπαντι τῷ στόλῳ καὶ πλήθει τῶν Αἰγυπτίων ἀνήχθη. χάριτι γὰρ ἦν αὐτῷ ὑποχείριος ὁ τῶν Αἰθιόπων βασιλεύς· ὅθεν ὑποδεξάμενος, καὶ τοὺς ὄχλους πάντας ὑπολαβὼν οἷς ἔσχεν ἡ χώρα τῶν πρὸς ἀνθρωπίνην τροφὴν ἐπιτηδείων καὶ πόλεις καὶ κώμας πρὸς τὴν τῶν πεπρωμένων τρισκαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἔκπτωσιν αὐτάρκεις, οὐχ ἧττόν γε καὶ στρατόπεδον Αἰθιοπικὸν πρὸς φυλακὴν ἐπέταξε τοῖς παρ' Ἀμενώφεως τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς Αἰγύπτου. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν τοιαῦτα. οἱ δὲ Σολυμῖται κατελθόντες σὺν τοῖς μιαροῖς τῶν Αἰγυπτίων, οὕτως ἀνοσίως τοῖς ἀνθρώποις προσηνέχθησαν, ὥστε τὴν τῶν προειρημένων κράτησιν χειρίστην φαίνεσθαι τοῖς τότε τὰ τούτων ἀσεβήματα θεωμένοις. καὶ γὰρ οὐ μόνον πόλεις καὶ κώμας ἐνέπρησαν, οὐδὲ ἱεροσυλοῦντες οὐδὲ λυμαινόμενοι ξόανα θεῶν ἠρκοῦντο, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς ὀπτανίοις τῶν σεβαστευομένων ἱερῶν ζώων χρώμενοι διετέλουν, καὶ θύτας καὶ σφαγεῖς τούτων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἠνάγκαζον γίνεσθαι, καὶ γυμνοὺς ἐξέβαλον. λέγεται δὲ ὅτι τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους αὐτοῖς καταβαλόμενος ἱερεὺς, τὸ γένος Ἡλιουπολίτης, ὄνομα Ὀσαρσὶφ, ἀπὸ τοῦ ἐν Ἡλίου πόλει θεοῦ Ὀσίρεως, ὡς μετέβη εἰς τοῦτο τὸ γένος, μετετέθη τοὔνομα καὶ προσηγορεύθη Μωϋσῆς.

Aegyptum vastant.

Moses, genere Heliopolitanus.

Polybius. 200 a. Ch.

Histor. lib. V. c. 70. ed. Schweigh. T. II. p. 364.

Philoteria et Scythopolis Antiocho traduntur.

Ἡ δὲ Φιλοτερία κεῖται παρ' αὐτὴν τὴν λίμνην, εἰς ἣν ὁ καλούμενος Ἰορδάνης ποταμὸς εἰσβάλλων, ἐξίησι πάλιν εἰς τὰ πεδία τὰ περὶ τὴν Σκυθῶν πόλιν προσαγορευομένην. Γενόμενος δὲ καθ' ὁμολογίαν ἐγκρατὴς ἀμφοτέρων τῶν προειρημένων πόλεων, εὐθαρσῶς ἔσχε πρὸς τὰς μελλούσας ἐπιβολάς· διὰ τὸ τὴν ὑποτεταγμένην χώραν ταῖς πόλεσι ταύταις, ῥαδίως δύνασθαι παντὶ τῷ στρατοπέδῳ χορηγεῖν, καὶ δαψιλῆ παρασκευάζειν τὰ κατεπείγοντα πρὸς τὴν χρείαν.

Laudatur fertilitas hujus terrae.

Libri XVI reliquiae, ed. Schweigh. T. III. p. 642.

Scopas, dux Ptolemaei, recipit Judaeam.

Ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος.

Cicero. 100 a. Ch.

Judaei servituti nati.

Orat. de Provinciis consularibus c. 5. Jam vero publicanos miseros, (me etiam miserum, illorum ita de me meritorum miseriis ac dolore) tradidit [Gabiajus] in servitutem *Judaeis et Syris, nationibus natis servituti.*

Pro Flacco c. 28. Sequitur [contra Flaccum] auri illa invidia Judaici. [2]) — — — Scis [Laeli], quanta sit manus, quanta concordia, quantum valeat in concionibus. — — — Quum *aurum Judaeorum nomine quotannis ex Italia et ex omnibus provinciis Hierosolyma exportari* soleret, Flaccus sanxit edicto, ne ex Asia exportari liceret. Quis est, judices, qui hoc non vere laudare possit? *Exportari aurum* non

Aurum e provinciis exportant. Joseph. Ant. XIV, 7, 2.

2) Cf. *Cujacius* ad lib. 10. Cod. Justinian. Tit. XXV.

oportere, cum saepe antea Senatus, tum me Consule, gravissime judicavit. Huic autem *barbarae superstitioni* resistere severitas? *multitudinem Judaeorum, flagrantem nonnunquam in concionibus*, pro republica contemnere, gravitatis summae fuit?

Gens barbarae superstitionis, flagrans nonnunquam in concionibus.

At „Cn. Pompejus, captis Hierosolymis, victor ex illo fano nihil attigit.“ Inprimis hoc, ut multa alia sapientis; quod in tam *suspiciosa ac maledica civitate* locum sermoni obtrectatorum non reliquit. Non enim, credo, religionem et Judaeorum et hostium, impedimento praestantissimo imperatori, sed pudorem fuisse. — — — Sua cuique civitati religio, Laeli, est: nostra nobis. Stantibus Hierosolymis, pacatisque Judaeis, tamen istorum religio sacrorum a splendore hujus imperii, gravitate nominis nostri, majorum institutis abhorrebat: nunc vero hoc magis, quod *illa gens, quid de imperio nostro sentiret, ostendit armis; quam cara Diis immortalibus esset, docuit, — quod est victa, quod elocata, quod servata.*

Cn. Pompejus, captis Hierosolymis, calumniam suspiciosae hujus gentis effugere voluit.

Abhorret religio Judaeorum a splendore nominis atque imperii Romanorum. *Joseph.* c. Ap. II, 11. *Minucius Felix*, Octav. c. 10.

Horatius. 60 a. Ch.

Serm. I. 4, vs. 142. — — — Ac veluti te
Judaei cogemus in hanc concedere turbam [3]).
Serm. I. 5, vs. 100. — — — Credat Judaeus Apella [4]).
Serm. I. 9, vs. 69. Hodie tricesima sabbata [5]): Vin' tu

Judaei proselytas faciunt vel coactos. *Juven.* Sat. XIV, 96 ss. Superstitio eorum in proverbium venit. *Tacit.* Hist. V, 13. Sabbata Judaeorum a

3) In omnibus Asiae minoris provinciis, imperio subjectis Romanorum, Judaei collocaverant domicilia, liberum habentes usum sacrorum. Illic vero, nec minus Romae, nihil intermittebant ad proselytas faciendos; immo cogebant aliquando, dummodo justa occasio nata foret. Nec infitiandum, permultos gentilès tunc temporis ad sacra Judaeorum transiisse, nec omnibus renuntiantes moribus Ethnicorum.

4) „*Apellas*“ dicit Judaeos; hoc est secundum Porphyrium: qui pellem non habeant in parte genitali. *Cicero* in ep. VII, 25. *Apellam* quendam Fabii Galli libertum fuisse indicat; unde etiam nomen proprium id fuisse intelligimus.

5) *Scaliger* intelligit tricesimum lunaris mensis diem.

gentilibus quoque celebrata. *Tacit.* Hist. V, 5. *Sueton.* Tib. 36. *Dio Cass.* XXXVI. *Joseph.* B. J. VII, 3. c. Ap. II, 10.

Curtis Judaeis oppedere? Nulla mihi, inquam, Relligio est. At mî: sum paulo infirmior unus Multorum.

[Gentiles igitur sabbata celebrare videmus una cum Judaeis ipsis.

Cf. *Ovidius*, de art. amat. I, 75.

Nec te praetereat Veneri ploratus Adonis,
Cultaque Judaeo septima sacra Syro.]

Strabo. 60 a. Ch. — 25 p. Ch.

Lib. XVI. ed. Falcon. p. 1081. ss. Casaub. p. 523. ss.

Judaea mixtis gentibus habitata.

Τῆς δὲ Ἰουδαίας τὰ μὲν ἑσπέρια ἄκρα τα πρὸς τῷ Κασίῳ κατέχουσιν οἱ Ἰδουμαῖοί τε καὶ ἡ λίμνη. Ναβαταῖοι δ' εἰσὶν οἱ Ἰδουμαῖοι· κατὰ στάσιν δὲ ἐκπεσόντες ἐκεῖθεν προσεχώρησαν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ τῶν νομίμων τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἐκοινώνησαν· πρὸς θαλάττῃ δὲ ἡ Σερβωνὶς τὰ πολλὰ κατεῖχε καὶ ἡ συνεχὴς μεχρὶ Ἱεροσολύμων· καὶ γὰρ ταῦτα πρὸς θαλάττῃ ἐστίν· ἀπὸ δὲ τοῦ ἐπινείου τῆς Ἰόππης εἴρηται, ὅτι ἐστὶν ἐν ὄψει· [ed. Casaub. p. 522. Ἐν ὕψει γάρ ἐστιν ἱκανῶς τὸ χωρίον [Ἰόππη], ὥστ' ἀφορᾶσθαί φασιν ἀπ' αὐτοῦ τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν τῶν Ἰουδαίων

Joppe, portus Judaeorum.

μητρόπολιν· καὶ δὴ καὶ ἐπινείῳ τούτῳ κέχρηνται, καταβάντες μέχρι θαλάττης, οἱ Ἰουδαῖοι]. ταῦτα μὲν προσάρκτια· τὰ πολλὰ δ' ὡς ἕκαστα εἰσὶν ὑπὸ φύλων οἰκούμενα μικτῶν, ἔκ τε Αἰγυπτίων ἐθνῶν καὶ Ἀραβίων καὶ Φοινίκων. [p. 1063. Casaub. p. 515. Ἔνιοι δὲ τὴν Συρίαν ὅλην εἴς τε Κοιλοσύρους καὶ Φοίνικας διελόντες τούτοις ἀναμεμίχθαι φασὶ τέτταρα ἔθνη· Ἰουδαίους, Ἰδουμαίους, Γαζαίους, Ἀζωτίους]. τοιοῦτοι γὰρ οἱ τὴν Γαλιλαίαν ἔχοντες, καὶ τὴν Ἱεριχοῦντα, καὶ τὴν Φιλαδέλφειαν καὶ Σαμάρειαν, ἣν Ἡρώδης Σεβαστὴν ἐπωνόμασεν. οὕτω δ' ὄντων μιγάδων, ἡ κρατοῦσα μάλιστα φήμη τῶν περὶ

τὸ ἱερὸν τὸ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις πιστευομένων, Αἰγύπτιους ἀποφαίνει τοὺς προγόνους τῶν νῦν Ἰουδαίων λεγομένων. Μωσῆς γάρ τις τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων ἔχων τὶ μέρος τῆς καλουμένης χώρας, ἀπῆρεν ἐκεῖσε ἐνθένδε δυσχεράνας τὰ καθεστῶτα, καὶ συνεξῆραν αὐτῷ πολλοὶ τιμῶντες τὸ θεῖον. Ἔφη γὰρ ἐκεῖνος καὶ ἐδίδασκεν, ὡς οὐκ ὀρθῶς φρονοῦσιν οἱ Αἰγύπτιοι θηρίοις εἰκάζοντες καὶ βοσκήμασι τὸ θεῖον· οὐδ' οἱ Λίβυες· οὐκ εὖ δὲ οὐδ' οἱ Ἕλληνες, ἀνθρωπομόρφους τυποῦντες· εἴη γὰρ ἓν τοῦτο μόνον θεὸς τὸ περιέχον ἡμᾶς ἅπαντας καὶ γῆν καὶ θάλατταν, ὃ καλοῦμεν οὐρανὸν καὶ κόσμον, καὶ τὴν τῶν ὄντων φύσιν. Τούτου δὴ τίς ἂν εἰκόνα πλάττειν θαρρήσειε νοῦν ἔχων ὁμοίαν τινὶ τῶν παρ' ἡμῖν; ἀλλ' ἐᾷν δεῖ πᾶσαν ξοανοποιΐαν· τέμενος ἀφορίσαντας καὶ σηκὸν ἀξιόλογον τιμᾷν εἴδους χωρίς. Ἐγκοιμᾶσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἄλλους τοὺς εὐονείρους. καὶ προσδοκᾷν δεῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ μετὰ δικαιοσύνης, τοὺς δ' ἄλλους μὴ προσδοκᾷν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν τοιαῦτα λέγων ἔπεισεν εὐγνώμονας ἄνδρας οὐκ ὀλίγους, καὶ ἀπήγαγεν εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὅπου νῦν ἐστὶ τὸ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις κτίσμα [6]). Κατέσχε δὲ ῥᾳδίως οὐκ ἐπίφθονον ὂν τὸ χωρίον, οὐδ' ὑπὲρ οὗ ἄν τις ἐσπουδασμένως μαχέσαιτο· ἔστι γὰρ πετρῶδες, αὐτὸ μὲν εὔυδρον, τὴν δὲ κύκλῳ χώραν ἔχον λυπρὰν καὶ ἄνυδρον, τὴν δ' ἐντὸς ἑξήκοντα σταδίων καὶ ὑπόπετρον. Ἅμα δ' ἀντὶ τῶν ὅπλων τὰ ἱερὰ προὐβάλλετο καὶ τὸ θεῖον, ἵδρυσιν τούτου ζητεῖν ἀξιῶν, καὶ παραδώσειν ὑπισχνούμενος τοιοῦτον σεβασμὸν, καὶ τοιαύτην ἱεροποιΐαν, ἥτις οὐδὲ δαπάναις ὀχλήσει τοὺς χρωμένους,

Judaeorum origo.

Moses unus ex Aegyptiis sacerdotibus.

Quae docuerit de rebus divinis.

Diod. Sic. I. p. 105.

Judaeos in eam regionem deduxit, ubi nunc condita sunt Hierosolyma.

Regionis descriptio.

Multa magnaque Moses pollicitus imperium adeptus est.

6) Strabo historiam Judaeorum a Mose usque ad reditum a Babylone ignorare atque hos duos adventus in Judaeam commiscere videtur.

οὔτε θεοφορίαις, οὔτε ἄλλαις πραγματείαις ἀτόποις. οὗτος μὲν οὖν εὐδοκιμήσας τούτοις συνεστήσατο ἀρχὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἁπάντων προσχωρησάντων ῥᾳδίως τῷ κύκλῳ διὰ τὴν ὁμιλίαν καὶ τὰ προτεινόμενα· οἱ δὲ διαδεξάμενοι, χρόνους μέν τινας ἐν τοῖς αὐτοῖς διέμειναν δικαιοπραγοῦντες καὶ θεοσεβεῖς ὡς ἀληθῶς ὄντες· ἔπειτ' ἐφισταμένων ἐπὶ τὴν ἱεροσύνην τὸ μὲν πρῶτον δεισιδαιμόνων, ἔπειτα τυραννικῶν ἀνθρώπων, ἐκ μὲν τῆς δεισιδαιμονίας αἱ τῶν βρωμάτων ἀποσχέσεις, ὥνπερ καὶ νῦν ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς ἀπέχεσθαι, καὶ περιτομαὶ, καὶ ἐκτομαί. [Lib. XVII. ed. Falcon. p. 1165. Casaub. p. 566. Καὶ τοῦτο δὲ τῶν ζηλουμένων μάλιστα παρ' αὐτοῖς (τοῖς Αἰγυπτίοις) τὸ πάντα τρέφειν τὰ γεννώμενα παιδία· καὶ τὸ περιτέμνειν, καὶ τὰ θήλεα ἐκτέμνειν, ὅπερ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις νόμιμον. οὗτοι δέ εἰσιν Αἰγύπτιοι τὸ ἀνέκαθεν, καθάπερ εἰρήκαμεν ἐν τῷ περὶ ἐκείνων λόγῳ]. καὶ εἴ τινα τοιαῦτα ἐνομίσθη· ἐκ δὲ τῶν τυραννίδων τὰ λῃστήρια. οἱ μὲν γὰρ ἀφιστάμενοι τὴν χώραν ἐκάκουν, καὶ αὐτὴν καὶ τὴν γειτνιῶσαν· οἱ δὲ συμπράττοντες τοῖς ἄρχουσι καθήρπαζον τὰ ἀλλότρια, καὶ τῆς Συρίας κατεστρέφοντο καὶ τῆς Φοινίκης πολλήν. Ἦν δ' ὅμως εὐπρέπειά τις περὶ τὴν ἀκρόπολιν αὐτῶν, οὐχ ὡς τυραννεῖον βδελυττομένων, ἀλλ' ὡς ἱερὸν σεμνούντων τε καὶ σεβομένων. — — — — Μωσῆς καὶ οἱ διαδεξάμενοι ἐκεῖνον πᾶς μὲν ἀρχὰς λαβόντες οὐ φαύλας, ἐκτραπόμενοι δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον.

Ἤδη δ' οὖν φανερῶς τυραννουμένης τῆς Ἰουδαίας, πρῶτος ἀνθ' ἱερέως ἀνέδειξεν ἑαυτὸν βασιλέα Ἀλέξανδρος·[7]) τούτου δ' ἦσαν υἱοὶ Ὑρκανός τε καὶ Ἀριστόβουλος· διαφερομένων δὲ περὶ τῆς ἀρχῆς ἐπῆλθε Πομπήϊος, καὶ κατέλυσεν αὐτοὺς, καὶ τὰ ἐρύματα αὐ-

Judaei primum justi et vere religiosi. Justin. XXXVI, c. 2.

Deinde superstitiosi et tyrannici.

Sue abstinent, circumciduntur et excidunturur.

Regionem vastaverunt vicinam, atque Syriae Phoeniciaeque partes subegerunt.

Arcem ut templum venerantur.

Pro sacerdote primum se regem fecit Alexander.

Pompejus capta diruit

7) Immo Aristobulus est, qui primus sacerdotium mutavit in regnum; eique successit frater Alexander. cf. *Joseph.* Ant. XIII, 19 et 20.

τῶν κατέσπασε, καὶ αὐτὰ ἐν πρώτοις τὰ Ἱεροσόλυμα βίᾳ καταλαβών. ἦν γὰρ πετρῶδες εὐερκὲς ἔρυμα, ἐντὸς μὲν εὔυδρον, ἐκτὸς δὲ παντελῶς διψηρόν· τάφρον λατομητὴν ἔχον, βάθος μὲν ἑξήκοντα ποδῶν, πλάτος δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίων. ἐκ δὲ τοῦ λίθου τοῦ λατομηθέντος ἐπεπύργωτο τὸ τεῖχος τοῦ ἱεροῦ. Κατελάβετο δ' ὥς φασι, τηρήσας τὴν τῆς νηστείας ἡμέραν, ἡνίκα ἀπείχοντο οἱ Ἰουδαῖοι παντὸς ἔργου, πληρώσας τὴν τάφρον, καὶ ἐπιβαλὼν τὰς διαβάθρας, κατασπάσαι δ' οὖν ἐκέλευσε τὰ τείχη πάντα καὶ ἀνεῖλεν εἰς δύναμιν τὰ ληστήρια, καὶ τὰ γαζοφυλάκια τῶν τυράννων. Ἦν δὲ δύο μὲν τὰ ταῖς εἰσβολαῖς ἐπικείμενα τοῦ Ἱερικοῦντος Θρήξ τε καὶ Ταῦρος, ἄλλα δε Ἀλεξάνδριόν τε καὶ Ὑρκάνιον, καὶ Μαχαιρούς, καὶ Λωσίας, καὶ τὰ περὶ τὴν Φιλαδελφίαν, καὶ ἡ περὶ Γαλιλαίαν Σκυθόπολις. Ἱερικοὺς δ' ἐστὶ πεδίον κύκλῳ περιεχόμενον ὀρεινῇ τινι, καί που καὶ θεατροειδῶς πρὸς αὐτῷ κεκλιμένη· ἐνταῦθα δ' ἐστὶν ὁ Φοινικών, μεμιγμένην ἔχων καὶ ἄλλην ὕλην ἥμερον καὶ εὔκαρπον, πλεονάζον δὲ τῷ φοίνικι, ἐπὶ μῆκος σταδίων ἑκατὸν, διάρρυτος ἅπας καὶ μεστὸς κατοικιῶν· ἔστι δ' αὐτοῦ καὶ βασίλειον, καὶ ὁ τοῦ βαλσάμου Παράδεισος· ἔστι δὲ τὸ φυτὸν θαμνῶδες, κυτίσῳ ἐοικὸς καὶ τερμίνθῳ, ἀρωματίζον. οὗ τὸν φλοιὸν ἐπισχίσαντες, ὑπολαμβάνουσιν ἀγγείοις τὸν ὀπὸν, γλίσχρῳ γάλακτι παραπλήσιον· ἀναληφθεὶς δ' εἰς κογχάρια λαμβάνει πῆξιν. λύει δὲ κεφαλαλγίας θαυμαστῶς, καὶ ὑποχύσεις ἀρχομένας, καὶ ἀμβλυωπίας· τίμιος οὖν ἐστι, καὶ διότι ἐνταῦθα μόνον γεννᾶται· καὶ ὁ Φοινικὼν δὲ τοιοῦτος, ἔχων τὴν καρυωτὴν φοίνικα ἐνταῦθα μόνον, πλὴν τοῦ Βαβυλωνίου, καὶ τοῦ ἐπέκεινα πρὸς τὴν ἕω. Μεγάλη οὖν ἀπ' αὐτῶν ἡ πρόσοδος. Καὶ τῷ ξυλοβαλσάμῳ δὲ ὡς ἀρώματι χρῶνται. Ἡ δὲ Σιρβωνὶς λίμνη[8]) πολλὴ μέν ἐστι· καὶ

Hierosolyma. Desertio urbis.

Judaei ab omni opere abstinent jejunii die.

Polyb. V, 70. Hierichus, planities montibus circumdata, ubi Palmetum.

Balsami Paradisus.

Sirbonis lacus ejusque

8) Sirbonidem lacum cum Asphaltite Noster confundere videtur.

bitumen. Tacit. hist. V, 6. Plinius Nat. hist. V, 12.

γὰρ χιλίων σταδίων εἰρήκασί τινες τὸν κύκλον. τῇ μέντοι παραλίᾳ παρεκτέταται μικρῷ τι πλέον τῶν διακοσίων σταδίων μῆκος ἐπιλαμβάνουσα, ἀγχιβαθὴς, βαθύτατον ἔχουσα ὕδωρ, ὥστε μὴ δεῖν κολύμβου, ἀλλὰ τὸν ἐμβάντα, καὶ μέχρις ὀμφαλοῦ προεμβάντα, εὐθὺς ἐξαίρεσθαι· μεστὴ δ' ἐστὶν ἀσφάλτου αὕτη· ταύτην δὲ ἀναφυσᾶται κατὰ καιροὺς ἀτάκτους ἐκ μέσου τοῦ βάθους μετὰ πομφολύγων, ὡς ἂν ζέοντος ὕδατος· κυρτουμένη δὲ ἡ ἐπιφάνεια, λόφου φαντασίαν παρέχει· συναναφέρεται δὲ καὶ ἄσβολος πολλὴ καπνώδης μὲν, πρὸς δὲ τὴν ὄψιν ἄδηλος. ὑφ' ἧς κατιοῦται καὶ χαλκὸς καὶ ἄργυρος καὶ πᾶν τὸ στιλπνὸν μέχρι καὶ χρυσοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ κατιοῦσθαι τὰ σκεύη γνωρίζουσιν οἱ περιοικοῦντες ἀρχομένην τὴν ἀναβολὴν τῆς ἀσφάλτου, καὶ παρασκευάζονται πρὸς τὴν μεταλλείαν αὐτοῦ, ποιησάμενοι σχεδίας καλαμίνας. ἔστι δ' ἡ ἄσφαλτος γῆς βῶλος, ὑγραινομένη καὶ διαχεομένη· πάλιν δὲ μεταβάλλουσα εἰς πάγον ἰσχυρὸν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος, οἷόν ἐστι τὸ τῆς λίμνης ὕδωρ, ὥστε τομῆς καὶ κοπῆς δεῖσθαι εἶτ' ἐπιπολάζουσα διὰ τὴν φύσιν τοῦ ὕδατος ἣν ἔφαμεν μηδὲ κολύμβου δεῖσθαι, μηδὲ βαπτίζεσθαι τὸν ἐμβάντα, ἀλλ' ἐξαίρεσθαι· προσπλεύσαντες δὲ ταῖς σχεδίαις, κόπτουσι καὶ φέρουσι τῆς ἀσφάλτου ὅσον ἕκαστος δύναται· τὸ μὲν οὖν συμβαῖνον τοιοῦτον. Γόητας δὲ ὄντας, σκήπτεσθαί φησιν

Quae narraverint Posidonius et alii hoc de lacu, ejusque aquarum natura.

ἐπῳδὰς ὁ Ποσειδώνιος τοὺς ἀνθρώπους, καὶ οὖρα καὶ ἄλλα δυσώδη ὑγρὰ, ἃ περικαταχέαντας, καὶ ἐκπιάσαντας, πήττειν τὴν ἄσφαλτον, εἶτα τέμνειν· εἰ μή τις ἐστὶν ἐπιτηδείοτης τῶν οὔρων τοιαύτη, καθάπερ καὶ ἐν ταῖς κύστεσι τῶν λιθιώντων, καὶ ἐκ τῶν παιδικῶν οὔρων ἡ χρυσοκόλλα συνίσταται· ἐν μέσῃ δὲ τῇ λίμνῃ τὸ πάθος συμβαίνειν εὔλογον, ὅτι καὶ ἡ πηγὴ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ἀσφάλτου κατὰ μέσον ἐστὶ, καὶ τὸ πλῆθος. ἄτακτος δὲ ἡ ἀναφύσησις, ὅτι καὶ ἡ τοῦ πυρὸς κίνησις οὐχ ἔχει τάξιν ἡμῖν φανερὰν, ὥσπερ καὶ ἄλλων πνευμάτων πολλῶν. Τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ἐν Ἀπωλλωνίᾳ τῇ Ἠπειρώτιδι. Τοῦ δ'

ἔμπυρον τὴν χώραν εἶναι τὰ ἄλλα τεκμήρια φέρουσι πολλά· καὶ γὰρ πέτρας τινὰς ἐπικεκαυμένας δεικνύουσι τραχείας περὶ Μοασάδα, καὶ σήραγγας πολλαχοῦ, καὶ γῆν τεφρώδη· σταγόνας δὲ πίσσης ἐκ κλεισιάδων λειβομένας καὶ δυσώδεις πόρρωθεν ποταμοὺς ζέοντας, κατοικίας δὲ ἀνατετραμμένας σποράδην· ὥστε πιστεύειν τοῖς θρυλλουμένοις ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ὡς ἄρα ᾠκοῦντό ποτε τρισκαίδεκα πόλεις ἐνταῦθα, ὧν τῆς μητροπόλεως Σοδόμων, σώζοιτο κύκλος ἑξήκοντά που σταδίων. ὑπὸ σεισμῶν καὶ ἀναφυσημάτων πυρὸς καὶ θερμῶν ὑδάτων ἀσφαλτωδῶν τε καὶ θειωδῶν ἡ λίμνη προπέσοι, καὶ πέτραι περίληπτοι γένοιντο· αἵ τε πόλεις αἱ μὲν καταποθεῖεν, ἃς δ' ἐκλείποιεν οἱ δυνάμενοι φυγεῖν. Ἐρατοσθένης δέ φησι τἀναντία· λιμναζούσης τῆς χώρας, ἐκρήγμασιν ἀνακαλυφθῆναι τὴν πλείστην, καθάπερ τὴν θάλασσαν. Ἔστι δὲ καὶ ἐν τῇ Γαδαρίδι ὕδωρ μοχθηρὸν λιμναῖον οὗ τὰ γευσάμενα κτήνη τρίχας καὶ ὁπλὰς καὶ κέρατα ἀποβάλλει. Ἐν δὲ ταῖς καλουμέναις Ταριχείαις ἡ λίμνη μὲν ταριχείας ἰχθύων ἀστείας παρέχει, φύει δὲ δένδρα καρποφόρα, μηλέαις ἐμφερῆ· χρῶνται δ' Αἰγύπτιοι τῇ ἀσφάλτῳ πρὸς τὰς ταριχείας τῶν νεκρῶν.

Bitumiuis usus.

Πομπήϊος μὲν οὖν περικόψας τινὰ τῶν ἐξιδιασθέντων ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων κατὰ βίαν, ἀπέδειξεν . . . Ἡρώδη . . . τὴν ἱερωσύνην. τῶν δ' ἀπὸ γένους τισὶν ὕστερον Ἡρώδης ἀνὴρ ἐπιχώριος, παραδὺς εἰς τὴν ἱερωσύνην, τοσοῦτον διήνεγκε τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ μάλιστα τῇ πρὸς Ῥωμαίους ὁμιλίᾳ καὶ πολιτείᾳ, ὥστε καὶ βασιλεὺς ἐχρημάτισε, δόντος τὸ μὲν πρῶτον Ἀντωνίου τὴν ἐξουσίαν, ὕστερον δὲ καὶ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ. τῶν δ' υἱῶν τοὺς μὲν αὐτὸς ἀνεῖλεν, ὡς ἐπιβουλεύσαντας αὐτῷ· τοὺς δὲ τελευτῶν διαδόχους ἀπέλιπε, μερίδας αὐτοῖς ἀποδούς. Καῖσαρ δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς ἐτίμησε τοῦ Ἡρώδου, καὶ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην, καὶ τὴν ταύτης θυγατέρα Βερενίκην· οὐ μέντοι εὐτύχησαν οἱ παῖδες, ἀλλ' ἐν αἰτίαις ἐγένοντο. Καὶ ὁ

Pompejus Herodem sacerdotio praefecit, qui postea ab Antonio et Caesare Augusto rex creatus est.

Filii ejus successores.

μὲν ἐν φυγῇ διετέλεσε παρὰ τοῖς Ἀλλόβριξι Γαλάταις λαβὼν οἴκησιν· οἱ δὲ θεραπείᾳ πολλῇ μόλις εὕροντο κάθοδον, τετραρχίας ἀποδοθείσας ἑκατέρῳ.

Diodorus Siculus. 10 p. Ch.

Bibl. hist. Tom. I. lib. I. p. 32. ed. Wess. p. 17. ed. Rhodomani. Οἱ δὲ οὖν Αἰγύπτιοί φασι καὶ μετὰ ταῦτα ἀποικίας πλείστας ἐξ Αἰγύπτου κατὰ πᾶσαν διασπαρῆναι τὴν οἰκουμένην. — — τό τε τῶν Κόλχων ἔθνος ἐν τῷ Πόντῳ καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἀνὰ μέσον Ἀραβίας καὶ Συρίας οἰκῆσαι τινὰς ὁρμηθέντας παρ' ἑαυτῶν. Διὸ καὶ παρὰ τοῖς γένεσι τούτοις ἐκ παλαιοῦ παραδεδόσθαι τὸ περιτέμνειν τοὺς γεννωμένους παῖδας, ἐξ Αἰγύπτου μετενηνεγμένου τοῦ νομίμου.

Judaeorum origo. Moseorum circumcidendi pueros.

p. 64. ed. Wess. p. 35. ed. Rhod. Ὅτι δὲ τοῦτο τὸ γένος [τῶν Κόλχων] Αἰγυπτιακὸν ἔστι, σημεῖον εἶναι τὸ περιτέμνεσθαι τοὺς ἀνθρώπους παραπλησίως τοῖς κατ' Αἴγυπτον. Διαμένοντος τοῦ νομίμου παρὰ τοῖς ἀποίκοις, καθάπερ καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις.

Bibl. hist. Tom. I. lib. I. p. 105. ed. Wess. p. 59. ed. Rhodom. Παρὰ δὲ τοῖς Ἰουδαίοις Μωσῆν [λέγουσι] τὸν Ἰαῶ ἐπικαλούμενον θεὸν [sc. τοὺς νόμους αὐτῷ διδόναι προσποιήσασθαι]. εἴτε θαυμαστὴν καὶ θείαν ὅλως ἔννοιαν εἶναι κρίναντας τὴν μέλλουσαν ὠφελήσειν ἀνθρώπων πλῆθος, εἴτε καὶ πρὸς τὴν ὑπεροχὴν καὶ δύναμιν τῶν εὑρεῖν λεγομένων τοὺς νόμους ἀποβλέψαντα τὸν ὄχλον, μᾶλλον ὑπακούσεσθαι διαλαβόντας.

Moses, primus legislator Judaeorum, Deum docuit, qui *Jao* dicitur. *Macrob.* Sat. 1.

Lib. II. p. 92. ed. Rhodom. Ἔστι δ' ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ναβαταίων λίμνη μεγάλη, φέρουσα πολλὴν ἄσφαλτον, ἐξ ἧς λαμβάνουσιν οὐκ ὀλίγας πρόσοδους· αὕτη δ' ἔχει τὸ μὲν μῆκος σταδίων ὡς πεντακοσίων, τὸ δὲ πλάτος ὡς ἑξήκοντα· τὸ ὕδωρ, δυσῶδες καὶ διάπικρον, ὥστε μὴ δύνασθαι μήτε ἰχθὺν τρέφειν, μήτε ἄλλο τῶν καθ' ὕδατος

Asphaltites lacus. Magnitudo ejus. Aquarum natura. Ejus bitumen. *Plin.* Nat. hist. V, 12.

εἰωθότων ζώων εἶναι. ἐκβαλλόντων δ' εἰς αὐτὴν ποταμῶν μεγάλων, τῇ γλυκύτητι διαφόρων, τούτων μὲν περιγίνεται κατὰ τὴν δυσωδίαν, ἐξ αὐτῆς δὲ μέσης κατ' ἐνιαυτὸν ἐκφυσᾷ ἀσφάλτου μέγεθος, ποτὲ μὲν μεῖζον ἢ τρίπλεθρον, ἔστι δ' ὅτε δυοῖν πλέθρων. ἐφ' ὧν δὴ συνήθως οἱ περιοικοῦντες βάρβαροι, τὸ μὲν μεῖζον καλοῦσι ταῦρον, τὸ δ' ἔλαττον μόσχον ἐπονομάζουσιν, ἐπιπλεούσης δὲ τῆς ἀσφάλτου πελαγίας, ὁ τόπος φαίνεται τοῖς μὲν ἐξ ἀποστήματος θεωροῦσιν οἱονεὶ νῆσος· τὴν δ' ἔκπτωσιν τῆς ἀσφάλτου συμβαίνει φανερὰν γίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις πρὸ ἡμερῶν εἴκοσι. κύκλῳ γὰρ τῆς λίμνης ἐπὶ πολλοὺς σταδίους ὀσμὴ προσπίπτει μετὰ πνεύματος, καὶ πᾶς ὁ περὶ τὸν τόπον ἄργυρός τε καὶ χρυσὸς, καὶ χαλκὸς ἀποβάλλει τὴν ἰδιότητα τοῦ χρώματος. ἀλλ' αὕτη μὲν ἀποκαθίσταται πάλιν, ἐπειδὰν ἀναφυσῆσαι συμβῇ πᾶσαν τὴν ἄσφαλτον· ὁ δὲ πλησίον τόπος, ἔμπυρος ὢν καὶ δυσώδης, ποιεῖται τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ἐπίνοσα, καὶ παντελῶς ὀλιγοχρόνια. ἀγαθὴ δ' ἐστὶ φοινίκων φυτοῖς ὅσην αὐτῆς συμβαίνει ποταμοῖς διειλῆφθαι χρησίμοις, ἢ πηγαῖς δυναμέναις ἀρδεῦσαι. γίνεται δὲ περὶ τοῖς τόποις τούτοις ἐν αὐλῶνί τινι τὸ καλούμενον βάλσαμον, ἐξ οὗ πρόσοδον λαμπρὰν λαμβάνουσιν, οὐδαμοῦ μὲν τῆς ἄλλης οἰκουμένης εὑρισκομένου τοῦ φυτοῦ τούτου, τῆς δ' ἐξ αὐτοῦ χρείας εἰς φάρμακα τοῖς ἰατροῖς καθ' ὑπερβολὴν εὐθετούσης.

Palmeta et balsamum.

Tom. II. Eclog. XXXIV, 1. p. 524. ed. Wess. p. 901. ed. Rhodom. Ὡς Ἀντίοχος ὁ βασιλεύς, φησιν, ἐπολιόρκει Ἱεροσόλυμα, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι μέχρι μέν τινος ἀντέσχον. Ἐξαναλωθέντων δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἁπάντων, ἠναγκάσθησαν περὶ διαλύσεως διαπρεσβεύσασθαι. Οἱ δὲ πλείους αὐτῷ τῶν φίλων συνεβούλευον κατὰ κράτος αἱρήσειν τὴν πόλιν καὶ τὸ γένος ἄρδην ἀνελεῖν τῶν Ἰουδαίων. Μόνους γὰρ ἁπάντων ἐθνῶν ἀκοινωνήτους εἶναι τῆς πρὸς ἄλλο ἔθνος συμμιξίας καὶ πολεμίους ὑπο-

Antiochus a delendo gentem Judaicam contra amicorum consilium sibi temperat.

Judaei omnibus gentibus infesti; ex Aegypto pulsi.

λαμβάνειν πάντας. Ἀπεδείκνυον δὲ καὶ τοὺς προγόνους αὐτῶν ὡς ἀσεβεῖς καὶ μισουμένους παρὰ θεῶν, ἐξ ἁπάσης τῆς Αἰγύπτου πεφυγαδευμένους. Τοὺς γὰρ ἀλφοὺς ἢ λέπρας ἔχοντας ἐν τοῖς σώμασι, καθαρμοῦ χάριν, ὡς ἐναγεῖς συναθροισθέντας, ὑπερορίους ἐκβεβλῆσθαι. τοὺς δὲ ἐξορισθέντας καταλαβέσθαι μὲν τοὺς περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τόπους, συστησαμένους δὲ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, παραδόσιμον ποιῆσαι τὸ μῖσος τὸ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ νόμιμα παντελῶς ἐξηλλαγμένα καταδεῖξαι, τὸ μηδενὶ ἄλλῳ ἔθνει τραπέζης κοινωνεῖν τὸ παράπαν, μηδ' εὐνοεῖν. ὑπέμνησαν δὲ αὐτὸν καὶ περὶ τοῦ γενομένου μίσους τοῖς προγόνοις πρὸς τοῦτο τὸ ἔθνος· Ἀντίοχος γὰρ ὁ προσαγορευθεὶς Ἐπιφανὴς, καταπολεμήσας τοὺς Ἰουδαίους, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἄδυτον τοῦ θεοῦ σηκὸν, οὗ νόμιμον εἰσιέναι μόνον τὸν ἱερέα. Εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ λίθινον ἄγαλμα ἀνδρὸς βαθυπώγωνος, καθήμενον ἐπ' ὄνου, μετὰ χεῖρας ἔχον βιβλίον. Τοῦτο μὲν ὑπέλαβε Μωσέως εἶναι, τοῦ κτήσαντος τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ συστησαμένου τὸ ἔθνος, πρὸς δὲ τούτοις νομοθετήσαντος τὰ μισάνθρωπα παράνομα ἔθη τοῖς Ἰουδαίοις· αὐτὸς δὲ συστήσας τὴν μισανθρωπίαν πάντων ἐθνῶν, ἐφιλοτιμήθη καταλῦσαι τὰ νόμιμα. Διὸ τῷ ἀγάλματι τοῦ κτίστου καὶ τῷ ὑπαίθρῳ βωμῷ τοῦ θεοῦ, μεγάλην ὖν θύσας τό τε αἷμα προσέχεεν αὐτοῖς, καὶ τὰ κρέα σκευάσας προσέταξε τῷ μὲν ἀπὸ τούτων βωμῷ τὰς ἱερὰς αὐτῶν βίβλους καὶ περιεχούσας τὰ μιαόξενα νόμιμα καταρᾶναι· τὸν δὲ ἀθάνατον λεγόμενον παρ' αὐτοῖς λύχνον καὶ καιόμενον ἀδιαλείπτως ἐν τῷ ναῷ κατασβέσαι· τῶν δὲ κρεῶν ἀναγκάσας προσενέγκασθαι τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἄλλους Ἰουδαίους. Τοῦτα δὲ διεξιόντες οἱ φίλοι τὸν Ἀντίοχον παρεκάλουν μάλιστα μὲν ἄρδην ἀνελεῖν τὸ ἔθνος· εἰ δὲ μὴ, καταλῦσαι τὰ νόμιμα καὶ συναναγκάσαι τὰς ἀγωγὰς μεταθέσθαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς μεγαλόψυχος ὢν καὶ τὸ ἦθος ἥμερος, λαβὼν ὁμήρους, ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων τοὺς Ἰουδαίους, φό-

Antiochus Epiphanes religionem Judaicam exstinguere conatus. Legislatoris imago.

Joseph. Ant. XIII, 8, 2 f. Apocal. XIII, 16.

Lychnus perpetuo in templo ardens.

ρους τε τοὺς ὀφειλομένους πραξάμενος καὶ τὰ τείχη περιελὼν τῶν Ἱεροσολύμων.

Eclog. XL, 1. Tom. II. p. 542 ss. ed. Wess. Tom. II. p. 921. ed. Rhodom. Ἡμεῖς δὲ μέλλοντες ἀναγράφειν τὸν πρὸς Ἰουδαίους πόλεμον [9]), οἰκεῖον εἶναι διαλαμβάνομεν προδιελθεῖν ἐν κεφαλαίοις τὴν τοῦ ἔθνους τούτου ἐξ ἀρχῆς κτίσιν, καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς νόμιμα. Κατὰ τὴν Αἴγυπτον τὸ παλαιὸν, λοιμικῆς περιστάσεως γενομένης, ἀνέπεμπον οἱ πολλοὶ τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν ἐπὶ τὸ δαιμόνιον. Πολλῶν γὰρ καὶ παντοδαπῶν κατοικούντων ξένων, καὶ διηλλαγμένοις ἔθεσι χρωμένων περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὰς θυσίας, καταλελύσθαι συνέβαινε παρ' αὐτοῖς τὰς πάτριους τῶν θεῶν τιμάς. Ὅπερ οἱ τῆς χώρας ἐγγενεῖς ὑπέλαβον, ἐὰν μὴ τοὺς ἀλλοφύλους μεταστήσωνται, κρίσιν οὐκ ἔσεσθαι τῶν κακῶν. Εὐθὺς οὖν ξενηλατουμένων τῶν ἀλλοεθνῶν, οἱ μὲν ἐπιφανέστατοι καὶ δραστικώτατοι συστραφέντες ἐξεῤῥίφησαν (ὥς τινές φασιν) εἰς τὴν Ἑλλάδα καί τινας ἑτέρους τόπους ἔχοντες ἀξιολόγους ἡγεμόνας, ὧν ἡγοῦντο Δαναὸς καὶ Κάδμος τῶν ἄλλων ἐπιφανέστατοι. Ὁ δὲ πολὺς λεὼς ἐξέπεσεν εἰς τὴν νῦν καλουμένην Ἰουδαίαν, οὐ πόῤῥω μὲν κειμένην τῆς Αἰγύπτου, παντελῶς δὲ ἔρημον οὖσαν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ἡγεῖτο δὲ τῆς ἀποικίας ὁ προσαγορευόμενος Μωσῆς, φρονήσει δὲ πολλῇ καὶ ἀνδρείᾳ πλεῖστον διαφέρων. Οὗτος δὲ καταλαβόμενος τὴν χώραν, ἄλλας τε πόλεις ἔκτισε, καὶ τὴν νῦν οὖσαν ἐπιφανεστάτην, ἐνομάζομένην Ἱεροσόλυμα. Ἱδρύσατο δὲ καὶ τὸ μάλιστα παρ' αὐτοῖς τιμώμενον ἱερόν. Καὶ τὰς τιμὰς καὶ ἁγιαστείας τοῦ θείου κατέδειξε. Καὶ τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν ἐνομοθέτησέ τε καὶ διέταξε. Διεῖλε δὲ τὸ πλῆθος εἰς δώδεκα φυλὰς διὰ τὸ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τελεώτατον [10]) νομίζεσθαι,

Judaeorum origo. Aegypto expulsi sunt.

Danaus et Cadmus Judaeorum in Graeciam duces.

Judaeorum dux Moses.

Hierosolyma condita. Templum ibi. Religio. Leges. Tribus XII.

9) Bellum fuisse videtur, quo Pompejus captis Hierosolymis Aristobulum vinctum Romam ad triumphum abduxit. cf. *Joseph.* Ant. XIV, 4.

10) Cf. *Philo* de profug. p. 477. Τέλειος δ' ἀριθμὸς ὁ δώδεκα·

καὶ σύμφωνον εἶναι τῷ πλήθει τῶν μηνῶν τῶν τὸν ἐνιαυτὸν συμπληρούντων. Ἄγαλμα δὲ θεῶν τὸ σύνολον οὐ κατεσκεύασε, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεὸν, ἀλλὰ τὸν περιέχοντα τὴν γῆν οὐρανὸν μόνον εἶναι θεὸν, καὶ τῶν ὅλων κύριον. Τὰς δὲ θυσίας ἐξηλλαγμένας συνεστήσατο τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ τὰς κατὰ τὸν βίον ἀγωγάς. Διὰ γὰρ τὴν ἰδίαν ξενηλασίαν ἀπάνθρωπόν τινα καὶ μισόξενον βίον εἰσηγήσατο. ἐπιλέξας δὲ τῶν ἀνδρῶν τοὺς χαριεστάτους καὶ μάλιστα δυνησομένους τοῦ συμπαρόντος ἔθνους προΐστασθαι, τούτους ἱερεῖς ἀπέδειξε. Τὴν δὲ τριβὴν ἔταξεν αὐτῶν γίνεσθαι περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ τιμάς τε καὶ θυσίας. τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ δικαστὰς ἀπέδειξε τῶν μεγίστων κρίσεων. καὶ τὴν τῶν νόμων καὶ τῶν ἐθῶν φυλακὴν τούτοις ἐπέτρεψε· διὸ καὶ βασιλέα μὲν μηδέποτε τῶν Ἰουδαίων, τὴν δὲ τοῦ πλήθους προστασίαν δίδοσθαι διὰ παντὸς τῷ δοκοῦντι τῶν ἱερέων φρονήσει καὶ ἀρετῇ προέχειν. Τοῦτον προσαγορεύουσιν ἀρχιερέα, καὶ νομίζουσιν αὐτοῖς ἄγγελον γίνεσθαι τῶν τοῦ θεοῦ προσταγμάτων· ταῦτον δὲ κατὰ τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς ἄλλας συνόδους φησὶν ἐκφέρειν τὰ παραγγελλόμενα· καὶ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος οὕτως εὐπειθεῖς γίνεσθαι τοὺς Ἰουδαίους, ὥστε παραχρῆμα πίπτοντας ἐπὶ τὴν γῆν προσκυνεῖν τὸν τούτοις ἑρμηνεύοντα ἀρχιερέα. Προσγέγραπται δὲ καὶ τοῖς νόμοις ἐπὶ τῆς τελευτῆς, ὅτι Μωσῆς ἀκούσας τοῦ θεοῦ, τάδε λέγει τοῖς Ἰουδαίοις.

Quae de numine docuerit supremo.

Sacrificia.

Vitae ratio hujus gentis. Sacerdotes et magistratus.

Joseph. c. Ap. II, 21.

Joseph. B. J. IV, 2. Philo de monarch. p. 828. Pontifex maximus.

Ἐποιήσατο δὲ ὁ νομοθέτης τῶν τε πολεμικῶν ἔργων πολλὴν πρόνοιαν καὶ τοὺς νέους ἠνάγκαζε καρτερίαν τε καὶ ἀνδρείαν ἀσκεῖν καὶ (τὸ σύνολον) πάσης ὑπομονὴν κακοπαθείας· ἐποιεῖτο δὲ καὶ στρατείας εἰς τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν. καὶ πολλὴν κατακτησάμενος χώραν, κατεκληρούχησε· τοῖς μὲν ἰδιώταις ἴσους ποιήσας κλήρους, τοῖς

Leges de disciplina militari.

De fundis dividendis.

μάρτυς δ' ὁ ζωδιακὸς ἐν οὐρανῷ κύκλος. — Μωϋσῆς δ' οὐκ ἐν ὀλίγοις ὑμνεῖ τὸν ἀριθμὸν δώδεκα φυλὰς τοῦ ἔθνους ἀναγράφων.

δὲ ἱερεῦσι μείζονας, ἵνα λαμβάνοντες ἀξιολογωτέρας προσόδους, ἀπερίσπαστοι συνεχῶς προσεδρεύσωσι ταῖς τοῦ θεοῦ τιμαῖς. οὐκ ἐξῆν δὲ τοῖς ἰδιώταις τοὺς ἰδίους κλήρους πωλεῖν, ὅπως μή τινες διὰ πλεονεξίαν ἀγοράζοντες τοὺς κλήρους, ἐκθλίβωσι τοὺς ἀπορωτέρους καὶ κατασκευάζωσιν ὀλιγανδρίαν· τεκνοτροφεῖν δὲ ἠνάγκαζε τοὺς ἐπὶ τῆς χώρας. καὶ δι' ἀλίγης δαπάνης ἐκτρεφομένων τῶν βρεφῶν, ἀεὶ τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων ὑπῆρχε πολυάνθρωπον· καὶ τὰ περὶ τοὺς γάμους τε καὶ τὰς τῶν τελευτώντων ταφάς, πολὺ τὸ παρηλλαγμένον ἔχειν ἐποίησε νόμιμα πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Κατὰ δὲ ὕστερον γενομένας ἐπικρατείας ἐκ τῆς τῶν ἀλλοφύλων ἐπιμιξίας, ἐπὶ τετάρτης τῶν Περσῶν ἡγεμονίας, καὶ τῶν ταύτην καταλυσάντων Μακεδόνων, πολλὰ τῶν πατρίων τοῖς Ἰουδαίοις νομίμων ἐκινήθη.

De patrimonio.

De liberis educandis.

De matrimoniis. *Joseph.* c. Ap. II. 24. *Philo* leg. I. p. 778 sq. Legum antiquatio. Contra *Joseph.* c. Ap. I, 22.

Plinius. 25—79 p. Ch.

Natur. hist. lib. V. c. 12. Juxta Syria litus occupat, quondam terrarum maxima et pluribus distincta nominibus. Namque Palaestina vocabatur, qua contingit Arabas et Judaea et Coele dein Phoenice: et qua recedit intus Damascena: ac magis etiamnum meridiana, Babylonia. Et eadem Mesopotamia inter Euphratem et Tigrin: quaque transit Taurum, Sophene: citra vero etiam Comagene et ultra Armeniam, Adiabene, Assyria ante dicta, et ubi Ciliciam attingit, Antiochia. Longitudo ejus inter Ciliciam et Arabiam CDLXX mill. passuum est. Latitudo a Seleucia Pieria, ad oppidum in Euphrate Zeugma, CLXXV mill. passuum. *Qui subtilius dividunt, circumfundi Syria Phoenicen volunt: et esse oram maritimam Syriae, cujus pars sit Idumaea et Judaea, deinde Phoenice, deinde Syria.* Id quod praejacet mare totum, Phoenicium

Terrae finiumque descriptio Palaestinae.

appellatur. A Pelusio Chabriae castra, *Casius mons*, delubrum Jovis Casii, tumulus Magni Pompeji. Ostracine Arabia finitur, a Pelusio LXV mill. passuum. Mox Idumaea incipit, et *Palaestina*, ab emersu *Sirbonis lacus*, quem quidam CL mill. passuum circuitu tradidere: Herodotus Casio monti applicuit: *nunc est palus modica*. Oppida: Rhinocolura et intus Raphea: Gaza et intus Anthedon; mons Angaris. Regio per oram Samaria. Oppidum Ascalo liberum, Azotus Jamneae duae, altera intus. Joppe Phoenicum, antiquior terrarum inundatione, ut ferunt. Insidet collem praejacente saxo, in quo vinculorum Andromedae vestigia ostendunt. Colitur illic fabulosa Ceto. Inde Apollonia: Stratonis turris, eadem Caesarea, ab Herode rege condita: nunc colonia prima Flavia a Vespasiano Imperatore deducta. Finis Palaestines centum octoginta novem millibus passuum a confinio Arabiae: deinde Phoenice. Intus autem Samariae oppida: Neapolis, quod antea Mamortha dicebatur: Sebaste in monte, et altiore Gamula.

Sirbonidis lacus magnitudo. *Herodot.* III, 5.

Oppida Palaestinae.

Supra Idumaeam et Samariam Judaea longe lateque funditur. Pars ejus Syriae juncta, Galilaea vocatur: Arabiae vero et Aegypto proxima Peraea, asperis dispersa montibus, et a caeteris Judaeis Jordane amne discreta. Reliqua Judaea dividitur in toparchias decem, quo dicemus ordine: Hiericuntem palmetis consitam, fontibus irriguam, Emmaum, Lyodam, Joppicam, Aorabatenam, Gophniticam, Thamniticam, Bethleptephenen, Orinen, in qua fuere *Hierosolyma, longe clarissima urbium Orientis,* non Judaeae modo: Herodium cum oppido illustri ejusdem nominis.

Singulae Palaestines terrae.

Judaeae toparchiae.

Joseph. de bell. Jud. III, 2. V, 4.

Jordanis amnis oritur e fonte Paneade, qui cognomen dedit Caesareae, de qua dicemus: amnis amoenus, et quatenus locorum situs patitur, ambitiosus, ac-

Jordanis amnis, ejusque fons.

colisque se praebens, velut invitus Asphaltiten lacum dirum natura petit, a quo postremo ebibitur, aquasque laudatas perdit pestilentibus mixtas. Ergo ubi prima convallium fuit occasio, in lacum se fundit, quem plures Genesaram vocant, XVI mill. passuum longitudinis, VI mill. latitudinis, amoenis circumseptum oppidis: ab oriente, Juliade et Hippo, a meridie, Tarichea, quo nomine aliqui et lacum appellant: ab occidente Tiberiade, aquis calidis salubri.

Asphaltiten lacum petit.

Asphaltites nihil praeter bitumen gignit, unde et nomen. Nullum corpus animalium recipit: *tauri camelique fluitant* [11]), inde fama nihil in eo mergi. Longitudine excedit centum mill. passuum, latitudine maxima XXV implet, minima sex. Prospicit eum ab oriente Arabia nomadum, a meridie *Machaerus, secunda quondam arx Judaeae* ab Hierosolymis. Eodem latere est calidus fons medicae salubritatis *Callirrhoë*, aquarum gloriam ipso nomine praeferens.

Asphaltites lacus unde nomen acceperit. Magnitudo lacus. *Diodor. Sic.* lib. II. p. 92. *Strabo* lib. XVI. ed. Casaub. p. 525. Machaerus arx. Callirrhoë, calidus fons.

Lib. V. c. 16. Ab occidente litora (Asphaltitae lacus) *Esseni* [12]) fugiunt, usque qua nocent: *gens sola et in toto orbe praeter ceteras mira,* sine ulla femina, omni Venere abdicata, sine pecunia, socia palmarum. In diem ex aequo convenarum turba renascitur large frequentantibus, quos vita fessos ad mores eorum for-

11) Aliud est, quod refert *Joseph.* de bell. Jud. V, 5. hunc lacum plurimis locis vomere bituminis glebas, quae super undam et facie et mole tauris assimiles natent. cf. *Joseph.* B. J. IV, 8, 4.

12) De Theoreticis Essenis, qui in sola sacrorum codicum meditatione totum diem transigebant, neque artem exercebant ullam, haec intelligi debere, tum verba suadent ipsa, tum quod mox addit: *gentem esse sociam palmarum* h. e. eam in palmetis adeoque locis desertis degere aetatem. De Practicis, quod alterum genus est Essenorum, *Josephus* profitetur, eos in urbibus degere.

Ii vero, — multique erunt, — quibus opera non praesto sint *Josephi* nec *Philonis*, nos non vituperabunt, qui aberraverimus a proposito nostro, Plinii dictis adjungentes, quae de Essenis memoraverint et *Josephus* et *Philo Judaeus*.

tunae fluctus agitat. Ita per saeculorum millia (incredibile dictu!) gens aeterna est, in qua nemo nascitur. Tam fecunda illis aliorum vitae poenitentia est.

Judaei numina contemnentes.

Lib. XIII. c. 4. Nam quos ex his honori Deorum dicamus, *Chydaeos* [13]) appellavit *Judaea gens, contumelia numinum insignis* [14]).

Castimoniarum species.

Lib. XXI. c. 8. Aliud vero castimoniarum superstitioni etiam sacrisque Judaeis dicatum, quod fit e piscibus squamma carentibus [15]).

Magices factio.

Lib. XXX. c. 1. Est et alia Magices factio, a Mose etiamnum et Lotapea Judaeis pendens [16]), sed multis millibus annorum post Zoroastrem.

I. Quae de *Essenis* memoraverit *Josephus*.

De Essenis, eorumque moribus et institutis. Ant. XVIII, 1, 5. Voluptatibus abhorrent. Nuptias despiciunt.

De Bell. Jud. II. c. 8, 2. Τρίτον δὲ ὃ δὴ καὶ δοκεῖ σεμνότητα ἀσκεῖν, Ἐσσηνοὶ καλοῦνται, Ἰουδαῖοι μὲν γένος ὄντες φιλάλληλοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων πλέον. οὗτοι τὰς μὲν ἡδονὰς ὡς κακίαν ἀποστρέφονται, τὴν δὲ ἐγκράτειαν, καὶ τὸ μὴ τοῖς πάθεσιν ὑποπίπτειν, ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσι. καὶ γάμου μὲν ὑπεροψία παρ' αὐτοῖς, τοὺς δ' ἀλλοτρίους παῖδας ἐκλαμβάνοντες, ἁπαλοὺς ἔτι πρὸς τὰ μαθήματα, συγγενεῖς ἡγοῦνται, καὶ τοῖς ἤθεσι τοῖς ἑαυτῶν ἐντυποῦσι· τὸν μὲν γάμον, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διαδοχὴν, οὐκ ἀναιροῦντες, τὰς δὲ τῶν γυναικῶν ἀσελγείας

---

13) *Chydaeos* h. e. plebejos, viles et vulgares. Cf. *Suidas* sub Tit.

14) Quia praeter verum numen alia spernunt Judaei.

15) Quae sint ea sacra Judaeorum et caerimoniae ad castimonium institutae, non satis nobis est compertum. Cf. 3 Mos. XI, 10.

16) „*Etiamnum*" a Judaeis, Mose et Lotapea, pendens factio a Plinio dicitur, quo eam perseverantem usque ad sua tempora indicat. An designaverit Noster quosdam de *circumeuntibus Judaeis exorcistis*, quorum mentio fit in Act. XIX, 13., quorum princeps fuerit in Cypro Judaeus, nomine Lotapeas?

φυλασσόμενοι, καὶ μηδεμίαν τηρεῖν πεπεισμένοι τὴν πρὸς ἕνα πίστιν.

3. Καταφρονηταὶ δὲ πλούτου, καὶ θαυμάσιον παρ' αὐτοῖς τὸ κοινωνητικόν, οὐδὲ ἔστιν εὑρεῖν κτήσει τινὰ παρ' αὐτοῖς ὑπερέχοντα. νόμος γὰρ τοὺς εἰς τὴν αἵρεσιν εἰσιόντας δημεύειν τῷ τάγματι τὴν οὐσίαν. ὥστε ἐν ἅπασιν μήτε πενίας ταπεινότητα φαίνεσθαι, μηδ' ὑπεροχὴν πλούτου, τῶν δὲ ἑκάστου κτημάτων ἀναμεμιγμένων μίαν ὥσπερ ἀδελφοῖς ἅπασιν οὐσίαν εἶναι. κηλίδα δὲ ὑπολαμβάνουσι τὸ ἔλαιον, κἂν ἀλιφῇ τις ἄκων, σμήχεται τὸ σῶμα· τὸ γὰρ αὐχμεῖν ἐν καλῷ τίθενται, λευχειμονεῖν τε διαπαντός· χειροτονητοὶ δὲ οἱ τῶν κοινῶν ἐπιμεληταὶ, καὶ ἀδιαίρετοι πρὸς ἁπάντων εἰς τὰς χρείας ἕκαστοι.

Divitias contemnunt. Communionem statuunt bonorum. *Ant.* loc. cit.

Candida veste induuntur. *Ant.* loc. cit.

4. Μία δὲ οὐκ ἔστιν αὐτῶν πόλις, ἀλλ' ἐν ἑκάστῃ κατοικοῦσι πολλοί· καὶ τοῖς ἑτέρωθεν ἥκουσιν αἱρετισταῖς ἀναπέπταται τὰ παρ' αὐτοῖς ὁμοίως ὥσπερ ἴδια, καὶ πρὸς οὓς οὐ πρότερον εἶδον εἰσίασιν ὡς συνηθεστάτους· διὸ καὶ πειοῦνται τὰς ἀποδημίας, οὐδὲν μὲν ὅλως ἐπικομιζόμενοι, διὰ δὲ τοὺς λῃστὰς ἔνοπλοι. κηδεμὼν δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει τοῦ τάγματος ἐξαιρέτως τῶν ξένων ἀποδείκνυται, ταμιεύων ἐσθῆτα καὶ τὰ ἐπιτήδεια. καταστολὴ δὲ καὶ σχῆμα σώματος ὅμοιον τοῖς μετὰ φόβου παιδαγωγουμένοις παισίν. οὔτε δὲ ἐσθῆτας οὔτε ὑποδήματα ἀμείβουσι, πρὶν ἢ διαῤῥαγῆναι τὸ πρότερον παντάπασιν, ἢ δαπανηθῆναι τῷ χρόνῳ. οὐδὲν δὲ ἐν ἀλλήλοις οὔτε ἀγοράζουσιν οὔτε πωλοῦσιν, ἀλλὰ τῷ χρήζοντι διδοὺς ἕκαστος τὰ παρ' αὐτοῦ, τὸ παρ' ἐκείνου χρήσιμον ἀντικομίζεται. καὶ χωρὶς δὲ τῆς ἀντιδόσεως, ἀκώλυτος ἡ μετάληψις αὐτοῖς παρ' ὧν ἂν ἐθελήσωσι.

In urbibus degunt. Hospitium inter se conjungunt.

Vestem non mutant.

Nihil emunt, nihil vendunt inter se.

5. Πρός γε μὴν τὸ Θεῖον ἰδίως εὐσεβεῖς· πρὶν γὰρ ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον, οὐδὲν φθέγγονται τῶν βεβήλων, πατρίους δέ τινας εἰς αὐτὸν εὐχὰς, ὥσπερ ἱκετεύοντες ἀνατεῖλαι· μετὰ ταῦτα πρὸς ἃς ἕκαστοι τέχνας ἴσασιν ὑπὸ τῶν ἐπιμελητῶν διαφίενται, καὶ μέχρι πέμπτης ὥρας ἐρ-

Religiosissimi sunt. *Ant.* l. c. Nihil profani loquuntur ante solis ortum. Artibus et labore ad-

gulos dies consumunt. Lustrati lineisque induti velaminibus ad coenaculum veluti ad delubrum quoddam sanctius conveniunt. Domicilium intrare nemini alterius sectae licet. Placide ac quiete assident ad mensam. Finito prandio Deum venerantur; et vestibus quasi sacris depositis ad opera sua redeunt. Clamor aut tumultus nunquam domum contaminat. Cujus rei causa perpetua sobrietas.

γασάμενοι συντόνως, ἔπειτα πάλιν εἰς ἓν ἀθροίζονται χωρίον, ζωσάμενοί τε σκεπάσμασι λινοῖς, οὕτως ἀπολούονται τὸ σῶμα ψυχροῖς ὕδασι· καὶ μετὰ ταύτην τὴν ἁγνείαν, εἰς ἴδιον οἴκημα συνίασιν, ἔνθα μηδενὶ τῶν ἑτεροδόξων ἐπιτέτραπται παρελθεῖν· αὐτοί τε καθαροὶ καθάπερ εἰς ἅγιόν τι τέμενος παραγίνονται τὸ δειπνητήριον. καὶ καθισάντων μεθ' ἡσυχίας, ὁ μὲν σιτοποιὸς ἐν τάξει παρατίθησιν ἄρτους, ὁ δὲ μάγειρος ἓν ἀγγεῖον ἐξ ἑνὸς ἐδέσματος ἑκάστῳ παρατίθησι. προκατεύχεται δὲ ὁ ἱερεὺς τῆς τροφῆς, καὶ γεύσασθαί τινα πρὸ τῆς εὐχῆς ἀθέμιτον. ἀριστοποιησάμενος ἐπεύχεται πάλιν· ἀρχόμενοί τε καὶ παυόμενοι γεραίρουσι τὸν θεὸν, ὡς χορηγὸν τῆς τροφῆς. ἔπειτα ὡς ἱερὰς καταθέμενοι τὰς ἐσθῆτας, πάλιν ἐπ' ἔργα μέχρι δείλης τρέπονται. δειπνοῦσι δὲ ὑποστρέψαντες ὁμοίως συγκαθεζομένων τῶν ξένων, οἳ τύχοιεν αὐτοῖς παρόντες. οὐδὲ κραυγή ποτε τὸν οἶκον, οὔτε θόρυβος μολύνει, τὰς δὲ λαλιὰς ἐν τάξει παραχωροῦσιν ἀλλήλοις· καὶ τοῖς ἔξωθεν, ὡς μυστηρίόν τι φρικτὸν, ἡ τῶν ἔνδον σιωπὴ καταφαίνεται. τούτου δὲ αἴτιον ἡ διηνεκὴς νῆψις, καὶ τὸ μετρεῖσθαι παρ' αὐτοῖς τροφὴν καὶ ποτὸν μέχρι κόρου.

Nihil sine curatorum mandato faciunt, nisi juvare alios eorumque misereri. Iracundiam coërcent, fidem servant atque pacem. Jurare perjurio pejus aestimant. Scriptis veterum student, nec non arti medicae.

6. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων οὐκ ἔστιν ὅ,τι μὴ τῶν ἐπιμελητῶν προσταξάντων ἐνεργοῦσι· δύο δὲ ταῦτα παρ' αὐτοῖς αὐτεξούσια, ἐπικουρία καὶ ἔλεος. βοηθεῖν τε γὰρ τοῖς ἀξίοις, ὁπόταν δέωνται, καὶ κατ' αὐτοὺς ἀφίεται, καὶ τροφὰς ἀπορουμένοις ὀρέγειν· τὰς δὲ εἰς τοὺς συγγενεῖς μεταδόσεις οὐκ ἔξεστι ποιεῖσθαι δίχα τῶν ἐπιτρόπων. ὀργῆς ταμίαι δίκαιοι, θυμοῦ καθεκτικοὶ, πίστεως προστάται, εἰρήνης ὑπουργοί. καὶ πᾶν μὲν τὸ ῥηθὲν ὑπ' αὐτῶν ἰσχυρότερον ὅρκου· τὸ δὲ ὀμνύειν αὐτοῖς περιΐσταται, χεῖρόν τι τῆς ἐπιορκίας ὑπολαμβάνοντες. ἤδη γὰρ ἤδη κατεγνῶσθαί φασι τὸν ἀπιστούμενον, δίχα θεοῦ. σπουδάζουσι δὲ ἐκτόπως περὶ τὰ τῶν παλαιῶν συγγράμματα, μάλιστα τὰ πρὸς ὠφέλειαν ψυχῆς καὶ σώματος ἐκλέγοντες. ἔνθεν

αὐτοῖς πρὸς θεραπείαν παθῶν, ῥίζαι τε ἀλεξιτήριοι, καὶ λίθων ἰδιότητες ἀνερευνῶνται.

7. Τῷ δὲ ζηλοῦντι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν οὐκ εὐθὺς ἡ παράδοσις, ἀλλ' ἐπ' ἐνιαυτὸν ἔξω μένοντι τὴν αὐτὴν ὑποτίθενται δίαιταν, ἀξινάριόν τε, καὶ τὸ προειρημένον περίζωμα, καὶ λευκὴν ἐσθῆτα δόντες. ἐπειδὰν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ πεῖραν ἐγκρατείας δῷ, πρόσεισι μὲν ἔγγιον τῇ διαίτῃ, καὶ καθαρωτέρων τῶν πρὸς ἁγνείαν ὑδάτων μεταλαμβάνει· παραλαμβάνεται δὲ εἰς τὰς συμβιώσεις οὐδέπω. μετὰ γὰρ τὴν τῆς καρτερίας ἐπίδειξιν, δυσὶν ἄλλοις ἔτεσι τὸ ἦθος δοκιμάζεται· καὶ φανεὶς ἄξιος, οὕτως εἰς τὸν ὅμιλον ἐγκρίνεται. πρὶν δὲ τῆς κοινῆς ἅψασθαι τροφῆς, ὅρκους αὐτοῖς ὄμνυσι φρικώδεις, πρῶτον μὲν εὐσεβήσειν τὸ θεῖον, ἔπειτα τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια φυλάξειν, καὶ μήτε κατὰ γνώμην βλάψειν τινὰ μήτε ἐξ ἐπιτάγματος, μισήσειν δὲ ἀεὶ τοὺς ἀδίκους καὶ συναγωνιεῖσθαι τοῖς δικαίοις. τὸ πιστὸν ἀεὶ παρέξειν πᾶσι, μάλιστα δὲ τοῖς κρατοῦσιν, οὐ γὰρ δίχα θεοῦ περιγίνεσθαί τινι τὸ ἄρχειν. κἂν αὐτὸς ἄρχῃ, μηδὲ πώποτε ἐξυβρίζειν εἰς τὴν ἐξουσίαν. μηδὲ ἐσθῆτι, ἢ τινι πλείονι κόσμῳ τοὺς ὑποτεταγμένους ὑπερλαμπρύνεσθαι. τὴν ἀλήθειαν ἀγαπᾷν ἀεὶ, καὶ τοὺς ψευδομένους ἐλέγχειν προβάλλεσθαι· χεῖρας κλοπῆς, καὶ ψυχὴν ἀνοσίου κέρδους καθαρὰν φυλάξειν. καὶ μήτε κρύψειν τὶ τοὺς αἱρετιστὰς, μήτε ἑτέροις αὐτῶν τὶ μηνύσειν, κἂν μέχρι θανάτου τὶς βιάζηται. πρὸς τούτοις ὀμνύουσι μηδενὶ μὲν μεταδοῦναι τῶν δογμάτων ἑτέρως, ἢ ὡς αὐτὸς μετέλαβεν· ἀφέξεσθαι δὲ ληστείας, καὶ συντηρήσειν ὁμοίως τά τε τῆς αἱρέσεως αὐτῶν βιβλία καὶ τῶν ἀγγέλων ὀνόματα. τοιούτοις μὲν ὅρκοις τοὺς προσιόντας ἐξασφαλίζονται.

Cooptatio sociorum hujus sectae.

Juramenta cooptandorum in hanc societatem.

8. Τοὺς δὲ ἐπ' ἀξιοχρέοις ἁμαρτήμασιν ἁλόντας, ἐκβάλλουσι τοῦ τάγματος· ὁ δὲ ἐκκριθεὶς, οἰκτίστῳ πολλάκις μόρῳ διαφθείρεται. τοῖς γὰρ ὅρκοις καὶ τοῖς ἔθεσιν ἐνδεδεμένος οὐδὲ τῆς παρὰ τοῖς ἄλλοις τροφῆς δύναται με-

In gravioribus peccatis deprehensos ex ordine ejiciunt.

ταλαμβάνειν, ποηφαγῶν δὲ καὶ λιμῷ τὸ σῶμα τηκόμενος διαφθείρεται· διὸ δὴ πολλοὺς ἑλεήσαντες ἐν ταῖς ἐσχάταις ἀναπνοαῖς ἀνέλαβον, ἱκανὴν ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτῶν τὴν μέχρι θανάτου βάσανον ἡγούμενοι.

Judicia exercent justissima. *Ant.* l. c.

9. Περὶ δὲ τὰς κρίσεις ἀκριβέστατοι, καὶ δίκαιοι· καὶ δικάζουσι μὲν οὐκ ἐλάττους τῶν ἑκατὸν συνελθόντες. τὸ δὲ ὁρισθὲν ὑπ' αὐτῶν ἀκίνητον. σέβας δὲ μέγιστον παρ' αὐτοῖς μετὰ τὸν θεὸν, τὸ ὄνομα τοῦ νομοθέτου. κἂν βλασφημήσῃ τὶς εἰς τοῦτον, κολάζεσθαι θανάτῳ. τοῖς δὲ πρεσβυτέροις ὑπακούειν καὶ τοῖς πλείοσιν, ἐν καλῷ τίθενται. δέκα γοῦν συγκαθεζομένων, οὐκ ἂν λαλήσειέ τις ἀκόντων τῶν ἐννέα. καὶ τὸ πτύσαι δὲ εἰς μέσους ἢ τὸ δεξιὸν μέρος φυλάσσονται· καὶ ταῖς ἑβδομάσιν ἔργων ἐφάπτεσθαι, διαφορώτατα Ἰουδαίων ἁπάντων. οὐ μόνον γὰρ τροφὰς ἑαυτοῖς πρὸ ἡμέρας μιᾶς παρασκευάζουσιν, ὡς μηδὲ πῦρ ἐναύειν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἀλλ' οὐδὲ σκεῦός τι μετακινῆσαι θαρροῦσιν, οὐδὲ ἀποπατεῖν. ταῖς δὲ ἄλλαις ἡμέραις βόθρον ὀρύσσοντες βάθος ποδιαῖον τῇ σκαλίδι, τοιοῦτον γάρ ἐστι τὸ διδόμενον ὑπ' αὐτῶν ἀξινίδιον τοῖς νεοσυστάτοις, καὶ περικαλύψαντες θοιματίῳ, ὡς μὴ τὰς αὐγὰς ὑβρίζοιεν τοῦ θεοῦ, θακεύουσιν εἰς αὐτὸν, ἔπειτα τὴν ἀνορυχθεῖσαν γῆν ἐφέλκουσιν εἰς τὸν βόθρον, καὶ τοῦτο ποιοῦσι τοὺς ἐρημοτέρους τόπους ἐκλεγόμενοι. καίπερ δὴ φυσικῆς οὔσης τῆς τῶν σωματικῶν λυμάτων ἐκκρίσεως, ἀπολούεσθαι μετ' αὐτὴν καθάπερ μεμιαμμένοις ἔθιμον.

Legislatorem maxime venerantur post Deum. Senibus obtemperare pulchrum esse ducunt.

Sabbatis omni labore vacant,

neque alvum exonerare audent.

Post excretionem vero corporis abluuntur, haud secus ac si polluti fuissent.

Quatuor eorum classes.

10. Διῄρηνται δὲ, κατὰ χρόνον τῆς ἀσκήσεως, εἰς μοίρας τέσσαρας· καὶ τοσοῦτον οἱ μεταγενέστεροι τῶν προγενεστέρων ἐλαττοῦνται, ὥστε εἰ ψαύσειαν αὐτῶν ἐκείνους ἀπολούεσθαι, καθάπερ ἀλλοφύλῳ συμφυρέντας. καὶ μακρόβιοι μὲν, ὡς τοὺς πολλοὺς ὑπὲρ ἑκατὸν παρατείνειν ἔτη, διὰ τὴν ἁπλότητα τῆς διαίτης, ἐμοί γε δοκεῖν καὶ τὴν εὐταξίαν. καταφρονηταὶ δὲ τῶν δεινῶν, καὶ τὰς μὲν ἀλγηδόνας νικῶντες τοῖς φρονήμασι, τὸν δὲ θάνατον, εἰ μετ' εὐκλείας προσοίοι, νομίζοντες ἀθανασίας ἀμείνω· διή-

Propter victus simplicitatem longaevi sunt.

Res adversas doloresque contemnunt. Mortem glo-

λεγξε δ' αὐτῶν ἐν ἅπασι τὰς ψυχὰς ὁ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμος. ἐν ᾧ στρεβλούμενοι καὶ λυγιζόμενοι, καιόμενοί τε καὶ κλώμενοι, καὶ διὰ πάντων ὁδεύοντες τῶν βασανιστηρίων ὀργάνων, ἵνα ἢ βλασφημήσωσι τὸν νομοθέτην, ἢ φάγωσί τι τῶν ἀσυνήθων, οὐδέτερόν τι ὑπέμειναν παθεῖν, ἀλλ' οὐδὲ κολακεῦσαί ποτε τοὺς αἰκιζομένους, ἢ δακρῦσαι. μειδιῶντες δὲ ἐν ταῖς ἀλγηδόσι, καὶ κατειρωνευόμενοι τῶν τὰς βασάνους προσφερόντων, εὔθυμοι τὰς ψυχὰς ἠφίεσαν, ὡς πάλιν κομιούμενοι.

riosam immortalitati praeferendam esse ducunt.

Animas se denuo recepturos esse persuasum sibi habent.

11. Καὶ γὰρ ἔῤῥωται παρ' αὐτοῖς ἥδε ἡ δόξα, φθαρτὰ μὲν εἶναι τὰ σώματα, καὶ τὴν ὕλην οὐ μόνιμον αὐτοῖς, τὰς δὲ ψυχὰς ἀθανάτους ἀεὶ διαμένειν, καὶ συμπλέκεσθαι μὲν, ἐκ τοῦ λεπτοτάτου φοιτώσας αἰθέρος, ὥσπερ εἱρκταῖς τοῖς σώμασιν ἴυγγί τινι φυσικῇ κατασπωμένας. ἐπειδὰν δὲ ἀνεθῶσι τῶν κατὰ σάρκα δεσμῶν, οἷα δὴ μακρᾶς δουλείας ἀπηλλαγμένας τότε χαίρειν καὶ μετεώρους φέρεσθαι. καὶ ταῖς μὲν ἀγαθαῖς, ὁμοδοξοῦντες παισὶν Ἑλλήνων, ἀποφαίνονται τὴν ὑπὲρ ὠκεανὸν δίαιταν ἀποκεῖσθαι, καὶ χῶρον οὔτε ὄμβροις, οὔτε νιφετοῖς, οὔτε καύμασι βαρυνόμενον, ἀλλ' ὃν ἐξ ὠκεανοῦ πραΰς ἀεὶ ζέφυρος ἐπιπνέων ἀναψύχει· ταῖς δὲ φαύλαις ζοφώδη καὶ χειμέριον ἀφορίζονται μυχὸν, γέμοντα τιμωριῶν ἀδιαλείπτων. δοκοῦσι δέ μοι κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν Ἕλληνες, τοῖς τε ἀνδρείοις αὐτῶν, οὓς Ἥρωας καὶ Ἡμιθέους καλοῦσι, τὰς μακάρων νήσους ἀνατεθεικέναι· ταῖς δὲ τῶν πονηρῶν ψυχαῖς, καθ' ᾅδου τὸν ἀσεβῶν χῶρον, ἔνθα καὶ κολαζομένους τινὰς μυθολογοῦσι, Σισύφους καὶ Ταντάλους, καὶ Ἰξίονας, καὶ Τιτυοὺς, πρῶτον μὲν ἀϊδίους ὑφιστάμενοι τὰς ψυχὰς, ἔπειτα εἰς προτροπὴν ἀρετῆς καὶ κακίας ἀποτροπήν. τούς τε γὰρ ἀγαθοὺς γίνεσθαι κατὰ τὸν βίον ἀμείνους, ἐλπίδι τιμῆς καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν, τῶν τε κακῶν ἐμποδίζεσθαι τὰς ὁρμὰς δέει, προσδοκώντων, εἰ καὶ λάθοιεν ἐν τῷ ζῆν, μετὰ τὴν διάλυσιν ἀθάνατον τιμωρίαν ὑφέξειν. τάδε μὲν οὖν Ἐσσηνοὶ περὶ ψυχῆς θεολογοῦσιν,

Corpora interitui obnoxia, animas vero immortales esse censent.

Corpus animi quasi custodiam ducunt.

Locus amoenissimus ultra Oceanum, quo tendant piae animae.

Impiae sub terram relegantur.

ἄφυκτον δέλεαρ τοῖς ἅπαξ γευσαμένοις τῆς σοφίας αὐτῶν ἐγκαθιέντες.

Futura praedicentes raro aberrant a vero. *Ant.* XVIII, 10, 5.

12. Εἰσὶ δὲ ἐν αὐτοῖς οἳ καὶ τὰ μέλλοντα προγινώσκειν ὑπισχνοῦνται βίβλοις ἱεραῖς, καὶ διαφόροις ἁγνείαις, καὶ προφητῶν ἀποφθέγμασιν ἐμπαιδοτριβούμενοι. σπάνιον δὲ εἴποτε ἐν ταῖς προαγορεύσεσιν ἀστοχήσουσιν.

Alius Essenorum ordo, qui de nuptiis tantum a priore dissentit.

13. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Ἐσσηνῶν τάγμα, ὃ διαιταῖν μὲν καὶ ἔθη καὶ νόμιμα τοῖς ἄλλοις ὁμοφρονοῦν, διεστὸς δὲ τῇ κατὰ γάμον δόξῃ· μέγιστον γὰρ ἀποκόπτειν οἴονται τοῦ βίου μέρος, τὴν διαδοχήν, τοὺς μὴ γαμοῦντας, μᾶλλον δέ, εἰ πάντες τὸ αὐτὸ φρονήσειαν, ἐκλιπεῖν. ἅπαν τὸ γένος τάχιστα. δοκιμάζοντες μέν τοι τριετίᾳ τὰς γαμετὰς, ἐπειδὰν τρὶς καθαρθῶσιν εἰς πεῖραν τοῦ δύνασθαι τίκτειν, οὕτως ἄγονται. ταῖς δὲ ἐγκύμοσιν οὐχ ὁμιλοῦσιν, ἐκδεικνύμενοι, τὸ μὴ δι' ἡδονὴν, ἀλλὰ τέκνων χρείαν, γαμεῖν. λουτρὰ δὲ ταῖς γυναιξὶν ἀμπεχομέναις ἐνδύματα, καθάπερ τοῖς ἀνδράσιν ἐν περιζώματι. τοιαῦτα μὲν ἔθη τοῦδε τοῦ τάγματος.

II. Quae de *Essenis* memoraverit *Philo Judaeus.*

Lib. *Quod omnis probus.* p. 876. ed. Francf. Tom. II. p. 457. ed. Mang.

Esseni, unde sic dicti. *Joseph.* B. J. II, 8, 5.

Ἐσσαῖοι πλῆθος ὑπὲρ τετρακισχιλίους κατ' ἐμὴν δόξαν (οὐκ ἀκριβεῖ τύπῳ διαλέκτου ἑλληνικῆς) παρώνυμοι ὁσιότητος· ἐπειδὴ κἂν τοῖς μάλιστα θεραπευταὶ θεοῦ γεγόνασιν· οὐ ζῶα καταθύοντες, ἀλλ' ἱεροπρεπεῖς τὰς ἑαυτῶν διανοίας κατασκευάζειν ἀξιοῦντες. οὗτοι τὸ μὲν πρῶτον, κωμηδὸν οἰκοῦσι, τὰς πόλεις ἐκτρεπόμενοι, διὰ τὰς τῶν πολιτευομένων χειροήθεις ἀνομίας· εἰδότες ἐκ τῶν συνόντων, ὡς ἀπ' ἀέρος φθοροποιοῦ νόσον, ἐγγινομένην προσβολὴν ψυχαῖς ἀνίατον. Ὧν οἱ μὲν γεωπονοῦντες, οἱ δὲ τέχνας μετιόντες ὅσαι συνεργάτιδες εἰρήνης,

Urbes vitant.

Artes exercent.

ἑαυτούς τε καὶ τοὺς πλησιάζοντας ὠφελοῦσιν· οὐκ ἄργυρον καὶ χρυσὸν θησαυροφυλακοῦντες, οὐδ' ἀποτομὰς γῆς μεγάλας κτώμενοι δι' ἐπιθυμίαν προσόδων, ἀλλ' ὅσα πρὸς τὰς ἀναγκαίας χρείας τοῦ βίου ἐκπορίζοντες. Μόνοι γὰρ ἐξ ἁπάντων σχεδὸν ἀνθρώπων ἀχρήματοι καὶ ἀκτήμονες γεγονότες ἐπιτηδεύσει τὸ πλεῖον ἡ ἐνδεία εὐτυχίας πλουσιώτατοι νομίζονται, τὴν ὀλιγόδειαν καὶ εὐκολίαν, ὅπερ ἐστί, κρίνοντες περιουσίαν. Βελῶν, ἢ ἀκόντων, ἢ ξιφιδίων, ἢ κράνους, ἢ θώρακος, ἢ ἀσπίδος οὐδένα παρ' αὐτοῖς ἂν εὕροις δημιουργὸν, ἢ ὁπλοποιὸν ἢ μηχανοποιὸν, ἢ συνόλως τι τῶν κατὰ πόλεμον ἐπιτηδευόντα, ἀλλ' οὐδὲ ὅσα τῶν κατ' εἰρήνην εὐόλισθα εἰς κακίαν. Ἐμπορίας γὰρ ἢ καπηλείας, ἢ ναυκληρίας, οὐδ' ὄναρ ἴσασι, τὰς εἰς πλεονεξίαν ἀφορμὰς ἀποδιοπομπούμενοι. Δοῦλός τε παρ' αὐτοῖς οὐδὲ εἷς ἐστιν· ἀλλ' ἐλεύθεροι πάντες ἀνθυπουργοῦντες ἀλλήλοις. Καταγινώσκουσί τε τῶν δεσποτῶν, οὐ μόνον ὡς ἀδίκων, ὁσιότητα λυμαινομένων, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀσεβῶν, θεσμὸν φύσεως ἀναιρούντων· ἢ πάντας ὁμοίως γεννήσασα καὶ θρέψασα μητρὸς δίκην ὡς ἀδελφοὺς γνησίους, οὓς λεγομένους, ἀλλ' ὄντας ὄντως ἀπειργάσατο. Ὧν τὴν συγγένειαν ἡ ἐπίβουλος πλεονεξία παρευημερήσασα διέσεισεν, ἀντ' οἰκειότητος ἀλλοτριότητα, καὶ ἀντὶ φιλίας ἔχθραν ἐργασαμένη. Φιλοσοφίας τε, τὸ μὲν λογικὸν, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον εἰς κτῆσιν ἀρετῆς, λογοθήραις, τὸ δὲ φυσικὸν ὡς μεῖζον ἢ κατὰ ἀνθρωπίνην φύσιν, μετεωρολέσχαις ἀπολιπόντες, πλὴν ὅσον αὐτοῦ περὶ ὑπάρξεως θεοῦ καὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως φιλοσοφεῖται· τὸ ἠθικὸν εὖ μάλα διαπονοῦσιν, ἀλείπταις χρώμενοι τοῖς πατρίοις νόμοις, οὓς ἀμήχανον ἀνθρωπίνην ἐπινοῆσαι ψυχὴν ἄνευ καταικωχῆς ἐνθέου. Τούτους ἀναδιδάσκονται μὲν καὶ παρὰ τὸν ἄλλον χρόνον, ἐν δὲ ταῖς ἑβδόμαις διαφερόντως. Ἱερὰ γὰρ ἡ ἑβδόμη νενόμισται, καθ' ἣν τῶν ἄλλων ἀνέχοντες ἔργων, καὶ εἰς ἱεροὺς ἀφικνούμενοι τόπους, οἳ καλοῦνται συναγωγαί, καθ' ἡλικίας ἐν τάξεσιν ὑπὸ πρεσβυτέροις νέοι καθέ-

Necessaria tantum quaerunt. *Joseph.* B. J. II, 8, 3.

Quae vitent negotia.

Servus nemo; omnes liberi invicem sibi ministrantes.

Dominationem damnant.

Logicam philosophiae partem negligentes,

morali student.

Septimus dies sacratus. *Joseph.* B. J. II, 8, 9.

ζονται, μετὰ κόσμου τοῦ προσήκοντος ἔχοντες ἀκροατικῶς. Εἶθ' ὁ μὲν τὰς βίβλους ἀναγινώσκει λαβὼν, ἕτερος δὲ τῶν ἐμπειροτάτων, ὅσα μὴ γνώριμα παρελθὼν ἀναγινώσκει. Τὰ γὰρ πλεῖστα διὰ συμβόλων ἀρχαιοτρόπῳ ζηλώσει παρ' αὐτοῖς φιλοσοφεῖται. Παιδεύονται δὲ εὐσέβειαν, ὁσιότητα, δικαιοσύνην, οἰκονομίαν, πολιτείαν, ἐπιστήμην τῶν πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν, καὶ ἀδιαφόρων, αἱρέσεις ὧν χρὴ, καὶ φυγὰς τῶν ἐναντίων· ὅροις καὶ κανόσι τριττοῖς χρώμενοι, τῷ τε φιλοθέῳ καὶ φιλαρέτῳ, καὶ φιλανθρώπῳ. Τοῦ μὲν οὖν φιλοθέου δείγματα παρέχονται μυρία· τὴν παρ' ὅλον τὸν βίον συνεχῆ καὶ ἐπάλληλον ἁγνείαν, τὸ ἀνώμοτον, τὸ ἀψευδὲς, τὸ πάντων μὲν ἀγαθῶν αἴτιον, κακοῦ δὲ μηδενὸς νομίζειν εἶναι τὸ θεῖον. Τοῦ δὲ φιλαρέτου, τὸ ἀφιλοχρήματον, τὸ ἀφιλόδοξον, τὸ ἀφιλήδονον, τὸ ἐγκρατὲς, τὸ καρτερικόν. ἔτι δὲ ὀλιγόδειαν, ἀφέλειαν, εὐκολίαν, τὸ ἄτυφον, τὸ νόμιμον, τὸ εὐσταθὲς, καὶ ὅσα τούτοις ὁμοιότροπα. Τοῦ δὲ φιλανθρώπου δείγματα, εὔνοιαν, ἰσότητα, τὴν παντὸς λόγου κρείττονα κοινωνίαν, περὶ ἧς οὐκ ἄκαιρον βραχέα εἰπεῖν. Πρῶτον μὲν τοίνυν οὐδενὸς οἰκία τίς ἐστιν ἰδία, ἣν οὐχὶ πάντων εἶναι συμβέβηκε. πρὸς γὰρ τὸ κατὰ θιάσους συνοικεῖν, ἀναπέπταται καὶ τοῖς ἑτέρωθεν ἀφικνουμένοις τῶν ὁμοζήλων. Εἶτ' ἐστὶ ταμεῖον ἓν πάντων καὶ δαπάναι, καὶ κοιναὶ μὲν ἐσθῆτες, κοιναὶ δὲ τροφαὶ συσσίτια πεποιημένων. Τὸ γὰρ ὁμωρόφιον, ἢ ὁμοδίαιτον ἢ ὁμοτράπεζον, οὐκ ἄν τις εὕροι παρ' ἑτέροις ἔργῳ βεβαιούμενον. Καὶ μήποτ' εἰκότως· ὅσα γὰρ ἂν μεθ' ἡμέραν ἐργασάμενοι λάβωσιν ἐπὶ μισθῷ, ταῦτ' οὐκ ἴδια φυλάττουσιν, ἀλλ' εἰς μέσον προτιθέντες κοινὴν τοῖς ἐθέλουσι χρῆσθαι τὴν ἀπ' αὐτῶν παρασκευάζουσιν ἀφέλειαν. Οἵ τε νοσοῦντες, οὐχ ὅτι πορίζειν ἀδυνατοῦσιν ἀμελοῦνται, πρὸς τὰς νοσηλείας ἐκ τῶν κοινῶν ἔχοντες ἐν ἑτοίμῳ, ὡς μετὰ πάσης ἀδείας ἐξ ἀφθονωτέρων ἀναλίσκειν. Αἰδὼς δ' ἐστὶ πρεσβυτέρων, καὶ τιμὴ καὶ φροντὶς, οἷα γονέων

Quas virtutes edoceantur,

triplici regula usi.

Quae documenta prae se ferant *Pietatis.* Malum ad Deum non referunt.

Virtutis.

Humanitatis.

Joseph. B. J. II, 8.

Senes maxime colunt.

Joseph. B. J. II, 8, 9.

ὑπὸ γνησίων παίδων, χερσὶ καὶ διανοίαις μυρίαις ἐν ἀφθονίᾳ τῇ πάσῃ γηροτροφουμένων. —— οὐδεὶς οὐδὲ τὸν λεχθέντα ὅμιλον τῶν Ἐσσαίων ἢ ὁσίων ἴσχυσε αἰτιάσασθαι. Πάντες δὲ ἀσθενέστεροι τῆς τῶν ἀνδρῶν καλοκἀγαθίας γενόμενοι, καθάπερ αὐτονόμοις καὶ ἐλευθέροις οὖσιν ἐκ φύσεως προσηνέχθησαν, ᾄδοντες αὐτῶν τὰ συσσίτια, καὶ τὴν παντὸς λόγου κρείττονα κοινωνίαν, ἢ βίου τελείου καὶ σφόδρα εὐδαίμονός ἐστι σαφέστατον δεῖγμα. Integram vitam agunt.

Apion. 30 p. Ch.

Joseph. c. Ap. II, 2. Φησὶ γὰρ [Ἀπίων] ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Αἰγυπτιακῶν τάδε· Μωϋσῆς, ὡς ἤκουσα παρὰ τῶν πρεσβυτέρων τῶν Αἰγυπτίων, ἦν Ἡλιουπολίτης, ὃς πατρίοις ἔθεσι κατηγγυημένος, αἰθρίους προσευχὰς ἀνῆγεν, εἰς οἵους εἶχεν ἡ πόλις περιβόλους. πρὸς ἀφηλιώτην δὲ, πᾶσαν ἀπέστρεφεν. ὧδε γὰρ καὶ Ἡλίου κεῖται πόλις. ἀντὶ δὲ ὀβελῶν ἔστησε κίονας. ὑφ' οἷς ἦν ἐκτύπωμα σκάφης, σκιὰ δ' ἀπ' ἄκρων ἐπ' αὐτὴν διακειμένη, ὡς, ὂν ἐν αἰθέρι, τοῦτον ἀεὶ τὸν δρόμον Ἡλίῳ συμπεριπολεῖ. — Moses Heliopolitanus.

[Ὁ δέ γε πάντων πιστότατος Ἀπίων ὡρίσατο τὴν ἔξοδον [τῶν Ἰουδαίων] ἀκριβῶς, κατὰ τὴν ἑβδόμην Ὀλυμπιάδα, καὶ ταύτης ἔτος εἶναι πρῶτον, ἐν ᾧ φησι Καρχηδόνα Φοίνικες ἔκτισαν.] Olymp. VII Hebraei ex Aegypto discesserunt.

Ὁδεύσαντες γὰρ, φησὶν, ἓξ ἡμερῶν ὁδὸν βουβῶνας ἔσχον, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ ἀνεπαύσαντο σωθέντες εἰς τὴν χώραν τὴν νῦν Ἰουδαίαν λεγομένην, καὶ ἐκάλεσαν τὴν ἡμέραν σάββατον, σώζοντες τὴν Αἰγυπτίων γλῶτταν. τὸ γὰρ βουβῶντος ἄλγος καλοῦσιν Αἰγύπτιοι Σαββάτωσιν. — — — Sabbati nomen et origo.

Ὁ δὲ θαυμαστὸς Ἀπίων διὰ μὲν ἓξ ἡμερῶν αὐτοὺς ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἰουδαίαν προείρηκεν, πάλιν δὲ τὸν Μωϋσῆν Moses leges dedit Judaeis.

εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀραβίας ὄρος, ὃ καλεῖται Σίναιον, ἀναβάντα φησὶν ἡμέραις τεσσαράκοντα κρυφθῆναι, κἀκεῖθεν καταβάντα, δοῦναι τοῖς Ἰουδαίοις τοὺς νόμους.

Ad mare sedes fixerunt Judaei.

c. Ap. II, 4. Ἐλθόντες, φησὶν, ἀπὸ Συρίας ᾤκησαν πρὸς ἀλίμενον θάλασσαν, γειτνιάσαντες ταῖς τῶν κυμάτων ἐκβολαῖς.

Asini caput aureum adorant.

c. Ap. II, 7. In sacrario Apion praesumsit edicere: *Asini caput collocasse Judaeos, et id colere* ac dignum facere tanta religione: et hoc affirmat fuisse depalatum, dum Antiochus Epiphanes et exspoliasset templum et illud caput invenisset ex auro compositum multis pecuniis dignum.

Fabula de Graeco singulis annis mactando.

c. Ap. II, 8. Apion dixit: Antiochum in templo invenisse lectum et hominem in eo jacentem et appositam ei mensulam maritimis terrenisque volatilium dapibus plenam, et quod obstupuisset his homo. Illum vero mox adorasse regis ingressum tanquam maximam sibi opem praebituri: ac procidentem ad ejus genua, extensa dextera poposcisse libertatem; et jubente rege ut consideret, et diceret, quis esset, vel cur ibidem habitaret, vel quae esset causa ciborum ejus, tunc hominem cum gemitu et lacrimis lamentabiliter suam narrasse necessitatem. Ait, inquit, esse se Graecum: et dum peragraret provinciam parandi victus causa, correptum se subito ab alienigenis hominibus, atque deductum ad templum et inclusum illic, et a nullo conspici, sed cuncta dapium apparatione saginari. Et primum quidem haec sibi inopinabilia beneficia visa attulisse laetitiam: deinde suspicionem, postea stuporem: postremum consulentem a ministris ad se accedentibus *audisse legem ineffabilem Judaeorum, pro qua nutriebatur: et hoc illos facere singulis annis quodam tempore constituto. Et comprehendere quidem Graecum pere-*

grinum, eumque annuo tempore saginare, et deductum ad quandam sylvam occidere quidem eum hominem, ejusque corpus sacrificare secundum suas solennitates et gustare ex ejus visceribus et jusjurandum facere in immolatione Graeci, ut inimicitias contra Graecos haberent; et tunc in quandam foveam reliqua hominis pereuntis abjicere. Deinde refert, eum dixisse, paucos jam dies debitos sibimet superesse, atque rogasse, ut reveritus Graecorum Deos, et superans in suo sanguine insidias Judaeorum, de malis eum circumstantibus deliberaret.

c. Ap. II, 10. Καταψεύδεται δὲ καὶ ὅρκον ἡμῶν, ὡς ὀμνυόντων τὸν θεὸν, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, μηδενὶ εὐνοήσειν ἀλλόφυλῳ, μάλιστα δὲ Ἕλλησιν. **Judaei alienigenis omnibus infesti.**

c. Ap. II, 11. Τεκμήριον εἶναι, φησὶ [Ἀπίων] τοῦ μήτε νόμοις ἡμᾶς χρῆσθαι δικαίοις, μήτε τὸν θεὸν εὐσεβεῖν ὡς προσῆκε, τὸ μὴ ἄρχειν, δουλεύειν δὲ μᾶλλον ἔθνεσι καὶ ἄλλοτε ἄλλοις, καὶ τὸ κεχρῆσθαι συμφοραῖς τισι περὶ τὴν πόλιν, αὐτῶν δηλονότι πόλεως ἡγεμονικωτάτης ἐκ τῶν ἄνωθεν ἄρχειν, ἀλλὰ μὴ Ῥωμαίοις δουλεύειν συνηθισμένων· καί τοι τούτων ἄν τις ἀπόσχοιτο τοιαύτης μεγαλοψυχίας. **Cur aliis serviant gentibus.** *Cicero*, pro Flacc. 28.

c. Ap. II, 13. Ἐγκαλεῖ ὅτι ζῶα θύομεν, καὶ χοῖρον οὐκ ἐσθίομεν[17]), καὶ τὴν τῶν αἰδοίων χλευάζει περιτομήν. **Abstinent suillis carnibus. Circumcidantur.**

17) *Seneca*, Apionis aequalis, de se narrat Ep. 108. His, (innocentiam esse animalibus abstinere, propterea quod humanus animus in iis moratur, aut frugalitatem, si falsum est) his instinctus abstinere animalibus coepi, et anno peracto non tantum facilis erat mihi consuetudo, sed dulcis. Quaeris, quomodo desierim? In Tiberii Caesaris principatum juventae tempus inciderat; alienigenarum sacra movebantur, sed inter argumenta superstitionis ponebatur quorundam animalium abstinentia.

Chaeremon. 30 p. Ch.

Isidis jussu rex Amenophis Judaeos expulit Aegypto.

Joseph. c. Ap. I, 32. Χαιρήμων γὰρ Αἰγυπτιακὴν φάσκων ἱστορίαν συγγράφειν, καὶ προσθεὶς ταὐτὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ὅπερ ὁ Μανεθώς, Ἀμένωφιν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ῥαμέσσην, φησίν, ὅτι κατὰ τοὺς ὕπνους ἡ Ἶσις ἐφάνη τῷ Ἀμενώφει, μεμφομένη αὐτὸν, ὅτι τὸ ἱερὸν αὐτῆς ἐν τῷ πολέμῳ κατέσκαπται· Φριτιφάντην δὲ ἱερογραμματέα φάναι, ἐὰν τῶν τοὺς μόλυσμοὺς ἐχόντων ἀνδρῶν καθάρῃ τὴν Αἴγυπτον, παύσασθαι τῆς πτοίας αὐτόν. ἐπιλέξαντα δὲ τῶν ἐπισινῶν μυριάδας εἰκοσιπέντε ἐκβαλεῖν.

Duces eorum Moses et Josephus.

ἡγεῖσθαι δ' αὐτῶν γραμματέας Μωϋσῆν τε καὶ Ἰώσηπον, καὶ τοῦτον ἱερογραμματέα· Αἰγύπτια δὲ αὐτοῖς ὀνόματα εἶναι, τῷ μὲν Μωϋσῇ Τισιθὲν, τῷ δὲ Ἰωσήπῳ Πετεσήφ.

Pelusium veniunt.

Τούτους δ' εἰς Πηλούσιον ἐλθεῖν, καὶ ἐπιτυχεῖν μυριάσι τριακονταοκτὼ καταλελειμμέναις ὑπὸ τοῦ Ἀμενώφιος, ἃς

Icto foedere contra Aegyptum bellum parant.

οὐ θέλειν εἰς τὴν Αἴγυπτον διακομίζειν. οἷς φιλίαν συνθεμένους, ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον στρατεῦσαι. Τὸν δὲ Ἀμένωφιν οὐχ ὑπομείναντα τὴν ἔφοδον αὐτῶν, εἰς Αἰθιοπίαν φυγεῖν καταλιπόντα τὴν γυναῖκα ἔγκυον· ἣν κρυπτομένην ἔν τισι σπηλαίοις τεκεῖν παῖδα, ὄνομα Μεσσήνην, ὃν ἀν-

Judaei in Syriam expulsi.

δρωθέντα ἐκδιῶξαι τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὴν Συρίαν, ὄντας περὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ τὸν πατέρα Ἀμένωφιν ἐκ τῆς Αἰθιοπίας καταδέξασθαι. —

Martialis. 40—100 p. Ch.

Lib. VII, ep. 29. in Caeliam.

Judaei recutiti. *Horat.* Serm. I, 5. vs. 100.

Nec Cilicum spernis Cappadocumque toros.
Nec *recutitorum* fugis inguina *Judaeorum* [18]).

18) Judaei *recutiti* dicuntur, quoniam Judaeis pueris cutis inguinis recidebatur: postea quam cutis succresceret, *recutiti* dicebantur, quasi nova cute tecti.

Lib. VII. ep. 34.

Meus servus — — — —

Judaeum nulla sub cute pondus [19]) habet.

Pondus Judaeum.

Lib. VII. ep. 54.

Lingas non mihi (nam proba et pusilla est)
Sed quae de Solymis venit perustis,
Damnatam modo mentulam [20]) tributi.

Mentula Judaeorum damnata tributis. Cf. IX, 28. *Sueton.* Domit. c. 12.

Pomponius Mela. 48 p. Ch.

De situ Orbis lib. I. c. 11. Syria late litora tenet, terrasque etiam latius introrsus, aliis aliisque nuncupata nominibus; nam et Coele dicitur et Mesopotamia, et Damascene et Adiabene et Babylonia et *Judaea* et Commagene. Hic *Palaestina* est, qua tangit Arabas: tum Phoenice et ubi se Ciliciae committit, Antiochia; olim ac diu potens, sed quum eam regno Semiramis tenuit; longe potentissima. — — — Ceterum in Palaestina est ingens et munita admodum *Gaza;* (sic Persae aerarium vocant) et inde nomen est, quod quum Cambyses armis Aegyptum peteret, huc belli et opes et pecuniam intulerat; est non minor *Ascalon;* est *Jope*, ante diluvium, ut ferunt, condita, ubi Cephea regnasse eo signo accolae affirmant, quod titulum ejus, fratrisque Phinei, veteres quaedam arae cum religione

Judaea Syriae pars.

Palaestina, regio Syriae, vicina Arabiae.

Gaza urbs Palaestinae; unde nomen. *Herodot.* III, 5.

Ascalon; Jope ante diluvium condita. Cepheus ibi regnavit.

---

19) Judaeum pondus = inguina Judaea quae circumcisa et aperta. Schol.

20) Mentula [Judaeorum] damnata tributis dicebatur, quoniam, quum Domitianus exigeret tributa Judaeorum, multi, ne solvere cogerentur, dissimulabant originem, sed inspiciebantur, an circumcisi essent, et ita deprehendebantur. Interfui, inquit *Sueton.* in Domitiano c. 12., adolescentulus, quum senex nonagenarius inspiceretur a quaestoribus et frequenti concilio, an esset circumsectus: nam *circumsecti* [περιτεμνόμενοι] damnabantur ad solvenda tributa. —

plurima retinent, quin etiam rei celebratae carminibus ac fabulis, servatae a Perseo Andromedae clarum vestigium, marinae belluae ossa immania ostentant.

Plutarchus. 50—120 p. Ch.

Judaei cur abstineant carne suilla: an venerantes suem, an aversantes.

Sympos. Lib. IV. Quaest. 5. Tom. II. p. 669. ed. Xyland. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐῤῥήθη [ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι τὸ δικαιότατον κρέας οὐκ ἐσθίουσιν Quaest. IV.] βουλομένων τινῶν ἀντικατατείνειν, τὸν ἕτερον λόγον ἐκκρούων ὁ Καλλίστρατος, ἔφη, Πῶς ἡμῖν δοκεῖ λελέχθαι τὸ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι τὸ δικαιότατον κρέας οὐκ ἐσθίουσιν; Ὑπερφυῶς, ἔφη ὁ Πολυκράτης· ἐγὼ δὲ καὶ προσδιαπορῶ, πότερον οἱ ἄνδρες τιμῇ τινι τῶν ὑῶν, ἢ μυσαττόμενοι τὸ ζῶον, ἀπέχονται τῆς βρώσεως αὐτοῦ. τὰ γὰρ παρ' ἐκείνοις λεγόμενα μύθοις ἔοικεν, εἰ μή τινας ἄρα λόγους σπουδαίους ἔχοντες οὐκ ἐκφέρουσιν. ἐγὼ μὲν τοίνυν (εἶπεν ὁ Καλλίστρατος) οἶμαί τινα τιμὴν τὸ ζῶον ἔχειν παρὰ τοῖς ἀνδράσιν. εἰ δὲ δύσμορφον ἡ ὗς καὶ θολερὸν, ἀλλ' οὐ καν-θάρου καὶ γρυπὸς καὶ κροκοδείλου καὶ αἰλούρου τὴν ὄψιν ἀτοπώτερον, ἢ τὴν φύσιν ἀμουσότερον· οἷς ὡς ἁγιωτάτοις ἱερεῖς Αἰγυπτίων ἄλλοι προσφέρονται· τὴν δὲ ὗν ἀποχρηστῆσαι καὶ τιμᾶσθαι λέγουσι. πρώτη γὰρ σχίσασα τῷ προὔχοντι τῆς ὀρυχῆς (ὥς φασι) τὴν γῆν, ἴχνος ἀρόσεως ἔθηκε, καὶ τὸ τῆς ὕνεως ὑφηγήσατο ἔργον. ὅθεν καὶ τοὔνομα γενέσθαι τῷ ἐργαλείῳ λέγουσιν ἀπὸ τῆς ὑός. οἱ δὲ τὰ μαλθακὰ καὶ κοῖλα τῆς χώρας Αἰγύπτιοι γεωργοῦντες, οὐδ' ἀρότρου δέονται τοπαράπαν, ἀλλ' ὅταν ὁ Νεῖλος ἀποῤῥέῃ, καταβρέξας τὰς ἀρούρας, ἐπακολουθοῦντες, τὰς ὗς κατέβαλον. — — — — — — — Οἶμαι δὲ, καὶ τοὺς Ἰουδαίους, εἴπερ ἐβδελύττοντο τὴν ὗν, ἀποκτείνειν ἄν, ὥσπερ οἱ μάγοι τοὺς μῦς ἀποκτείνουσι. νῦν δὲ ὁμοίως

τῷ φαγεῖν τὸ ἀνελεῖν ἀπόῤῥητόν ἐστιν αὐτοῖς. καὶ ἴσως ἔχει λόγον· ὡς τὸν ὄνον δὲ ἀναφήναντα πηγὴν αὐτοῖς ὕδατος τιμῶσιν, οὕτως καὶ τὴν ὗν σέβεσθαι σπόρου καὶ ἀρότου διδάσκαλον γενομένην. νὴ Δία καὶ τοῦ λαγοῦ φησί τις ἀπέχεσθαι τοὺς ἄνδρας, ὡς μυσαρὸν καὶ ἀκάθαρτον δυσχεραίνοντας τὸ ζῶον. — — Τὸ δὲ ὕειον κρέας οἱ ἄνδρες ἀφοσιοῦσθαι δοκοῦσιν, ὅτι μάλιστα οἱ βάρβαροι τὰς ἐπιλευκίας καὶ λέπρας δυσχεραίνουσι, καὶ τῇ προσβολῇ τοιαῦτα καταβόσκεσθαι πάθη τοὺς ἀνθρώπους οἴονται. — — — — — — —. Ἆρα (ἔφη) σὺ τὸν πατριώτην θεὸν, ὦ Δαμπρία, εὔιον ὀρσιγύναικα μαινομέναις ἀνθέοντα τιμαῖσι, Διόνυσον, ἐγγράφεις καὶ ὑποποιεῖς τοῖς Ἑβραίων ἀπόῤῥήτοις; — — — — — — — Πρῶτον μὲν ἔφη τῆς μεγίστης καὶ τελειοτάτης ἑορτῆς παρ' αὐτοῖς ὁ καιρός ἐστι καὶ ὁ τρόπος Διονύσῳ προσήκων. τὴν γὰρ λεγομένην νηστείαν ἀκμάζοντι τρυγητῷ τραπέζας τε προτίθενται παντοδαπῆς ὀπώρας, ὑπὸ σκηναῖς, καὶ καθιᾶσιν ἐκ κλημάτων μάλιστα καὶ κιττοῦ διαπεπλεγμέναις, καὶ τὴν προτέραν τῆς ἑορτῆς σκηνὴν ὀνομάζουσιν. Ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἄλλην ἑορτὴν οὐκ ἂν δι' αἰνιγμάτων, ἀλλ' ἄντικρυς Βάκχου καλουμένου τελοῦσιν. ἔστι δὲ καὶ κρατηροφορία τις ἑορτὴ καὶ θυρσοφορία παρ' αὐτοῖς, ἐν ᾗ θύρσους ἔχοντες εἰς τὸ ἱερὸν εἰσίασιν. εἰσελθόντες δὲ, ὅ τι δρῶσιν, οὐκ ἴσμεν. εἰκὸς δὲ βακχείαν εἶναι τὰ ποιούμενα· καὶ γὰρ σάλπιγξι μικραῖς, ὥσπερ Ἀργεῖοι τοῖς Διονυσίοις, ἀνακαλούμενοι τὸν θεὸν χρῶνται, καὶ κιθαρίζοντες ἕτερσι προσίασιν, οὓς αὐτοὶ Λευίτας προσονομάζουσιν, εἴτε παρὰ τὸν λύσιον, εἴτε μᾶλλον παρὰ τὸ εὔιον, τῆς ἐπικλήσεως γεγενημένης. οἶμαι δὲ καὶ τὴν τῶν σαββάτων ἑορτὴν μὴ παντάπασιν ἀπροσδιόνυσον εἶναι. Σάββους γὰρ καὶ νῦν ἔτι πολλοὶ τοὺς Βάκχους καλοῦσι, καὶ ταύτην ἀφιᾶσι τὴν φωνὴν, ὅταν ὀργιάζωσι τῷ θεῷ καὶ τὰ μυστήρια τελῶσιν. — ἔστι δήπου καὶ παρὰ Δημοθένους λαβεῖν καὶ παρὰ Μενάνδρου. καὶ οὐκ ἀπὸ τρόπου τις ἂν φαίη, τοῦτο μὴ πε-

Asinum venerantur. *Tacit.* hist. V, 3.

Judaei Bacchum fortasse adorant. *Tacit.* Hist. V, 5.

Jejunium Judaeorum. *Sueton.* Tiber. c. 76. *Horat.* Serm. I, 5. serm. 9. *Tacit.* Hist. V, 3 et 4. *Joseph.* c. Ap. II, 7.

Sabbatorum feriae Bacchanalibus haud dissimiles.

ποιῆσθαι πρός τινα σέβησιν ἢ κατέχει τοὺς βακχεύοντας. αὐτοὶ δὲ τῷ λόγῳ μαρτυροῦσιν, ὅτι σάββατον τιμῶσι, μάλιστα μὲν πίνειν καὶ οἰνοῦσθαι παρακαλοῦντες ἀλλήλους· ὅταν δὲ κωλύει τι μεῖζον, ἀπογεύεσθαί γε πάντως ἀκράτου νομίζοντες. καὶ ταῦτα μὲν εἰκότα φαίη τις ἂν εἶναι κατὰ κράτος ἐν αὐτοῖς. πρῶτον μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλέγχει μιτροφόρος τε προϊὼν ἐν ταῖς ἑορταῖς, καὶ νεβρῖδα χρυσόπαστον ἐνημμένος, χιτῶνα δὲ ποδήρη φορῶν καὶ κοθόρνους. κώδωνες δὲ πολλοὶ κατακρέμανται τῆς ἐσθῆτος, ὑποκομποῦντες ἐν τῷ βαδίζειν, (ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ψόφοις χρῶνται περὶ τὰ νῦν τέλεια) καὶ χαλκοδρυτὰς τοῦ θεοῦ τιθήνας προσαγορεύουσι· καὶ ὁ δεικνύμενος ἐν τοῖς ἐναντίοις τοῦ μετεώρου θύρσος ἐντετυπωμένος καὶ τύμπανα· ταῦτα γὰρ οὐδενὶ δήπουθεν ἄλλῳ θεῷ, ἢ Διονύσῳ, προσήκειν. ἔτι τοίνυν μέλι μὲν οὐ προσφέρουσι ταῖς ἱερουργίαις, ὅτι δοκεῖ φθείρειν τὸν οἶνον κεραννύμενον. καὶ τοῦτο ἦν σπονδὴ καὶ μέθη, πρὶν ἄμπελον φανῆναι. καὶ μέχρι νῦν τῶν τε βαρβάρων οἱ μὴ πίνοντες οἶνον, μελίτεισν πίνουσιν, ὑποφαρμάσσοντες τὴν γλυκύτητα οἰνώδεσι ῥίζαις καὶ αὐστηραῖς· Ἕλληνές τε νηφάλια ταῦτα καὶ μελίσπονδα θύουσιν, ὡς ἀντίθετον φύσιν μάλιστα τοῦ μέλιτος πρὸς τὸν οἶνον ἔχοντος. ὅτι δὲ τοῦτον νομίζουσι, κἀκεῖνο σημεῖον οὐ μικρόν ἐστι τὸ πολλῶν τιμωριῶν οὐσῶν παρ' αὐτοῖς, μίαν εἶναι μάλιστα διαβεβλημένην τὴν οἴνου τοὺς κολαζομένους ἀπείργουσαν, ὅσον ἂν τάξῃ χρόνον ὁ κύριος τῆς κολάσεως. —

Pontificis maximi ornatus.

Sacrificiorum ritus.

Mei in sacrificiis cur non adhibebant.

Petronius. 50 p. Ch.

Catal. p. 683. ed. Burm.

Judaeus licet et porcinum numen adoret,
Et coeli summas advocet auriculas [21]),

Judaei porcinum numen adorant. *Plutarch.* Symp. IV. qu. 5. Coelum advocant. *Juvenal.* Sat.

21) Quasi putarent Judaei coelum aures habere, idque invocarent.

Ni tamen et ferro succiderit inguinis oram,
Et nisi nodatum solverit arte caput,
Exemtus populo, Grajam migrabit ad urbem,
Et non jejuna sabbata lege premet.

XIV, 97. *Cod. Theod.* XVI Tit. VIII lex 19. Circumcisionem dissimulant. Sabbata jejunio celebrant.

Tacitus. 60 p. Ch.

Hist. lib. V. c. 2. Sed quia famosae urbis (Hierosolymorum) supremum diem tradituri sumus, congruens videtur, primordia ejus aperire. Judaeos, *Creta insula profugos*, novissima Libyae insedisse, memorant, qua tempestate Saturnus, vi Jovis pulsus, cesserit regnis (argumentum e nomine petitur: inclytum in Creta Idam montem, adcolas *Idaeos*, aucto in barbarum cognomento, *Judaeos* vocitari); quidam, regnante Iside, exundantem per Aegyptum multitudinem, ducibus *Hierosolymo* ac *Juda*, proximas in terras exoneratam; plerique, Aethiopum prolem, quos rege Cepheo metus atque odium mutare sedes perpulerit. Sunt, qui tradant, Assyrios convenas, indigum agrorum populum, parte Aegypti potitos, mox proprias urbes Hebraeasque terras et propiora Syriae coluisse rura. Alii, Judaeorum initia, Solymos, carminibus Homeri celebratam gentem, conditam urbem Hierosolyma nomine suo fecisse.

Judaeorum origo.

Unde nomen.

Hierosolymus et Judas eorum duces.

Solymi, gens Homerica, Hierosolyma condiderunt. Vid. Iliad. ζ, 184. 204. Od. ε, 283.

Cap. 3. Plurimi auctores consentiunt, orta per Aegyptum tabe, quae corpora foedaret, regem Bocchorim, adito Hammonis oraculo, remedium petentem, purgare regnum et id genus hominum, ut invisum deis, alias in terras avehere jussum. Sic conquisitum con-

Orta tabe ex Aegypto pulsi sunt. *Justin.* XXXVI.

Juvenalis Sat. XIV, 97. Judaeos nubes et coeli numen adorantes dicit; fortassé quia Deus in nubibus semper iis apparebat, vel quia sub coelo et in illud adspicientes precabantur.

lectumque vulgus, postquam vastis locis relictum sit, ceteris per lacrimas torpentibus, *Mosen*, unum exsulum, monuisse, ne quam deorum hominumve opem exspectarent, utrinque deserti, sed sibi ut duci caelesti crederent, primo cujus auxilio praesentes miserias pepulissent. Adsensere atque omnium ignari fortuitum iter incipiunt. Sed nihil aeque quam inopia aquae fatigabat. Jamque haud procul exitio, totis campis procubuerant, cum *grex asinorum* agrestium e pastu in rupem nemore opacam concessit. Secutus Moses, conjectura herbidi soli, largas aquarum venas aperit. Id levamen, et continuum sex dierum iter emensi, septimo, pulsis cultoribus, obtinuere terras, in quis urbs et templum dicata.

Moses eorum dux.

Asinorum gregem Moses secutus aperit aquarum venas. *Plutarch.* Symp. IV. qu. 5.

Cap. 4. *Moses, quo sibi in posterum gentem firmaret, novos ritus contrariosque ceteris mortalibus indidit. Profana illic omnia, quae apud nos sacra, rursum concessa apud illos, quae nobis incesta.* Effigiem animalis, quo monstrante errorem sitimque depulerant, penetrali sacravere, caeso ariete, velut in contumeliam Hammonis. Bos quoque immolatur, quem Aegyptii Apin colunt. Sue abstinent, memoria cladis, qua ipsos scabies quondam turpaverat, cui id animal obnoxium. Longam olim famem crebris adhuc jejuniis fatentur et raptarum frugum argumentum panis Judaicus, nullo fermento, retinet. *Septimo die otium placuisse ferunt, quia is finem laborum tulerit;* dein *blandiente inertia, septimum quoque annum* ignaviae datum. Alii, honorem eum Saturno haberi, seu principia religionis tradentibus Idaeis, quos cum Saturno pulsos et conditores gentis accepimus, seu quod e septem sideribus, quis mortales reguntur, altissimo orbe et praecipua potentia, stella Saturni feratur,

Moses novos ritus praescripsit, ceterisque mortalibus contrarios.

Effigiem asini venerantur; sue abstinent. *Plutarch.* Sympos. IV. qu. 5. *Joseph.* c. Ap. II, 7.

Juvenal. XIV, 93. VI, 159. *Plutarch.* Sympos. IV. qu. 5.

ac pleraque caelestium vim suam et cursum septimos per numeros conficiant.

Cap. 5. *Hi ritus, quoquo modo inducti, antiquitate defenduntur. Cetera instituta sinistra foeda pravitate valuere, Nam pessimus quisque, spretis religionibus patriis, tributa et stipem illuc gerebant, unde auctae Judaeorum res. Et quia apud ipsos fides obstinata, misericordia in promtu, sed adversus omnes alios hostile odium, separati epulis, discreti cubilibus, projectissima ad libidinem gens, alienarum concubitu abstinent; inter se nihil inlicitum. Circumcidere genitalia instituere, ut diversitate noscantur. Transgressi in morem eorum idem usurpant, nec quidquam prius inbuuntur, quam contemnere deos, exuere patriam, parentes, liberos, fratres, vilia habere.* Augendae tamen multitudini consulitur. Nam et necare quemquam ex adgnatis, nefas; animasque proelio aut suppliciis peremptorum aeternas putant. Hinc generandi amor et moriendi contemptus. Corpora condere, quam cremare, e more Aegyptio; eademque cura et de infernis persuasio; caelestium contra. *Aegyptii pleraque animalia effigiesque compositas venerantur, Judaei mente sola unumque numen intelligunt. Profanos, qui deum imagines mortalibus materiis in species hominum effingant; summum illud et aeternum, neque mutabile neque interiturum. Igitur nulla simulacra urbibus suis, nedum templis sinunt. Non regibus haec adulatio, non Caesaribus honor.* Sed quia sacerdotes eorum tibia tympanisque concinebant, hedera vinciebantur, vitisque aurea templo reperta, *Liberum patrem coli, domitorem orientis*, quidam arbitrati sunt, nequaquam congruentibus institutis, quippe Liber festos

Ritus et mores. Aurum congestum in templum. *Cicero* pro Flacco 28. *Philo* de Legat. p. 1023. *Joseph.* Ant. XIV, 12.

Circumcisio.

Animas immortales esse putant.

Mente sola unumque numen intelligunt Judaei. *Juvenal.* XIV, 97. *Petron.* in fragm. p. 683. *Minuc. Felix*, Octavius c. 10. *Dio Cass.* XXXVI, p. 37.

Reges non adulantur.

Bacchum colunt. *Plutarch.* Symp. IV. qu. 5.

Judaeorum sordidus mos.

laetosque ritus posuit; *Judaeorum mos absurdus sordidusque.*

Terrae finitumque descriptio.

Cap. 6. Terra finesque, qua ad orientem vergunt, Arabia terminantur; a meridie Aegyptus objacet; ab oceasu Phoenices et mare; septentrionem a latere Syriae longe prospectant. Corpora hominum salubria et ferentia laborum; rari imbres, uber solum; fruges nostrum ad morem: praeterque eas *balsamum* et *palmae.* Palmetis proceritas et decor. Balsamum modica arbor: ut quisquis ramus intumuit, si vim ferri adhibeas, pavent venae; fragmine lapidis aut testa aperiuntur; humor in usu medentium est. Praecipuum montium Libanum erigit, mirum dictu, tantos inter ardores opacum fidumque nivibus. Idem amnem Jordanem alit funditque. Nec *Jordanes* pelago accipitur: sed unum atque alterum lacum integer perfluit, tertio retinetur. Lacus immenso ambitu, specie maris, sapore corruptior, gravitate odoris adcolis pestifer, neque vento inpellitur, neque pisces aut suetas aquis volucres patitur. Incertae undae superjacta, ut solido, ferunt: periti imperitique nandi perinde adtolluntur. Certo anni *bitumen* egerit: cujus legendi usum, ut ceteras artes experientia docuit. Ater suapte natura liquor, et sparso aceto concretus, innatat. Hunc manu captum, quibus ea cura, in summa navis trahunt. Inde, nullo juvante, influit, oneratque, donec abscindas. nec abscindere aere ferrove possis: fugit cruorem vestemque infectam sanguine, quo feminae per menses exsolvuntur. Sic veteres auctores. Sed gnari locorum tradunt, undantes bitumine moles pelli, manuque trahi ad litus: mox, ubi vapore terrae, vi solis, inaruerint, securibus cuneisque, ut trabes aut saxa, discindi.

Homines salubres.

Terra fertilis.

Balsamum et palmae. *Justin.* XXXVI, 3.

Libanus mons.

Jordanes amnis. *Plin.* V, 12.

Lacus bitumen egerens. *Joseph.* B. J. IV, 5.

Bituminis natura.

Campi torridi. *Joseph.* B. J. IV, 27.

Cap. 7. Haud procul inde *campi*, *quos* ferunt olim uberes, magnisque urbibus habitatos *fulminum*

jactu arsisse; et manere vestigia terramque ipsam specie torridam vim frugiferam perdidisse. Nam cuncta sponte edita, aut manu sata, sive herbae tenues aut flores ut solitam in speciem adolevere, atra et inania velut in cinerem vanescunt. Ego, sicut inclitas quondam urbes igne coelesti flagrasse concesserim, ita halitu lacus infici terram, corrumpi superfusum spiritum, eoque foetus segetum et autumni putrescere reor, solo coeloque juxta gravi. Et *Belus amnis* Judaico mari inlabitur: circa cujus os conlectae arenae, admixto nitro, in vitrum excoquuntur, modicum id litus et egerentibus inexhaustum.

Belus amnis. Judaicum mare. *Plin.* XXXVI, 26. Arenae in vitrum excoctae. *Plinius*, l. c. *Joseph.* B. J. I, 2, 9.

Cap. 8. *Magna pars Judaeae vicis dispergitur,* habent et oppida. Hierosolyma genti caput. Illic immensae opulentiae templum et primis munimentis urbs, dein Regia. Templum intimis clausum; ad fores tantum Judaeo aditus: limine, praeter sacerdotes, arcebantur. Dum Assyrios penes Medosque et Persas oriens fuit, despectissima pars servientium; postquam Macedones praepotuere, rex Antiochus, demere superstitionem et mores Graecorum dare adnixus, quo minus teterrimam gentem in melius mutaret, Parthorum bello prohibitus est. Nam ea tempestate Arsaces desciverat [22]). Tum Judaei, Macedonibus invalidis, Parthis nondum adultis (et Romani procul erant) sibi ipsi reges imposuere, qui mobilitate vulgi expulsi, resumpta per arma dominatione, fugationes civium, urbium eversiones, fratrum, conjugum, parentum neces aliaque solita regibus ausi, superstitionem fovebant, quia honor sacerdotii, firmamentum potentiae, adsumebatur.

Hierosolyma. Templum immensae opulentiae, quod adire nonnisi Judaeo licet. *Ev. Luc.* 1, 10. *Joseph.* Ant. VI, 9, 4. XV, 14, 11. B. J. V, 5. Judaeorum fata varia.

Cap. 9. Romanorum primus Cn. Pompejus Ju-

Judaeorum sors sub Ro-

22) Antiochum Epiphanem Tacitus confundit cum Antiocho, cognomine Θεῷ.

manis. Cn. Pompejus Judaeos domuit et diruit Hierosolyma.

daeos domuit templumque jure victoriae ingressus est. Inde vulgatum, nulla intus deum effigie vacuam sedem et inania arcana. Muri Hierosolymorum diruti, delubrum mansit. Mox civili inter nos bello, postquam in ditionem M. Antonii provinciae cesserant, rex Parthorum Pacorus Judaea potitus interfectusque a P. Ventidio et Parthi trans Euphratem redacti; Judaeos C. Sosius subegit. Regnum ab Antonio Herodi datum victor Augustus auxit. Post mortem Herodis, nihil exspectato Caesare, Simo quidam regium nomen invaserat. Is a Quinctilio Varo, obtinente Syriam, punitus, et gentem coercitam liberi Herodis tripartito rexere Sub *Tiberio* quies. [*Annal.* lib. II. c. 42. Syria et Judaea, fessae oneribus, deminutionem tributi orabant. — Tunc decreto Patrum permissae Germanico provinciae, quae mari dividuntur, majusque imperium, quoquo adisset, quam his, qui sorte aut missu principis obtinerent. — Cap. 85. Actum et de sacris Aegyptiis Judaicisque pellendis, *factumque* patrum consultum, *ut quatuor millia libertini generis, ea superstitione infecta, quis idonea aetas, in insulam Sardiniam veherentur*, coercendis illic latrociniis et, si ob gravitatem coeli interissent, vile damnum; *ceteri cederent Italia, nisi certam ante diem profanos ritus exuissent.*] Dein jussi a *C. Caesare*, effigiem ejus in templo locare, arma potius sumsere; quem motum Caesaris mors dirimit. *Claudius*, defunctis regibus aut ad modicum redactis, Judaeam provinciam equitibus Romanis aut libertis permisit, e quibus Antonius Felix, per omnem saevitiam ac libidinem, jus regium servili ingenio exercuit, Drusilla, Cleopatrae et Antonii nepte, in matrimonium accepta, ut ejusdem Antonii Felix progener, Claudius nepos esset. — [*Annal.* XII. c. 54. At non frater ejus [Pallantis libertini, ob antiquam parcimoniam

Parthi Judaea potiti sunt.

Herodes rex Judaeorum.

Quae evenerint Tiberio regnante.

Agitur de pellendis sacris Judaicis.

Judaei in insulam Sardiniam relegantur.

Sueton. Tiber. 36.

Cur rebellaverint Judaei. Cf. *Tacit.* Ann. XII, 5, 4. *Joseph.* Ant. XVIII, 10. B. J. II, 9.

Judaea provincia equitibus Romanis permittitur.

Felix Judaeae praepositus,

laudati] cognomento Felix, pari moderatione agebat, jam pridem Judaeae impositus et cuncta malefacta sibi inpune ratus, tanta potentia subnixo. Sane praebuerant Judaei speciem motus orta seditione, postquam C. Caesari haud obtemperatum esset, cognita caede ejus, sedata. Manebat metus, ne quis principum eadem inperitaret. Atque interim Felix intempestivis remediis delicta accendebat, aemulo ad deterrima Ventidio Cumano, cui pars provinciae habebatur: ita divisis, ut huic Galilaeorum natio, Felici Samaritae parerent, discordes olim et tum, contemptu regentium, minus coercitis odiis. Igitur raptare inter se, inmittere latronum globos, componere insidias et aliquando proeliis congredi spoliaque et praedas ad procuratores referre. Hique primo laetari, mox gliscente pernicie, cum arma militum interjecissent, caesi milites. Arsissetque bello provincia, ni Quadratus, Syriae rector, subvenisset. Nec diu adversus Judaeos, qui in necem militum proruperant, dubitatum, quin capite poenas luerent; Cumanus et Felix cunctationem adferebant, quia Claudius, causis rebellionis auditis, jus statuendi etiam de procuratoribus dederat. Sed Quadratus Felicem inter judices ostentavit, receptum in tribunal, quo studia adcusantium deterrerentur, damnatusque flagitiorum, quae duo [Felix et Cumanus] deliquerant, Cumanus et quies provinciae reddita.]

durius premit Judaeos, qui arma sumunt.

Quadrato subveniente quies provinciae reddita.

Hist. V, 10. Duravit tamen patientia Judaeis usque ad Gessium Florum procuratorem. Sub eo bellum ortum. Et comprimere coeptantem Cestium Gallum, Syriae legatum, varia proelia ac saepius adversa excepere. Qui ubi fato aut taedio occidit, missu Neronis Vespasianus fortuna famaque et egregiis ministris intra duas aestates cuncta camporum omnesque praeter Hierosolyma urbes victore exercitu tenebat. [Hist. II, 4.

Bellum ortum sub Gessio Floro. *Jos.* Ant. XX, 9. B. J. II, 23. *Suéton.* Vespas. 4.

Vespasianus Judaeae praepositus. Hist. I, 10. II, 5.

plurima retinent, quin etiam rei celebratae carminibus ac fabulis, servatae a Perseo Andromedae clarum vestigium, marinae belluae ossa immania ostentant.

Plutarchus. 50—120 p. Ch.

Judaei cur abstineant carne suilla: an venerantes suem, an aversantes.

Sympos. Lib. IV. Quaest. 5. Tom. II. p. 669. ed. Xyland. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐῤῥήθη [ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι τὸ δικαιότατον κρέας οὐκ ἐσθίουσιν Quaest. IV.] βουλομένων τινῶν ἀντικατατείνειν, τὸν ἕτερον λόγον ἐκκρούων ὁ Καλλίστρατος, ἔφη, Πῶς ἡμῖν δοκεῖ λελέχθαι τὸ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι τὸ δικαιότατον κρέας οὐκ ἐσθίουσιν; Ὑπερφυῶς, ἔφη ὁ Πολυκράτης· ἐγὼ δὲ καὶ προσδιαπορῶ, πότερον οἱ ἄνδρες τιμῇ τινι τῶν ὑῶν, ἢ μυσαττόμενοι τὸ ζῶον, ἀπέχονται τῆς βρώσεως αὐτοῦ. τὰ γὰρ παρ' ἐκείνοις λεγόμενα μύθοις ἔοικεν, εἰ μή τινας ἄρα λόγους σπουδαίους ἔχοντες οὐκ ἐκφέρουσιν. ἐγὼ μὲν τοίνυν (εἶπεν ὁ Καλλίστρατος) οἶμαί τινα τιμὴν τὸ ζῶον ἔχειν παρὰ τοῖς ἀνδράσιν. εἰ δὲ δύσμορφον ἢ ὗς καὶ θολερὸν, ἀλλ' οὐ κανθάρου καὶ γρυπὸς καὶ κροκοδείλου καὶ αἰλούρου τὴν ὄψιν ἀτοπώτερον, ἢ τὴν φύσιν ἀμουσότερον· οἷς ὡς ἁγιωτάτοις ἱερεῖς Αἰγυπτίων ἄλλοι προσφέρονται· τὴν δὲ ὖν ἀποχρηστῆσαι καὶ τιμᾶσθαι λέγουσι. πρώτη γὰρ σχίσασα τῷ προὔχοντι τῆς ὀρυχῆς (ὥς φασι) τὴν γῆν, ἴχνος ἀρόσεως ἔθηκε, καὶ τὸ τῆς ὕνεως ὑφηγήσατο ἔργον. ὅθεν καὶ τοὔνομα γενέσθαι τῷ ἐργαλείῳ λέγουσιν ἀπὸ τῆς ὑός. οἱ δὲ τὰ μαλθακὰ καὶ κοῖλα τῆς χώρας Αἰγύπτιοι γεωργοῦντες, οὐδ' ἀρότρου δέονται τοπαράπαν, ἀλλ' ὅταν ὁ Νεῖλος ἀπορρέῃ, καταβρέξας τὰς ἀρούρας, ἐπακολουθοῦντες, τὰς ὗς κατέβαλον. — — — — — — — Οἶμαι δὲ, καὶ τοὺς Ἰουδαίους, εἴπερ ἐβδελύττοντο τὴν ὖν, ἀποκτείνειν ἂν, ὥσπερ οἱ μάγοι τοὺς μῦς ἀποκτείνουσι. νῦν δὲ ὁμοίως

τῷ φαγεῖν τὸ ἀνελεῖν ἀπόῤῥητόν ἐστιν αὐτοῖς. καὶ ἴσως ἔχει λόγον· ὡς τὸν ὄνον δὲ ἀναφήναντα πηγὴν αὐτοῖς ὕδατος τιμῶσιν, οὕτως καὶ τὴν ὗν σέβεσθαι σπόρου καὶ ἀρότου διδάσκαλον γενομένην. νὴ Δία καὶ τοῦ λαγοῦ φησί τις ἀπέχεσθαι τοὺς ἄνδρας, ὡς μυσαρὸν καὶ ἀκάθαρτον δυσχεραίνοντας τὸ ζῶον. — — Τὸ δὲ ὕειον κρέας οἱ ἄνδρες ἀφοσιοῦσθαι δοκοῦσιν, ὅτι μάλιστα οἱ βάρβαροι τὰς ἐπιλευκίας καὶ λέπρας δυσχεραίνουσι, καὶ τῇ προσβολῇ τὰ τοιαῦτα καταβόσκεσθαι πάθη τοὺς ἀνθρώπους οἴονται. — — — — — —. Ἆρα (ἔφη) σὺ τὸν πατριώτην θεὸν, ὦ Λαμπρία, εὔιον ὀρσιγύναικα μαινομέναις ἀνθέοντα τιμαῖσι, Διόνυσον, ἐγγράφεις καὶ ὑποποιεῖς τοῖς Ἑβραίων ἀπόῤῥήτοις; — — — — — — — Πρῶτον μὲν ἔφη τῆς μεγίστης καὶ τελειοτάτης ἑορτῆς παρ' αὐτοῖς ὁ καιρός ἐστι καὶ ὁ τρόπος Διονύσῳ προσήκων. τὴν γὰρ λεγομένην νηστείαν ἀκμάζοντι τρυγητῷ τραπέζας τε προτίθενται παντοδαπῆς ὀπώρας, ὑπὸ σκηναῖς, καὶ καθιᾶσιν ἐκ κλημάτων μάλιστα καὶ κιττοῦ διαπεπλεγμέναις, καὶ τὴν προτέραν τῆς ἑορτῆς σκηνὴν ὀνομάζουσιν. Ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἄλλην ἑορτὴν οὐκ ἂν δι' αἰνιγμάτων, ἀλλ' ἄντικρυς Βάκχου καλουμένου τελοῦσιν. ἔστι δὲ καὶ κρατηροφορία τις ἑορτὴ καὶ θυρσοφορία παρ' αὐτοῖς, ἐν ᾗ θύρσους ἔχοντες εἰς τὸ ἱερὸν εἰσίασιν. εἰσελθόντες δὲ, ὅ τι δρῶσιν, οὐκ ἴσμεν. εἰκὸς δὲ βακχείαν εἶναι τὰ ποιούμενα· καὶ γὰρ σάλπιγξι μικραῖς, ὥσπερ Ἀργεῖοι τοῖς Διονυσίοις, ἀνακαλούμενοι τὸν θεὸν χρῶνται, καὶ κιθαρίζοντες ἕτεροι προσίασιν, οὓς αὐτοὶ Λευίτας προσονομάζουσιν, εἴτε παρὰ τὸν Λύσιον, εἴτε μᾶλλον παρὰ τὸ εὔιον, τῆς ἐπικλήσεως γεγενημένης. οἶμαι δὲ καὶ τὴν τῶν σαββάτων ἑορτὴν μὴ παντάπασιν ἀπροσδιόνυσον εἶναι. Σάββους γὰρ καὶ νῦν ἔτι πολλοὶ τοὺς Βάκχους καλοῦσι, καὶ ταύτην ἀφιᾶσι τὴν φωνὴν, ὅταν ὀργιάζωσι τῷ θεῷ καὶ τὰ μυστήρια τελῶσιν. — ἔστι δήπου καὶ παρὰ Δημοθένους λαβεῖν καὶ παρὰ Μενάνδρου. καὶ οὐκ ἀπὸ τρόπου τις ἂν φαίη, τοῦτο μὴ πε-

Asinum venerantur. *Tacit.* hist. V, 3.

Judaei Bacchum fortasse adorant. *Tacit.* Hist. V, 5.

Jejunium Judaeorum. *Sueton.* Tiber. c. 76. *Horat.* Serm. I, 5. serm. 9. *Tacit.* Hist. V, 3 et 4. *Joseph.* c. Ap. II, 7.

Sabbatorum feriae Bacchanalibus haud dissimiles.

zarus loco pollebat. Sed proelia, dolus, incendia inter ipsos et magna vis frumenti ambusta. Mox Joannes, missis per speciem sacrificandi, qui Eleazarum manumque ejus obtruncarent, templo potitur. Ita in duas factiones civitas discessit, donec, propinquantibus Romanis, bellum externum concordiam pareret.

Prodigia ante obsidium.

Cap. 13. Evenerant prodigia, quae neque hostiis neque votis piare fas habet *gens superstitioni obnoxia, religionibus adversa.* Visae per coelum concurrere acies, rutilantia arma et subito nubium igne conlucere templum. Expassae repente delubri fores et audita major humana vox, »Excedere deos,« simul ingens motus excedentium. Quae pauci in metum trahebant; pluribus persuasio inerat, antiquis sacerdotum litteris contineri, *eo ipso tempore fore, ut valesceret oriens profectique Judaea*[23]) *rerum potirentur.* Quae ambages Vespasianum et Titum praedixerat. Sed vulgus, more humanae cupidinis, sibi tantam fatorum magnitudinem interpretati, ne adversis quidem ad vera mutabantur. Multitudinem obsessorum, omnis aetatis, virile ac muliebre secus, sexcenta millia fuisse accepimus. Arma cunctis, qui ferre possent, et plures, quam pro numero, audebant. Obstinatio viris feminisque par; ac, si transferre sedes cogerentur, major vitae metus quam mortis. Hanc adversus urbem gentemque Caesar Titus, quando impetus et subita belli locus abnueret, aggeribus vineisque certare statuit. Dividuntur legionibus munia et quies praeliorum fuit, donec cuncta expugnandis urbibus reperta apud veteres aut novis ingeniis struerentur.

Exspectatio Messiae.

Obsessorum multitudo.

Joseph. Ant. VI, 17.

23) Ex hoc loco celebris auctoris Ethnicorum intelligimus, quam nota Romanis ipsis tunc temporis exspectatio fuerit Judaeorum Messiae, vaticinio praedicti prophetarum.

Suetonius. 70—130 p. Ch.

Octavian. cap. 76. Ne Judaeus quidem tam diligenter Sabbatis jejunium servat, quam ego hodie servavi[24]). Jejunio sabbata celebrant Judaei. *Justin.* XXXVI, 2. *Strabo* p. 1085.

Tiber. cap. 36. Externas ceremonias, Aegyptios Judaicosque ritus compescuit: coactis, qui superstitione ea tenebantur, religiosas vestes cum instrumento omni comburere. Judaeorum juventutem per speciem sacramenti in provincias gravioris coeli distribuit: reliquos gentis ejusdem, vel similia sectantes urbe submovit, sub poena perpetuae servitutis, nisi obtemperassent. Judaeorum sors Tiberio regnante.

Claudius, cap. 25. *Judaeos impulsore Chresto assidue tumultuantes Roma expulit*[25]). Judaei Roma expulsi. *Act.* XVIII, 2.

Vespasian. cap. 4. *Percrebuerat oriente toto vetus et constans opinio esse in fatis, ut eo tempore Judaea profecti rerum potirentur.* Id de imperatore Romano, quantum postea eventu patuit, praedictum Judaei ad se trahentes, rebellarunt. Exspectatio Messiae. *Tac.* Hist. V, 13. *Joseph.* B. J. VI, 5.

Juvenalis. 100 p. Ch.

Sat. III, 13. ss.

Hic, ubi nocturnae Numa constituebat amicae,
Nunc sacri fontis nemus et delubra locantur

Romae Judaeorum egestas.

---

24) Falsum est, sabbatis jejunium servasse Judaeos. Interdum, quod notum est, Judaei cibo abstinent, et quia proprio cultu celebrant hunc diem, omnis fere antiquitas putasse videtur jejunio sabbatum iis esse sacratum. Quam parum igitur gentiles instituta et mores hujus gentis, nedum religionis noverint doctrinas, ex his locis perspicitur. *Dio Cassius* ipse fatetur lib. XXXVI, se minime scire, cur Palaestinam incolentes Judaei vocati sint. Cf. *Tacit.* Hist. V. 2.

25) Diu Christiani a Caesaribus et omni populo Romanorum pro cultoribus religionis Mosaicae habebantur. Illo vero lusu verborum

Judaeis: quorum cophinus foenumque supellex[26]).
Omnis enim populo mercedem pendere jussa est
Arbor, et ejectis mendicat sylva Camoenis.

Sat. VI, 390. ss.

— — — — — Cophino foenoque relicto,
Arcanam Judaea tremens mendicat in aurem
Interpres legum Solymorum et magna sacerdos
Arboris[27]) ac summi fida internuncia coeli;
Implet et illa manum, sed parcius aere minuto,
Qualiacunque voles Judaei somnia vendunt[28]).

Vaticinantur pro qualitate mercedis.

Sat. XIV, 97. ss. [de moribus vi educationis inculcatis.]

Quidam sortiti metuentem sabbata patrem
Nil praeter nubes et coeli numen adorant:
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit. Mox et praeputia ponunt,
Romanas autem soliti contemnere leges
Judaicum ediscunt et servant ac metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moses,
Non monstrare vias eadem nisi sacra colenti:
Quaesitum ad fontem solos deducere verpos.
Sed pater in caussa, cui septima quaeque fuit lux
Ignava, et partem vitae non attigit ullam.

Nubes adorant. *Celsus* ap. Orig. V, 6.
Abstinent suilla.
Circumcidantur.
Mali cives.
Omnibus alienigenis infensi. *Diod. Sic.* 34.
Sabbata ducunt quiete. *Tacit.* V, 4. *Diod. Sic.* 36.

Χριστός — Χρηστός — Christiani tum ipsi utebantur, tum recusabant eum. Cf. *Justin.* Apol. maj. p. 45. *Tertull.* Apol. 3. „Perperam," ait, „Chrestianus pronuntiatur a vobis." —

26) Adeo pauperes sunt Judaei, ut nihil aliud habeant, quam cophinum et foenum. Et in unaquaque sylvae olim sacrae arbore cum miserrima familia pernoctantes, mane in urbem eunt mendicatum.

27) Judaei alligabant arboribus Urbi proximis jumentum, ibique dormiebant tota nocte, ex qua mane surgebant ut vaticinatum venirent.

28) Hinc Judaeorum fallacias ostendit, qui pro mercedis qualitate praenunciant futura. (Schol.)

L. Annaeus Florus. 120 p. Ch.

Lib. III, 5. Hierosolymam defendere tentaverunt Judaei: verum hanc quoque intravit [Pompejus], et vidit illud grande *impiae gentis* arcanum patens, sub aureo vitem coelo: dissidentibusque de regno fratribus arbiter factus, regnare jussit Hircanum. Aristobulo, quia renovabat eam rem, catenas dedit.

Hierosolyma capta. Impia gens. Hircanus rex.

Dio Cassius. 155 p. Ch.

Lib. XXXVI. p. 36. ss. ed. Hanov. Κἀντεῦθεν ἐπὶ τὴν Συρίαν τὴν Παλαιστίνην, ὡς καὶ Φοινίκην κακώσαντας, ὥρμησεν (Pompejus). ἦρχον δὲ αὐτῶν Ὑρκανός τε καὶ Ἀριστόβουλος ἀδελφοί, καὶ ἐτύγχανον ὑπὲρ τῆς τοῦ σφετέρου θεοῦ (ὅστις ποτὲ οὗτός ἐστιν) ἱερωσύνης (οὕτω γὰρ τὴν βασιλείαν σφῶν ὠνόμαζον) αὐτοί τε διαφερόμενοι καὶ τὰς πόλεις στασιάζοντες. Ὁ οὖν Πομπήϊος Ὑρκανὸν μὲν οὐδεμίαν ἀξιόχρεων ἰσχὺν ἔχοντα ἀμαχεὶ εὐθὺς προσέθετο· Ἀριστόβουλον δὲ ἐς χωρίον τι κατακλείσας ὁμολογῆσαί οἱ ἠνάγκασε. Καὶ ἐπειδὴ μήτε τὰ χρήματα μήτε τὸ φρούριον παρεδίδου, ἔδησεν αὐτόν. κἀκ τούτου τοὺς μὲν ἄλλους ῥᾷον προσεποιήσατο· τὰ δὲ Ἱεροσόλυμα πολιορκῶν πράγματα ἔσχε. τὴν μὲν γὰρ ἄλλην πόλιν, εἰσδεξαμένων αὐτὸν τῶν τὰ τοῦ Ὑρκανοῦ φρονούντων, ἀπραγμόνως ἔλαβεν· αὐτὸ δὲ τὸ ἱερὸν, προκατασχόντων τῶν ἑτέρων, οὐκ ἀπόνως εἷλεν. Ἐπί γε γὰρ μετεώρου ἦν καὶ περιβόλῳ ἰδίῳ ὠχύρωτο. Καὶ εἴγε ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ὁμοίως ἠμύνοντο, οὐκ ἂν αὐτὸ ἐχειρώσαντο· νῦν δὲ τὰς τοῦ Κρόνου δὴ ὠνομασμένας ἡμέρας διαλείποντες καὶ οὐδὲν τὸ παράπαν ἐν αὐταῖς δρῶντες παρέδωκαν τοῖς Ῥωμαίοις καιρὸν ἐν τῷ διακένῳ τούτῳ τὸ τεῖχος διασεῖσαι. μαθόντες γὰρ

Hyrcanus et Aristobulus Judaeam regunt. Orta dissensione inter utrumque, Romani sese immiscent rebus Judaicis. Hierosolymorum oppugnatio. Templi situs natura muniti.

τὴν ἐμποίησιν αὐτῶν ταύτην, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον οὐδὲν σπουδῇ ἔπραττον, ταῖς δὲ δὴ ἡμέραις ἐκείναις, ἁπότε ἐκ τῆς περιτροπῆς ἐπέλθοιεν, ἐντονώτατά οἱ προσέβαλλον. Καὶ οὕτως ἑάλωσάν τε ἐν τῇ τοῦ Κρόνου ἡμέρᾳ, μηδ' ἀμυνόμενοι, καὶ πάντα τὰ χρήματα διηρπάσθη, ἥ τε βασιλεία τῷ Ὑρκανῷ ἐδόθη καὶ ὁ Ἀριστόβουλος ἀνηνέχθη. Ταῦτα μὲν τότε ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἐγένετο.

Regnum Hyrcano datum.

Οὕτω γὰρ τὸ σύμπαν ἔθνος, ὅσον ἀπὸ τῆς Φοινίκης μέχρι τῆς Αἰγύπτου παρὰ τὴν θάλασσαν τὴν ἕω παρήκει, ὑπὸ παλαιοῦ κέκληται. Ἔχουσι δὲ ἕτερον καὶ ὄνομα ἐπίκλητον· ἥ τε γὰρ χῶρα Ἰουδαία καὶ αὐτοὶ Ἰουδαῖοι ὠνομάδαται· ἡ δὲ ἐπίκλησις αὕτη ἐκείνοις μὲν οὐκ οἶδ' ὅθεν ἤρξατο γενέσθαι, φέρει δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὅσοι τὰ νόμιμα αὐτῶν καίπερ ἀλλοεθνεῖς ὄντες ζηλοῦσι. Καί ἐστι καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις τὸ γένος τοῦτο, κολασθὲν μὲν πολλάκις, αὐξηθὲν δὲ ἐπὶ πλεῖστον, ὥστε καὶ ἐς παῤῥησίαν τῆς νομίσεως ἐκνικῆσαι. Κεχωρίδαται δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔς τε τὰ ἄλλα τὰ περὶ τὴν δίαιταν πάνθ', ὡς εἰπεῖν, καὶ μάλισθ' ὅτι τῶν μὲν ἄλλων θεῶν οὐδένα τιμῶσιν, ἕνα δέ τινα ἰσχυρῶς σέβουσι· οὐδ' ἄγαλμα οὐδὲν ἐν αὐτοῖς ποτε τοῖς Ἱεροσολύμοις ἔσχον· ἄῤῥητον δὲ δὴ καὶ ἀειδῆ αὐτὸν νομίζοντες εἶναι, περισσότατα ἀνθρώπων θρησκεύουσι καὶ αὐτῷ νεών τε μέγιστον καὶ περικαλλέστατον, πλὴν καθ' ὅσον ἀχανής τε καὶ ἀνώροφος ἦν, ἐξεποίησαν. Καὶ τὴν ἡμέραν τὴν τοῦ Κρόνου καλουμένην ἀνέθεσαν· καὶ ἄλλα τε ἐν αὐτῇ ἰδιαίτατα σύ ποιοῦσι καὶ ἔργου οὐδενὸς σπουδαίου προσάπτονται. Καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκεῖνον, τίς τ' ἐστὶ καὶ ὅθεν οὕτως ἐτιμήθη, ὅπως τε περὶ αὐτὸν ἐπτόηνται, πολλοῖς τε εἴρηται καὶ οὐδὲν τῇδε τῇ ἱστορίᾳ προσήκει. Τὸ δὲ δὴ ἐς τοὺς ἑπτὰ τοὺς πλανήτας ὠνομασμένους τὰς ἡμέρας ἀνακεῖσθαι, κατέστη μὲν ὑπ' Αἰγυπτίων, πάρεστι δὲ καὶ ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους οὐ πάλαι ποτέ, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀρξάμενον.

Nomen regionis atque gentis. *Tacit.* Hist. V, 2.

Genus ab aliis hominibus diversum.

Unum tantum Deum venerantur, *Tacit.* Hist. V, 5. ineffabilem et invisibilem.

Diem Saturni vacantes ducunt.

Aristobulus, Roma pro-

Lib. XXXIX. p. 117. Καταλιπὼν οὖν [Γαούϊος]

ἐν τῇ Συρίᾳ Σισέννᾳν τε τὸν υἱόν, — αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Παλαιστίνην ἐλθὼν τόν τε Ἀριστόβουλον (διαδρὰς γὰρ ἐκ τῆς Ῥώμης ὑπετάραττέ τι) συνέλαβε καὶ τῷ Πομπηΐῳ ἔπεμψε· καὶ φόρον τοῖς Ἰουδαίοις ἐπέταξε καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἐνέβαινεν. Lib. XLI. p. 161. Ὁ δὲ οὖν Καῖσαρ ταῦτά τε οὕτως ἐποίησε, — — καὶ τὸν Ἀριστόβουλον οἴκαδε ἐς τὴν Παλαιστίνην, ὅπως τῷ Πομπηΐῳ τὶ ἀντιπράξῃ, ἔστειλε. Lib. XLVIII. p. 372. Τὰ δ' ἄλλα ὁ Πάκορος λαβὼν ἐς Παλαιστίνην ἐσέβαλε καὶ τόν τε Ὑρκανὸν, ἃς τότε τὰ πράγματα αὐτῶν παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπιτραπεὶς εἶχεν, ἔπαυσε· καὶ τὸν Ἀριστόβουλον, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἄρχοντα κατὰ τὸ ἐκείνου ἔθος ἀντικατέστησεν. —

fugus, regno denuo potitus est, Pacoro adjuvante.

Lib. XLVIII. p. 382. Καὶ μετὰ τοῦτο τὴν Παλαιστίνην, Ἀντίγονον τὸν βασιλεύοντα αὐτῆς ἐκφοβήσας [Ventidius, dux Antonii], κατέσχεν ἀπόνως. ὁ μὲν ταῦτά τε διῆγε καὶ χρήματα πολλὰ — καὶ παρὰ τοῦ Ἀντιγόνου, — ὅτι τῷ Πακόρῳ συνήραντο, εἰσέπραξε.

Ventidius Palaestinam recepit.

Lib. XLIX. p. 405. Γάϊος δὲ δὴ Σόσσιος τὴν ἀρχὴν τῆς τε Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας παρ' αὐτοῦ (Antonii) λαβὼν — τὸν Ἀντίγονον, τοὺς φρουροὺς τοὺς παρ' ἑαυτῷ τῶν Ῥωμαίων ὄντας ἀποκτείναντα, μάχῃ τε ἐνίκησε, καὶ καταφυγόντα ἐς Ἱεροσόλυμα, πολιορκίᾳ κατεστρέψατο. Πολλὰ μὲν δὴ καὶ δεινὰ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς Ῥωμαίους ἔδρασαν (τὸ γάρ τοι γένος αὐτῶν θυμωθὲν, πικρότατόν ἐστι) πολλῷ δὲ δὴ πλείω αὐτοὶ ἔπαθον. Ἑάλωσαν μὲν γὰρ, πρότεροι μὲν ὑπὲρ τοῦ τεμένους τοῦ θεοῦ ἀμυνόμενοι, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἐν τῇ τοῦ Κρόνου καὶ τότε ἡμέρᾳ ὠνομασμένῃ· καὶ τοσοῦτόν γε τῆς θρησκείας αὐτοῖς περιῆν, ὥστε τοὺς προτέρους τοὺς μετὰ τοῦ ἱεροῦ χειρωθέντας παραιτήσασθαί τε τὸν Σόσσιον, ἐπεὶ ἡμέρα αὖθις ἡ τοῦ Κρόνου ἐνέστη, καὶ ἀνελθόντας ἐς αὐτὸ, πάντα μετὰ τῶν λοιπῶν τὰ νομιζόμενα ποιῆσαι. Ἐκείνους μὲν οὖν Ἡρώδῃ τινὶ ὁ Ἀντώνιος ἄρχειν ἐπέτρεψε, τὸν δὲ Ἀντίγονον ἐμα-

Judaei, gens irae acerbissimae.

Victi gravia passi sunt a Romanis.

Herodes

Idumaeus, rex Judaeae.

στίγωσε, σταυρῷ προσδήσας (ὃ μηδεὶς ἄλλος βασιλεὺς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐπεπόνθει) καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἀπέσφαξεν. Ἐπὶ μὲν δὴ τοῦ Κλαυδίου τοῦ τε Νωρβάνου τοῦθ' οὕτως ἐγένετο. Lib. LIII. p. 526. Τῷ δὲ Ἡρώδῃ Ζηνοδώρου τινὸς τετραρχίαν ἐπέτρεψε [sc. Αὔγουστος].

Augustus regnum tribuit Herodi Zenodori.

Herodes [Archelaus] relegatus.

Lib. LV. p. 567. Ὅ τε Ἡρώδης ὁ Παλαιστινός, αἰτίαν τινὰ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν λαβών, ὑπὸ τὰς Ἄλπεις ὑπερωρίσθη καὶ τὸ μέρος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἐδημοσιώθη [a Caesare Augusto].

Conventicula Judaeorum prohibita.

Lib. LX. p. 669. Τούς τε Ἰουδαίους, πλεονάσαντας αὖθις, ὥστε χαλεπῶς ἂν ἄνευ ταραχῆς ὑπὸ τοῦ ὄχλου σφῶν τῆς πόλεως εἰρχθῆναι, οὐκ ἐξήλασε μὲν [Κλαύδιος], τῷ δὲ δὴ πατρίῳ νόμῳ βίῳ χρωμένους ἐκέλευσε μὴ συναθροίζεσθαι.

Agrippa Palaestinam recepit.

Lib. LX. p. 670. Τῷ γὰρ Ἀγρίππᾳ τῷ Παλαιστινῷ, συμπράξαντί οἱ τὴν ἡγεμονείαν (ἔτυχε γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὤν) τήν τε ἀρχὴν προσεπηύξησε [Κλαύδιος] καὶ τιμὰς ὑπατικὰς ἔνειμε, τῷ δὲ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἡρώδῃ τό τε στρατηγικὸν ἀξίωμα καὶ δυναστείαν τινὰ ἔδωκε καὶ ἔς τε τὸ συνέδριον ἐσελθεῖν σφίσι καὶ χάριν οἱ Ἑλληνιστὶ γνῶναι ἐπέτρεψε.

Hierosolyma capta, urbs atque templum dirutum.

Lib. LXVI, excerpt. Xiphil. p. 746. Ὁ δὲ Τίτος, τῷ πρὸς Ἰουδαίους πολέμῳ ἐπιταχθείς, τὰ Ἱεροσόλυμα εἷλε καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησε· τοῖς δὲ Ἰουδαίοις οὐχ ὅτι ὄλεθρος, ἀλλὰ καὶ νίκη καὶ σωτηρία εὐδαιμονία τε εἶναι ἐδόκει, ὅτι τῷ ναῷ συναπώλοντο. Ἑάλωσαν δ' οὖν καὶ ὥς ἄλλοι τε καὶ ὁ Βαρπορᾶς ὁ ἄρχων αὐτῶν καὶ μόνος τε οὗτος ἐν τοῖς ἐπινικίοις ἐκολάσθη. Οὕτω μὲν τὰ Ἱεροσόλυμα ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ Κρόνου ἡμέρᾳ, ἣν μάλιστα ἔτι καὶ νῦν Ἰουδαῖοι σέβουσιν, ἐξώλετο.

Oppugnationis descriptio Hierosolymorum.

Lib. LXVI. p. 746. ss. excerpt. Theodos. Ὁ Τίτος τῷ τῶν Ἰουδαίων πολέμῳ προσταχθείς, ἐπεχείρησε μὲν αὐτοὺς λόγοις τισὶ καὶ ἐπαγγελίαις προσποιήσασθαι· μὴ πεισθεῖσι δὲ ἐπολέμει. καὶ μάχαις μὲν πρώταις ἀγχώμαλα

ἀγωνισάμενος, εἶτα κρατήσας, ἐπολιόρκει τὰ Ἱεροσόλυμα· ἦν δὲ τρία αὐτοῖς σὺν τῷ τοῦ νεὼ περιβόλῳ τείχη. οἵ τε οὖν Ῥωμαῖοι χώματά τε πρὸς τὸ τεῖχος ἐχώννυσαν, καὶ μηχανήματα προσῆγον, τούς τε ἐπεκθέοντας ὁμόσε ἰόντες ἀνέστελλον, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους ὄντας σφενδόναις καὶ τοξεύμασιν ἀνεῖργον. συχνοὺς γὰρ καὶ παρὰ βαρβάρων τινῶν βασιλέων πεμφθέντας εἶχον; καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, πολλοὶ μὲν αὐτόθεν, πολλοὶ δὲ καὶ παρὰ τῶν ὁμοήθων, οὐχ ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πέραν Εὐφράτου προσβεβοηθηκότες, βέλη τε καὶ αὐτοί, καὶ λίθους, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς, τοὺς δὲ καὶ μηχαναῖς σφοδρότερον, ἅτε καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ, ἔπεμπον. καὶ ἐπεξιόντες, ᾗ καιρὸς ἦν, νυκτός τε καὶ ἡμέρας, τὰς μηχανὰς ἐνεπίμπρασαν, συχνοὺς ἀπεκτείννυσαν, τόν τε χοῦν ὑπορύσσοντες ὑπὸ τὸ τεῖχος ὑφεῖλκον, καὶ τοὺς κριοὺς τοὺς μὲν βρόχοις ἀνεῖλκον, τοὺς δὲ ἁρπάγαις ἀνέσπων, ἑτέρων τὰς προσβολὰς σανίσι παχείαις, συμπεπηγμέναις τε καὶ σεσιδηρωμέναις, ἃς πρὸ τοῦ τείχους καθίεσαν, ἀπέστρεφον. τὸ δὲ δὴ πλεῖστον οἱ Ῥωμαῖοι τῇ ἀνυδρίᾳ ἐκακοπάθουν, καὶ φαῦλον καὶ πόρρωθεν ὕδωρ ἐπαγόμενοι· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι διὰ τῶν ὑπονόμων ἴσχυον. ὀρωρυγμένους τε γὰρ αὐτοὺς ἔνδοθεν ὑπὸ τὰ τείχη μέχρι πόρρω τῆς χώρας εἶχον, καὶ δι' αὐτῶν διεξιόντες, τοῖς τε ὑδρευομένοις ἐπετίθεντο, καὶ τοὺς ἀποσκεδαννυμένους ἐλυμαίνοντο· οὓς ὁ Τίτος πάντας ἀπέφραξε. κἀν τοῖς ἔργοις τούτοις πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο ἑκατέρων, καὶ ἔθνησκον. καὶ ὁ Τίτος αὐτὸς λίθῳ τὸν ἀριστερὸν ὦμον ἐπλήγη, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν χεῖρα ἀσθενεστέραν εἶχε. χρόνῳ δ' οὖν ποτε τοῦ ἔξω περιβόλου οἱ Ῥωμαῖοι ἐπέβησαν. ἐν μέσῳ δὲ τῶν δύο περιβόλων στρατοπεδευσάμενοι, πρὸς τὸ ἕτερον τεῖχος προσέβαλον. οὐ μέντοι καὶ ὁμοία ἡ πρόσμιξις σφίσιν ἐγίγνετο. ἀναχωρήσαντες γὰρ ἐς ἐκεῖνο πάντες, ῥᾷον (ἅτε καὶ ἐκ βραχυτέρας τῆς τοῦ κύκλου περιβολῆς) ἠμύνοντο. ὁ οὖν Τίτος κήρυγμα αὖθις, ἄδειαν αὐτοῖς διδοὺς, ἐποιήσατο. ἐκεῖνοί τε οὖν καὶ ὧς ἐκαρτέρουν. καὶ

οἱ ἁλισκόμενοι, οἵ τε αὐτομολοῦντες σφῶν, τὸ ὕδωρ τῶν Ῥωμαίων λανθανόντως ἔφθειρον, καὶ τῶν ἀνθρώπων οὓς που μόνους ἀπολάβοιεν, ἔσφαζον. ὁ δὲ Τίτος οὐκέτ' οὐδένα αὐτῶν ἐδέχετο. κἀν τούτῳ καὶ τῶν Ῥωμαίων τινὲς ἀδημονήσαντες, οἷα ἐν χρονίᾳ πολιορκίᾳ, καὶ προσυποτοπήσαντες, ὅπερ ἐθρυλλεῖτο, ἀπόρθητον ὄντως τὴν πόλιν εἶναι, μετέστησαν· καὶ αὐτοὺς ἐκεῖνοι, καίπερ σπανίζοντες τῆς τροφῆς, περιεῖπον, ἐς ἐπίδειξιν τοῦ καὶ αὐτοὶ αὐτομόλους ἔχειν. διακοπέντος δὲ τοῦ τείχους μηχαναῖς, κατὰ μὲν ταῦτο οὐδ' ὡς ἐάλωσαν, ἀλλὰ καὶ πάνυ πολλοὺς ἐσβιαζομένους ἀπέκτειναν. ἐμπρήσαντες δέ τινα τῶν ἐγγὺς οἰκοδομημάτων, ὡς καὶ ἐκ τούτου τοὺς Ῥωμαίους περαιτέρω, κἂν τοῦ κύκλου κρατήσωσι, προελθεῖν κωλύσαντες, τό τε τεῖχος ἐλυμήναντο, καὶ τὸν περίβολον τὸν περὶ τὸ τεμένισμα, ἄκοντες συγκατέφλεξαν, καὶ ἀνεώχθη ἡ εἴσοδος ἡ ἐπὶ τὸν νεὼν τοῖς Ῥωμαίοις. οὐ μὴν καὶ παραχρῆμα, διὰ τὸ δεισιδαιμονῆσαι, ἐσέδραμον· ἀλλ' ὀψέ ποτε, τοῦ Τίτου σφᾶς καταναγκάσαντος, εἴσω προεχώρησαν. καὶ αὐτοὺς οἱ Ἰουδαῖοι πολὺ προθυμότερον, ὥσπερ τι ἕρμαιον, τὸ πρός τε τῷ ναῷ, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ μαχόμενοι πεσεῖν, εὑρηκότες ἠμύνοντο. ὁ μὲν δῆμος κάτω ἐν τῷ προνάῳ, οἱ δὲ βουλευταὶ ἐν τοῖς ἀναβασμοῖς, οἵ θ' ἱερεῖς ἐν αὐτῷ τῷ μεγάρῳ τεταγμένοι. καὶ οὐ πρότερόν γε ἐνικήθησαν, καίπερ ὀλίγοι πρὸς πολλῷ πλείους μαχόμενοι, πρὶν ὑποπρησθῆναί τι τοῦ νεώ. τότε γὰρ ἐθελούσιοι, οἱ μὲν ξίφεσι σφᾶς τοῖς τῶν Ῥωμαίων περιέπειραν, οἱ δὲ ἀλλήλους ἐφόνευον, ἄλλοι ἑαυτοὺς κατεχρῶντο, οἱ δὲ ἐς τὸ πῦρ ἐσεπήδων· καὶ ἐδόκει πᾶσι μέν, μάλιστα δὲ ἐκείνοις, οὐχ ὅτι ὄλεθρος, ἀλλὰ καὶ νίκη, καὶ σωτηρία, εὐδαιμονία τε εἶναι, ὅτι τῷ ναῷ συνεπόλλυντο. ἐάλωσαν δ' οὖν καὶ ὡς ἄλλοι τε, καὶ ὁ Βαρπόρης· καὶ μόνος γε οὗτος ἐν τοῖς ἐπινικίοις ἐκολάσθη. οὕτω τὰ Ἱεροσόλυμα ἐν τῇ τοῦ Κρόνου ἡμέρᾳ, ἣν μάλιστα ἔτι καὶ νῦν σέβουσι, ἐξώλετο.

Damnati sunt, qui in

Lib. LXVII, excerpt. Xiphil. p. 766. Ὑφ' ἧς [ἀθεό-

τητος] καὶ ἄλλοι ἐς τὰ τῶν Ἰουδαίων ἤθη ἐξοκέλλοντες πολλοὶ κατεδικάσθησαν [Domitiano cos.]. καὶ οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ τῶν γοῦν οὐσιῶν ἐστερήθησαν.

mores transierant Judaeorum.

Lib. LXVIII. excerpt. Xiphil. p. 786. Καὶ ἐν τούτῳ [dum Trajanus a Parthis premebatur] οἱ κατὰ Κυρήνην Ἰουδαῖοι, Ἀνδρείαν τινὰ προστησάμενοι σφῶν, τούς τε Ῥωμαίους καὶ τοὺς Ἕλληνας ἔφθειρον καὶ τάς τε σάρκας αὐτῶν ἐσιτοῦντο καὶ τὰ ἔντερα ἀνεδοῦντο, τῷ τε αἵματι ἠλείφοντο καὶ τὰ ἀπολέμματα ἐνεδύοντο· πολλοὺς δὲ καὶ μέσους ἀπὸ κορυφῆς διέπριον, θηρίοις ἑτέρους ἐδίδοσαν καὶ μονομαχεῖν ἄλλους ἠνάγκαζον, ὥστε τὰς πάσας δύο καὶ εἴκοσι μυριάδας ἀπολέσθαι. Ἔν τε Αἰγύπτῳ πολλὰ ἔδρασαν ὅμοια καὶ ἐν τῇ Κύπρῳ, ἡγουμένου σφίσιν Ἀρτεμίωνος· καὶ ἀπώλοντο καὶ ἐκεῖ μυριάδες τέσσαρες καὶ εἴκοσι. Καὶ διὰ τοῦτ' οὐδὲν Ἰουδαίῳ ἐπιβῆναι αὐτῆς ἔξεστιν, ἀλλὰ κἂν ἀνέμῳ τὶς βιασθεὶς εἰς τὴν νῆσον ἐμπέσῃ, θανατοῦται. Ἀλλ' Ἰουδαίους μὲν ἄλλοι τε καὶ Λούσιος ὑπὸ Τραϊανοῦ πεμφθεὶς κατεστρέψαντο.

Judaeorum circa Cyrenen motus.

Crudelitas eorum.

Judaeis Cyprum adire non licet.

Lib. LXIX. p. 792. s. [Omnes imperii sui partes permigrans, Hadrianus] διὰ δὲ τῆς Ἰουδαίας μετὰ ταῦτα εἰς Αἴγυπτον παριὼν καὶ ἐνήγισε τῷ Πομπηΐῳ. — Ἐς δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα πόλιν αὐτοῦ ἀντὶ τῆς κατασκαφείσης οἰκίσαντος, ἣν καὶ Αἰλίαν Καπιτωλίνην ὠνόμασε, καὶ ἐς τὸν τοῦ ναοῦ τοῦ θεοῦ τόπον ναὸν τῷ Διὶ ἕτερον ἀντεγείραντος, πόλεμος οὔτε μικρὸς οὔτ' ὀλιγοχρόνιος ἐκινήθη. Ἰουδαῖοι γάρ, δεινόν τι ποιούμενοι τὸ ἀλλοφύλων τινὰς ἐς τὴν πόλιν σφῶν οἰκισθῆναι, καὶ τὸ ἱερὰ ἀλλότρια ἐν αὐτῇ ἱδρυσθῆνάι, παρόντος μὲν ἔν τε τῇ Αἰγύπτῳ καὶ αὖθις ἐν τῇ Συρίᾳ τοῦ Ἀδριανοῦ, ἡσύχαζον, πλὴν καθ' ὅσον τὰ ὅπλα τὰ ἐπιταχθέντα σφίσιν ἧττον ἐπιτήδεια ἐξεπίτηδες κατεσκεύασαν ὡς ἀποδοκιμασθεῖσιν αὐτοῖς ὑπ' ἐκείνων χρήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ πόῤῥω ἐγένετο, φανερῶς ἀπέστησαν καὶ παρατάξει μὲν φανερᾷ οὐκ ἐτόλμων διακινδυνεῦσαι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, τὰ δὲ τῆς χώρας ἐπίκαιρα

Hadriano regnante rebellant Judaei et palam deficiunt.

κατελάμβανον καὶ ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἐκρατύνοντο, ὅπως ἀναφυγάς τε, ὁπόταν βιασθῶσιν, ἔχωσι, καὶ παρ' ἀλλήλοις ὑπὸ γῆν διαφοιτῶντες λανθάνωσι, διαδιδράντες ἄνω τὰς ὑπογείους ὁδοὺς, ἵνα καὶ ἄνεμον καὶ φέγγος εἰσδέχοιντο.

Bellum contra Judaeos.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐν οὐδενὶ αὐτοὺς λόγῳ οἱ Ῥωμαῖοι ἐποιοῦντο· ἐπεὶ δ' ἥ τε Ἰουδαία πᾶσα ἐκεκίνητο καὶ οἱ ἀπανταχοῦ γῆς Ἰουδαῖοι συνεταράττοντο καὶ συνήεσαν, πολλὰ κακὰ ἐς τοὺς Ῥωμαίους τὰ μὲν λάθρα τὰ δὲ καὶ φανερῶς ἐνεδείκνυντο, πολλοί τε ἄλλοι καὶ τῶν ἀλλοφύλων ἐπιθυμίᾳ κέρδους σφίσι συνελαμβάνοντο καὶ πάσης, ὡς εἰπεῖν, κινουμένης ἐπὶ τούτῳ τῆς οἰκουμένης, τότε δὴ τότε τοὺς κρατίστους τῶν στρατηγῶν ὁ Ἀδριανὸς ἐπ' αὐτοὺς ἔπεμψεν, ὧν πρῶτος Ἰούλιος Σεβῆρος ὑπῆρχεν, ἀπὸ Βρεττανίας, ἧς ἦρχεν, ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους σταλείς· ὃς ἄντικρυς μὲν οὐδαμόθεν ἐτόλμησε τοῖς ἐναντίοις συμβαλεῖν, τό τε πλῆθος καὶ τὴν ἀπόγνωσιν αὐτῶν ὁρῶν· λαμβάνων δ' ὡς ἑκάστους πλήθει τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ὑπάρχων, καὶ τροφῆς ἀπείργων καὶ κατακλείων, ἐδυνήθη βραδύτερον μὲν, ἀκινδυνώτερον δὲ κατατρίψαι καὶ ἐκτρυχῶσαι καὶ ἐκκόψαι αὐτούς.

Romani, multis amissis, Judaeam relinquunt desertam.

Ὀλίγοι δ' οὖν κομιδῇ περιεγένοντο· καὶ φρούρια μὲν αὐτῶν πεντήκοντα τάγε ἀξιολογώτατα, κῶμαι δὲ ἐννακόσιαι καὶ ὀγδοήκοντα καὶ πέντε ὀνομαστόταται κατεστράφησαν· ἄνδρες δὲ ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα μυριάδες ἐσφάγησαν ἔν τε ταῖς καταδρομαῖς καὶ ταῖς μάχαις. Τῶν τε γὰρ λιμῷ καὶ νόσῳ καὶ πυρὶ φθαρέντων τὸ πλῆθος ἀνεξερεύνητον ἦν, ὥστε πᾶσαν ὀλίγον δεῖν τὴν Ἰουδαίαν ἐρημωθῆναι, καθάπερ που καὶ πρὸ τοῦ πολέμου αὐτοῖς προεδείχθη. Τὸ γὰρ μνημεῖον τοῦ Σολομῶντος ὃν ἐν τοῖς σεβασμίοις οὗτοι ἄγουσιν, ἀπὸ ταυτομάτου διελύθη τε καὶ συνέπεσε, καὶ λύκοι ὕαιναί τε πολλαὶ ἐς τὰς πόλεις αὐτῶν ἐσέπιπτον ὠρυόμενοι. Πολλοὶ μέντοι ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπώλοντο. Διὸ καὶ ὁ Ἀδριανὸς γράφων πρὸς τὴν βουλὴν οὐκ ἐχρήσατο τῷ προοιμίῳ τῷ συνήθει τοῖς αὐτοκράτορσι, ὅτι, Εἰ αὐτοί τε καὶ οἱ παῖδες ὑμῶν

δὴ κατὰ ταῦτα περιστέλλοιεν Ἰουδαῖοι τὸν ἴδιον νόμον· οὐ μεμπτὰ αὐτῶν, ἐκείνων δὲ μᾶλλον, τῶν καταλιπόντων τὰ σφέτερα, καὶ τὰ Ἰουδαίων προσποιουμένων. εἰ δ' ὥς τι σοφώτερον εἰδότες σεμνύνονταί τε, καὶ τὴν ἄλλων κοινωνίαν οὐκ ἐξ ἴσου καθαρῶς ἀποστρέφονται· ἤδη ἀκηκόασιν, ὅτι οὐδὲ τὸ περὶ οὐρανοῦ δόγμα ἴδιον λέγουσιν· ἀλλ' ἵνα πάντα ἐάσω, καὶ Πέρσαις (ὥς που δηλοῖ καὶ Ἡρόδοτος) πάλαι δεδογμένον. νομίζουσι γὰρ, φησὶ, Διΐ μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες θυσίας ἕρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες. οὐδὲν οὖν οἴομαι διαφέρειν Δία Ὕψιστον καλεῖν, ἢ Ζῆνα, ἢ Ἀδωναῖον, ἢ Σαβαώθ, ἢ Ἀμμοῦν (ὡς Αἰγύπτιοι) ἢ Παπαῖον (ὡς Σκύθαι). οὐ μὴν οὐδὲ κατὰ ταῦτα ἁγιώτεροι τῶν ἄλλων ἂν εἶεν, ὅτι περιτέμνονται· τοῦτο γὰρ Αἰγύπτιοι, καὶ Κόλχοι, πρότεροι. οὐδ' ὅτι συῶν ἀπέχονται· καὶ γὰρ ταῦτ' Αἰγύπτιοι, καὶ προσέτι αἰγῶν τε καὶ οἰῶν, καὶ βοῶν τε καὶ ἰχθύων· καὶ κυάμων γε Πυθαγόρας τε καὶ οἱ μαθηταὶ, καὶ ἐμψύχων ἁπάντων. οὐ μὴν οὐδ' εὐδοκιμεῖν παρὰ τῷ θεῷ καὶ στέργεσθαι διαφόρως τι τῶν ἄλλων τούτους, εἰκός· καὶ πέμπεσθαι μόνοις αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἀγγέλους, ὅτι δή τινα μακάρων χώραν λαχοῦσιν. ὁρῶμεν γὰρ αὐτούς τε καὶ τὴν χώραν, τίνων ἠξίωνται. οὗτος μὲν οὖν ὁ χορὸς ἀπίτω, δίκην ἀλαζονείας ὑποσχών· οὐκ εἰδὼς τὸν μέγαν θεὸν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς Μωϋσέως γοητείας ὑπαχθεὶς τε καὶ ψευσθεὶς, κἀκείνης οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τέλει γεγονὼς μαθητής.

tota pectore complectuntur.

Jovi sacrificant in montibus.

Circumciduntur. Sue abstinent.

Moses deceptor.

Minucius Felix. 180 p. Ch.

Octavius c. X. Judaeorum sola et misera gentilitas unum et ipsi Deum sed palam, sed templis, aris, victimis ceremoniisque coluerunt; cujus adeo nulla vis nec potestas est, ut sit Romanis numinibus cum sua sibi natione captivus.

Unus Deus Judaeorum. *Tac.* Hist. V, 5. 8. *Diod. Sic.* XXXIV. p. 524. *Juv.* Sat. XIV, 103.

Qualis sit. *Cicero*, pro Flacc. c. 28.

issetque omnis Aegyptus fame, nisi monitu ejus rex edicto servari per multos annos fruges jussisset; tantaque experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine sed a Deo responsa dari viderentur. Filius ejus Moses fuit, quem praeter paternae scientiae hereditatem etiam formae pulchritudo commendabat. Sed Aegyptii quum scabiem et vitiligiuem paterentur, responso moniti eum cum aegris, ne pestis ad plures serperet, terminis Aegypti pellunt. Dux igitur exulum factus, sacra Aegyptiorum furto abstulit, quae repetentes armis Aegyptii, domum redire tempestatibus compulsi sunt. Itaque Moses Damascena antiqua patria repetita, montem Synai occupat, quo septem dierum jejunio per deserta Arabiae cum populo suo fatigatus, quum tandem venisset, septimum diem, more gentis Sabbatum appellatum, in omne aevum jejunio sacravit, quoniam illa dies famem illis erroremque finierat. Et quoniam metu contagionis pulsos ab Aegypto meminerant, ne eadem causa invisi apud incolas forent, caverunt, ne cum peregrinis communicarent: quod ex causa factum paullatim in disciplinam religionemque convertit. Post Mosen etiam filius ejus *Aruas*, sacerdos sacris Aegyptiis mox rex creatur; semperque exinde hic mos apud Judaeos fuit, ut eosdem reges et sacerdotes haberent, quorum justitia religione permixta incredibile quantum coaluere.

Moses magnae pulchritudinis. *Suidas* sub Tit. Μωϋσῆς. Magus fuit. *Plin.* XXX, 1. *Strabo*, XVI p. 525. Exulum dux. Sacra Aegyptiorum furto abstulit. Sabbatum. *Plutarch.* Symp. IV. *Sueton.* August. c. 76. *Luc.* XVIII, 12. Cur alias gentes vitaverint Judaei. *Juven.* Sat. XIV. *Joseph.* Ant. XIII, 19.

Cap. 3. Opes genti ex vectigalibus opobalsami crevere, quod in his tantum regionibus gignitur. Est namque vallis, quae continuis montibus, velut muro quodam, ad instar castrorum clauditur. Spatium loci ducenta jugera, nomine Hierichus dicitur. In ea valle silva est, et ubertate et amoenitate insignis, siquidem palmeto et opobalsameto distinguitur. Arbores opobalsami formam similem piceis arboribus habent, nisi quod sunt humiles magis et in vinearum morem exco-

Opobalsamum. *Plin.* XII, 25. *Strabo.* XVI, p. 525.

ἀγωνισάμενος, εἶτα κρατήσας, ἐπολιόρκει τὰ Ἱεροσόλυμα· ἦν δὲ τρία αὐτοῖς σὺν τῷ τοῦ νεὼ περιβόλῳ τείχη. οἵ τε οὖν Ῥωμαῖοι χώματά τε πρὸς τὸ τεῖχος ἐχώννυσαν, καὶ μηχανήματα προσῆγον, τούς τε ἐπεκθέοντας ὁμόσε ἰόντες ἀνέστελλον, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους ὄντας σφενδόναις καὶ τοξεύμασιν ἀνεῖργον. συχνοὺς γὰρ καὶ παρὰ βαρβάρων τινῶν βασιλέων πεμφθέντας εἶχον; καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, πολλοὶ μὲν αὐτόθεν, πολλοὶ δὲ καὶ παρὰ τῶν ὁμοήθων, οὐχ ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πέραν Εὐφράτου προσβεβοηθηκότες, βέλη τε καὶ αὐτοί, καὶ λίθους, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς, τοὺς δὲ καὶ μηχαναῖς σφοδρότερον, ἅτε καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ, ἔπεμπον. καὶ ἐπεξιόντες, ᾗ καιρὸς ἦν, νυκτός τε καὶ ἡμέρας, τὰς μηχανὰς ἐνεπίμπρασαν, συχνοὺς ἀπεκτείννυσαν, τόν τε χοῦν ὑπορύσσοντες ὑπὸ τὸ τεῖχος ὑφεῖλκον, καὶ τοὺς κριοὺς τοὺς μὲν βρόχοις ἀνεῖλκον, τοὺς δὲ ἁρπάγαις ἀνέσπων, ἑτέρων τὰς προσβολὰς σανίσι παχείαις, συμπεπηγμέναις τε καὶ σεσιδηρωμέναις, ἃς πρὸ τοῦ τείχους καθίεσαν, ἀπέστρεφον. τὸ δὲ δὴ πλεῖστον οἱ Ῥωμαῖοι τῇ ἀνυδρίᾳ ἐκακοπάθουν, καὶ φαῦλον καὶ πόρρωθεν ὕδωρ ἐπαγόμενοι· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι διὰ τῶν ὑπονόμων ἴσχυον. ὀρωρυγμένους τε γὰρ αὐτοὺς ἔνδοθεν ὑπὸ τὰ τείχη μέχρι πόρρω τῆς χώρας εἶχον, καὶ δι' αὐτῶν διεξιόντες, τοῖς τε ὑδρευομένοις ἐπετίθεντο, καὶ τοὺς ἀποσκεδαννυμένους ἐλυμαίνοντο· οὓς ὁ Τίτος πάντας ἀπέφραξε. κἀν τοῖς ἔργοις τούτοις πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο ἑκατέρων, καὶ ἔθνησκον. καὶ ὁ Τίτος αὐτὸς λίθῳ τὸν ἀριστερὸν ὦμον ἐπλήγη, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν χεῖρα ἀσθενεστέραν εἶχε. χρόνῳ δ' οὖν ποτε τοῦ ἔξω περιβόλου οἱ Ῥωμαῖοι ἐπέβησαν. μέσῳ δὲ τῶν δύο περιβόλων στρατοπεδευσάμενοι, πρὸς ἕτερον τεῖχος προσέβαλον. οὐ μέντοι καὶ ὁμοία ἡ πρόξις σφίσιν ἐγίγνετο. ἀναχωρήσαντες γὰρ ἐς ἐκεῖνο πάντες, ῥᾷον (ἅτε καὶ ἐκ βραχυτέρας τῆς τοῦ κύκλου περιβολῆς) ἠμύνοντο. ὁ οὖν Τίτος κήρυγμα αὖθις, ἄδειαν αὐτοῖς διδοὺς, ἐποιήσατο. ἐκεῖνοί τε οὖν καὶ ὡς ἐκαρτέρουν. καὶ

Idumaeus, rex Judaeae.

στίγωσε, σταυρῷ προσδήσας (ὃ μηδεὶς ἄλλος βασιλεὺς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐπεπόνθει) καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἀπέσφαξεν. Ἐπὶ μὲν δὴ τοῦ Κλαυδίου τοῦ τε Νωρβάνου τοῦθ' οὕτως ἐγένετο.

Augustus regnum tribuit Herodi Zenodori.

Lib. LIII. p. 526. Τῷ δὲ Ἡρώδῃ Ζηνοδώρου τινὸς τετραρχίαν ἐπέτρεψε [sc. Αὔγουστος].

Herodes [Archelaus] relegatus.

Lib. LV. p. 567. Ὅ τε Ἡρώδης ὁ Παλαιστινός, αἰτίαν τινὰ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν λαβών, ὑπὸ τὰς Ἄλπεις ὑπερωρίσθη καὶ τὸ μέρος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἐδημοσιώθη [a Caesare Augusto].

Conventicula Judaeorum prohibita.

Lib. LX. p. 669. Τούς τε Ἰουδαίους, πλεονάσαντας αὖθις, ὥστε χαλεπῶς ἂν ἄνευ ταραχῆς ὑπὸ τοῦ ὄχλου σφῶν τῆς πόλεως εἰρχθῆναι, οὐκ ἐξήλασε μέν [Κλαύδιος], τῷ δὲ δὴ πατρίῳ νόμῳ βίῳ χρωμένους ἐκέλευσε μὴ συναθροίζεσθαι.

Agrippa Palaestinam recepit.

Lib. LX. p. 670. Τῷ γὰρ Ἀγρίππᾳ τῷ Παλαιστινῷ, συμπράξαντί οἱ τὴν ἡγεμονείαν (ἔτυχε γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὤν) τήν τε ἀρχὴν προσεπηύξησε [Κλαύδιος] καὶ τιμὰς ὑπατικὰς ἔνειμε, τῷ δὲ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἡρώδῃ τό τε στρατηγικὸν ἀξίωμα καὶ δυναστείαν τινὰ ἔδωκε καὶ ἔς τε τὸ συνέδριον ἐσελθεῖν σφίσι καὶ χάριν οἱ Ἑλληνιστὶ γνῶναι ἐπέτρεψε.

Hierosolyma capta, urbs atque templum dirutum.

Lib. LXVI, excerpt. Xiphil. p. 746. Ὁ δὲ Τίτος, τῷ πρὸς Ἰουδαίους πολέμῳ ἐπιταχθείς, τὰ Ἱεροσόλυμα εἷλε καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησε· τοῖς δὲ Ἰουδαίοις οὐχ ὅτι ὄλεθρος, ἀλλὰ καὶ νίκη καὶ σωτηρία εὐδαιμονία τε εἶναι ἔδόκει, ὅτι τῷ ναῷ συναπώλοντο. Ἑάλωσαν δ' οὖν καὶ ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Βαρπορᾶς ὁ ἄρχων αὐτῶν καὶ μόνος τε οὗτος ἐν τοῖς ἐπινικίοις ἐκολάσθη. Οὕτω μὲν τὰ Ἱεροσόλυμα ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ Κρόνου ἡμέρᾳ, ἣν μάλιστα ἔτι καὶ νῦν Ἰουδαῖοι σέβουσιν, ἐξώλετο.

Oppugnationis descriptio Hierosolymorum.

Lib. LXVI. p. 746. ss. excerpt. Theodos. Ὁ Τίτος τῷ τῶν Ἰουδαίων πολέμῳ προσταχθείς, ἐπεχείρησε μὲν αὐτοὺς λόγοις τισὶ καὶ ἐπαγγελίαις προσποιήσασθαι· μὴ πεισθεῖσι δὲ ἐπολέμει. καὶ μάχαις μὲν πρώταις ἀγχώμαλα

ἀγωνισάμενος, εἶτα κρατήσας, ἐπολιόρκει τὰ Ἱεροσόλυμα· ἦν δὲ τρία αὐτοῖς σὺν τῷ τοῦ νεὼ περιβόλῳ τείχη. οἵ τε οὖν Ῥωμαῖοι χώματά τε πρὸς τὸ τεῖχος ἐχώννυσαν, καὶ μηχανήματα προσῆγον, τούς τε ἐπεκθέοντας ὁμόσε ἰόντες ἀνέστελλον, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους ὄντας σφενδόναις καὶ τοξεύμασιν ἀνεῖργον. συχνοὺς γὰρ καὶ παρὰ βαρβάρων τινῶν βασιλέων πεμφθέντας εἶχον; καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, πολλοὶ μὲν αὐτόθεν, πολλοὶ δὲ καὶ παρὰ τῶν ὁμοήθων, οὐχ ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πέραν Εὐφράτου προσβεβοηθηκότες, βέλη τε καὶ αὐτοί, καὶ λίθους, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς, τοὺς δὲ καὶ μηχαναῖς σφοδρότερον, ἅτε καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ, ἔπεμπον. καὶ ἐπεξιόντες, ἢ καιρὸς ἦν, νυκτός τε καὶ ἡμέρας, τὰς μηχανὰς ἐνεπίμπρασαν, συχνοὺς ἀπεκτείννυσαν, τόν τε χοῦν ὑπορύσσοντες ὑπὸ τὸ τεῖχος ὑφεῖλκον, καὶ τοὺς κριοὺς τοὺς μὲν βρόχοις ἀνεῖλκον, τοὺς δὲ ἁρπάγαις ἀνέσπων, ἑτέρων τὰς προσβολὰς σανίσι παχείαις, συμπεπηγμέναις τε καὶ σεσιδηρωμέναις, ἃς πρὸ τοῦ τείχους καθίεσαν, ἀπέστρεφον. τὸ δὲ δὴ πλεῖστον οἱ Ῥωμαῖοι τῇ ἀνυδρίᾳ ἐκακοπάθουν, καὶ φαῦλον καὶ πόρρωθεν ὕδωρ ἐπαγόμενοι· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι διὰ τῶν ὑπονόμων ἴσχυον. ὀρωρυγμένους τε γὰρ αὐτοὺς ἔνδοθεν ὑπὸ τὰ τείχη μέχρι πόρρω τῆς χώρας εἶχον, καὶ δι' αὐτῶν διεξιόντες, τοῖς τε ὑδρευομένοις ἐπετίθεντο, καὶ τοὺς ἀποσκεδαννυμένους ἐλυμαίνοντο· οὓς ὁ Τίτος πάντας ἀπέφραξε. κἀν τοῖς ἔργοις τούτοις πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο ἑκατέρων, καὶ ἔθνησκον. καὶ ὁ Τίτος αὐτὸς λίθῳ τὸν ἀριστερὸν ὦμον ἐπλήγη, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν χεῖρα ἀσθενεστέραν εἶχε. χρόνῳ δ' οὖν ποτε τοῦ ἔξω περιβόλου οἱ Ῥωμαῖοι ἐπέβησαν. ἐν μέσῳ δὲ τῶν δύο περιβόλων στρατοπεδευσάμενοι, πρὸς τὸ ἕτερον τεῖχος προσέβαλον. οὐ μέντοι καὶ ὁμοία ἡ πρόσμιξις σφίσιν ἐγίγνετο. ἀναχωρήσαντες γὰρ ἐς ἐκεῖνο πάντες, ῥᾷον (ἅτε καὶ ἐκ βραχυτέρας τῆς τοῦ κύκλου περιβολῆς) ἠμύνοντο. ὁ οὖν Τίτος κήρυγμα αὖθις, ἄδειαν αὐτοῖς διδοὺς, ἐποιήσατο. ἐκεῖνοί τε οὖν καὶ ὡς ἐκαρτέρουν. καὶ

οἱ ἁλισκόμενοι, οἵ τε αὐτομολοῦντες σφῶν, τὸ ὕδωρ τῶν Ῥωμαίων λανθανόντως ἔφθειρον, καὶ τῶν ἀνθρώπων οὕς που μόνους ἀπολάβοιεν, ἔσφαζον. ὁ δὲ Τίτος οὐκέτ' οὐδένα αὐτῶν ἐδέχετο. κἀν τούτῳ καὶ τῶν Ῥωμαίων τινὲς ἀδημονήσαντες, οἷα ἐν χρονίᾳ πολιορκίᾳ, καὶ προσυποτοπήσαντες, ὅπερ ἐθρυλλεῖτο, ἀπόρθητον ὄντως τὴν πόλιν εἶναι, μετέστησαν· καὶ αὐτοὺς ἐκεῖνοι, καίπερ σπανίζοντες τῆς τροφῆς, περιεῖπον, ἐς ἐπίδειξιν τοῦ καὶ αὐτοὶ αὐτομόλους ἔχειν. διακοπέντος δὲ τοῦ τείχους μηχαναῖς, κατὰ μὲν τοῦτο οὐδ' ὡς ἐάλωσαν, ἀλλὰ καὶ πάνυ πολλοὺς ἐσβιαζομένους ἀπέκτειναν. ἐμπρήσαντες δέ τινα τῶν ἐγγὺς οἰκοδομημάτων, ὡς καὶ ἐκ τούτου τοὺς Ῥωμαίους περαιτέρω, κἂν τοῦ κύκλου κρατήσωσι, προελθεῖν κωλύσαντες, τό τε τεῖχος ἐλυμήναντο, καὶ τὸν περίβολον τὸν περὶ τὸ τεμένισμα, ἄκοντες συγκατέφλεξαν, καὶ ἀνεώχθη ἡ εἴσοδος ἡ ἐπὶ τὸν νεὼν τοῖς Ῥωμαίοις. οὐ μὴν καὶ παραχρῆμα, διὰ τὸ δεισιδαιμονῆσαι, ἐσέδραμον. ἀλλ' ὀψέ ποτε, τοῦ Τίτου σφᾶς καταναγκάσαντος, εἴσω προεχώρησαν. καὶ αὐτοὺς οἱ Ἰουδαῖοι πολὺ προθυμότερον, ὥσπερ τι ἔρμαιον, τὸ πρός τε τῷ ναῷ, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ μαχόμενοι πεσεῖν, εὑρηκότες ἠμύνοντο. ὁ μὲν δῆμος κάτω ἐν τῷ προνάῳ, οἱ δὲ βουλευταὶ ἐν τοῖς ἀναβασμοῖς, οἵ θ' ἱερεῖς ἐν αὐτῷ τῷ μεγάρῳ τεταγμένοι. καὶ οὐ πρότερόν γε ἐνικήθησαν, καίπερ ὀλίγοι πρὸς πολλῷ πλείους μαχόμενοι, πρὶν ὑποπρησθῆναί τι τοῦ νεώ. τότε γὰρ ἐθελούσιοι, οἱ μὲν ξίφεσι σφᾶς τοῖς τῶν Ῥωμαίων περιέπειραν, οἱ δὲ ἀλλήλους ἐφόνευον, ἄλλοι ἑαυτοὺς κατεχρῶντο, οἱ δὲ ἐς τὸ πῦρ ἐσεπήδων· καὶ ἐδόκει πᾶσι μὲν, μάλιστα δὲ ἐκείνοις, οὐχ ὅτι ὄλεθρος, ἀλλὰ καὶ νίκη, καὶ σωτηρία, εὐδαιμονία τε εἶναι, ὅτι τῷ ναῷ συνεπόλλυντο. ἐάλωσαν δ' οὖν καὶ ὡς ἄλλοι τε, καὶ ὁ Βαρπόρης· καὶ μόνος γε οὗτος ἐν τοῖς ἐπινικίοις ἐκολάσθη. οὕτω τὰ Ἱεροσόλυμα ἐν τῇ τοῦ Κρόνου ἡμέρᾳ, ἣν μάλιστα ἔτι καὶ νῦν σέβουσι, ἐξώλετο.

Damnati sunt, qui in

Lib. LXVII, excerpt. Xiphil. p. 766. Ὑφ' ἧς [ἀθεό-

τητος] καὶ ἄλλοι ἐς τὰ τῶν Ἰουδαίων ἤθη ἐξοκέλλοντες πολλοὶ κατεδικάσθησαν [Domitiano cos.]. καὶ οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ τῶν γοῦν οὐσιῶν ἐστερήθησαν.

mores transierant Judaeorum.

Lib. LXVIII. excerpt. Xiphil. p. 786. Καὶ ἐν τούτῳ [dum Trajanus a Parthis premebatur] οἱ κατὰ Κυρήνην Ἰουδαῖοι, Ἀνδρείαν τινὰ προστησάμενοι σφῶν, τούς τε Ῥωμαίους καὶ τοὺς Ἕλληνας ἔφθειρον καὶ τάς τε σάρκας αὐτῶν ἐσιτοῦντο καὶ τὰ ἔντερα ἀνεδοῦντο, τῷ τε αἵματι ἠλείφοντο καὶ τὰ ἀπολέμματα ἐνεδύοντο· πολλοὺς δὲ καὶ μέσους ἀπὸ κορυφῆς διέπριον, θηρίοις ἑτέρους ἐδίδοσαν καὶ μονομαχεῖν ἄλλους ἠνάγκαζον, ὥστε τὰς πάσας δύο καὶ εἴκοσι μυριάδας ἀπολέσθαι. Ἔν τε Αἰγύπτῳ πολλὰ ἔδρασαν ὅμοια καὶ ἐν τῇ Κύπρῳ, ἡγουμένου σφίσιν Ἀρτεμίωνος· καὶ ἀπώλοντο καὶ ἐκεῖ μυριάδες τέσσαρες καὶ εἴκοσι. Καὶ διὰ τοῦτ' οὐδὲν Ἰουδαίῳ ἐπιβῆναι αὐτῆς ἔξεστιν, ἀλλὰ κἂν ἀνέμῳ τὶς βιασθεὶς εἰς τὴν νῆσον ἐμπέσῃ, θανατοῦται. Ἀλλ' Ἰουδαίους μὲν ἄλλοι τε καὶ Λούσιος ὑπὸ Τραϊανοῦ πεμφθεὶς κατεστρέψαντο.

Judaeorum circa Cyreneu motus.

Crudelitas eorum.

Judaeis Cyprum adire non licet.

Lib. LXIX. p. 792. s. [Omnes imperii sui partes permigrans, Hadrianus] διὰ δὲ τῆς Ἰουδαίας μετὰ ταῦτα εἰς Αἴγυπτον παριὼν καὶ ἐνήγισε τῷ Πομπηΐῳ. — Ἐς δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα πόλιν αὐτοῦ ἀντὶ τῆς κατασκαφείσης οἰκίσαντος, ἣν καὶ Αἰλίαν Καπιτωλίνην ὠνόμασε, καὶ ἐς τὸν τοῦ ναοῦ τοῦ θεοῦ τόπον ναὸν τῷ Διΐ ἕτερον ἀντεγείραντος, πόλεμος οὔτε μικρὸς οὔτ' ὀλιγοχρόνιος ἐκινήθη. Ἰουδαῖοι γάρ, δεινόν τι ποιούμενοι τὸ ἀλλοφύλων τινὰς ἐς τὴν πόλιν σφῶν οἰκισθῆναι, καὶ τὸ ἱερὰ ἀλλότρια ἐν αὐτῇ ἱδρυσθῆναι, παρόντος μὲν ἔν τε τῇ Αἰγύπτῳ καὶ αὖθις ἐν τῇ Συρίᾳ τοῦ Ἀδριανοῦ, ἡσύχαζον, πλὴν καθ' ὅσον τὰ ὅπλα τὰ ἐπεταχθέντα σφίσιν ἧττον ἐπιτήδεια ἐξεπίτηδες κατεσκεύασαν ὡς ἀποδοκιμασθεῖσιν αὐτοῖς ὑπ' ἐκείνων χρήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ πόῤῥω ἐγένετο, φανερῶς ἀπέστησαν καὶ παρατάξει μὲν φανερᾷ οὐκ ἐτόλμων διακινδυνεῦσαι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, τὰ δὲ τῆς χώρας ἐπίκαιρα

Hadriano regnante rebellant Judaei et palam deficiunt.

κατελάμβανον καὶ ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἐκρατύνοντο, ὅπως ἀναφυγάς τε, ὁπόταν βιασθῶσιν, ἔχωσι, καὶ παρ' ἀλλήλοις ὑπὸ γῆν διαφοιτῶντες λανθάνωσι, διαδιδράντες ἄνω τὰς ὑπογείους ὁδοὺς, ἵνα καὶ ἄνεμον καὶ φέγγος εἰσδέχοιντο.

Bellum contra Judaeos.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐν οὐδενὶ αὐτοὺς λόγῳ οἱ Ῥωμαῖοι ἐποιοῦντο· ἐπεὶ δ' ἥ τε Ἰουδαία πᾶσα ἐκεκίνητο καὶ οἱ ἀπανταχοῦ γῆς Ἰουδαῖοι συνεταράττοντο καὶ συνήεσαν, πολλὰ κακὰ ἐς τοὺς Ῥωμαίους τὰ μὲν λάθρα τὰ δὲ καὶ φανερῶς ἐνεδείκνυντο, πολλοί τε ἄλλοι καὶ τῶν ἀλλοφύλων ἐπιθυμίᾳ κέρδους σφίσι συνελαμβάνοντο καὶ πάσης, ὡς εἰπεῖν, κινουμένης ἐπὶ τούτῳ τῆς οἰκουμένης, τότε δὴ τότε τοὺς κρατίστους τῶν στρατηγῶν ὁ Ἀδριανὸς ἐπ' αὐτοὺς ἔπεμψεν, ὧν πρῶτος Ἰούλιος Σεβῆρος ὑπῆρχεν, ἀπὸ Βρεττανίας, ἧς ἦρχεν, ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους σταλεὶς· ὃς ἄντικρυς μὲν οὐδαμόθεν ἐτόλμησε τοῖς ἐναντίοις συμβαλεῖν, τό τε πλῆθος καὶ τὴν ἀπόγνωσιν αὐτῶν ὁρῶν· λαμβάνων δ' ὡς ἑκάστους πλήθει τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ὑπάρχων, καὶ τροφῆς ἀπείργων καὶ κατακλείων, ἐδυνήθη βραδύτερον μὲν, ἀκινδυνώτερον δὲ κατατρίψαι καὶ ἐκτρυχῶσαι καὶ ἐκκόψαι αὐτούς.

Romani, multis amissis, Judaeam relinquunt desertam.

Ὀλίγοι δ' οὖν κομιδῇ περιεγένοντο· καὶ φρούρια μὲν αὐτῶν πεντήκοντα τάγε ἀξιολογώτατα, κῶμαι δὲ ἐννακόσιαι καὶ ὀγδοήκοντα καὶ πέντε ὀνομαστόταται κατεστράφησαν· ἄνδρες δὲ ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα μυριάδες ἐσφάγησαν ἔν τε ταῖς καταδρομαῖς καὶ ταῖς μάχαις. Τῶν τε γὰρ λιμῷ καὶ νόσῳ καὶ πυρὶ φθαρέντων τὸ πλῆθος ἀνεξερεύνητον ἦν, ὥστε πᾶσαν ὀλίγον δεῖν τὴν Ἰουδαίαν ἐρημωθῆναι, καθάπερ που καὶ πρὸ τοῦ πολέμου αὐτοῖς προεδείχθη. Τὸ γὰρ μνημεῖον τοῦ Σολομῶντος ὃν ἐν τοῖς σεβασμίοις οὗτοι ἄγουσιν, ἀπὸ ταυτομάτου διελύθη τε καὶ συνέπεσε, καὶ λύκοι ὕαιναί τε πολλαὶ ἐς τὰς πόλεις αὐτῶν ἐσέπιπτον ὠρυόμενοι. Πολλοὶ μέντοι ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπώλοντο. Διὸ καὶ ὁ Ἀδριανὸς γράφων πρὸς τὴν βουλὴν οὐκ ἐχρήσατο τῷ προοιμίῳ τῷ συνήθει τοῖς αὐτοκράτορσι, ἔτι, Εἰ αὐτοί τε καὶ οἱ παῖδες ὑμῶν

ἀγωνισάμενος, εἶτα κρατήσας, ἐπολιόρκει τὰ Ἱεροσόλυμα· ἦν δὲ τρία αὐτοῖς σὺν τῷ τοῦ νεὼ περιβόλῳ τείχη. οἵ τε οὖν Ῥωμαῖοι χώματά τε πρὸς τὸ τεῖχος ἐχώννυσαν, καὶ μηχανήματα προσῆγον, τούς τε ἐπεκθέοντας ὁμόσε ἰόντες ἀνέστελλον, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους ὄντας σφενδόναις καὶ τοξεύμασιν ἀνεῖργον. συχνοὺς γὰρ καὶ παρὰ βαρβάρων τινῶν βασιλέων πεμφθέντας εἶχον, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, πολλοὶ μὲν αὐτόθεν, πολλοὶ δὲ καὶ παρὰ τῶν ὁμοήθων, οὐχ ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πέραν Εὐφράτου προσβεβοηθηκότες, βέλη τε καὶ αὐτοὶ, καὶ λίθους, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς, τοὺς δὲ καὶ μηχαναῖς σφοδρότερον, ἅτε καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ, ἔπεμπον. καὶ ἐπεξιόντες, ᾗ καιρὸς ἦν, νυκτός τε καὶ ἡμέρας, τὰς μηχανὰς ἐνεπίμπρασαν, συχνοὺς ἀπεκτείννυσαν, τόν τε χοῦν ὑπορύσσοντες ὑπὸ τὸ τεῖχος ὑφεῖλκον, καὶ τοὺς κριοὺς τοὺς μὲν βρόχοις ἀνεῖλκον, τοὺς δὲ ἁρπάγαις ἀνέσπων, ἑτέρων τὰς προσβολὰς σανίσι παχείαις, συμπεπηγμέναις τε καὶ σεσιδηρωμέναις, ἃς πρὸ τοῦ τείχους καθίεσαν, ἀπέστρεφον. τὸ δὲ δὴ πλεῖστον οἱ Ῥωμαῖοι τῇ ἀνυδρίᾳ ἐκακοπάθουν, καὶ φαῦλον καὶ πόρρωθεν ὕδωρ ἐπαγόμενοι· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι διὰ τῶν ὑπονόμων ἴσχυον. ὀρωρυγμένους τε γὰρ αὐτοὺς ἔνδοθεν ὑπὸ τὰ τείχη μέχρι πόρρω τῆς χώρας εἶχον, καὶ δι' αὐτῶν διεξιόντες, τοῖς τε ὑδρευομένοις ἐπετίθεντο, καὶ τοὺς ἀποσκεδαννυμένους ἐλυμαίνοντο· οὓς ὁ Τίτος πάντας ἀπέφραξε. κἀν τοῖς ἔργοις τούτοις πολλοὶ ἐττιρώσκοντο ἑκατέρων, καὶ ἔθνησκον. καὶ ὁ Τίτος αὐτὸς λίθῳ τὸν ἀριστερὸν ὦμον ἐπλήγη, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν χεῖρα ἀσθενεστέραν εἶχε. χρόνῳ δ' οὖν ποτε τοῦ ἔξω περιβόλου οἱ Ῥωμαῖοι ἐπέβησαν. ἐν μέσῳ δὲ τῶν δύο περιβόλων στρατοπεδευσάμενοι, πρὸς τὸ ἕτερον τεῖχος προσέβαλον. οὐ μέντοι καὶ ὁμοία ἡ πρόσμιξις σφίσιν ἐγίγνετο. ἀναχωρήσαντες γὰρ ἐς ἐκεῖνο πάντες, ῥᾷον (ἅτε καὶ ἐκ βραχυτέρας τῆς τοῦ κύκλου περιβολῆς) ἠμύνοντο. ὁ οὖν Τίτος κήρυγμα αὖθις, ἄδειαν αὐτοῖς διδοὺς, ἐποιήσατο. ἐκεῖνοί τε οὖν καὶ ὡς ἐκαρτέρουν. καὶ

zarus loco pollebat. Sed proelia, dolus, incendia inter ipsos et magna vis frumenti ambusta. Mox Joannes, missis per speciem sacrificandi, qui Eleazarum manumque ejus obtruncarent, templo potitur. Ita in duas factiones civitas discessit, donec, propinquantibus Romanis, bellum externum concordiam pareret.

Prodigia ante obsidium.

Cap. 13. Evenerant prodigia, quae neque hostiis neque votis piare fas habet *gens superstitioni obnoxia, religionibus adversa.* Visae per coelum concurrere acies, rutilantia arma et subito nubium igne conlucere templum. Expassae repente delubri fores et audita major humana vox, »Excedere deos,« simul ingens motus excedentium. Quae pauci in metum trahebant; pluribus persuasio inerat, antiquis sacerdotum litteris contineri, *eo ipso tempore fore, ut valesceret oriens profectique Judaea*[23]) *rerum potirentur.* Quae ambages Vespasianum et Titum praedixerat. Sed vulgus, more humanae cupidinis, sibi tantam fatorum magnitudinem interpretati, ne adversis quidem ad vera mutabantur. Multitudinem obsessorum, omnis aetatis, virile ac muliebre secus, sexcenta millia fuisse accepimus. Arma cunctis, qui ferre possent, et plures, quam pro numero, audebant. Obstinatio viris feminisque par; ac, si transferre sedes cogerentur, major vitae metus quam mortis. Hanc adversus urbem gentemque Caesar Titus, quando impetus et subita belli locus abnueret, aggeribus vineisque certare statuit. Dividuntur legionibus munia et quies praeliorum fuit, donec cuncta expugnandis urbibus reperta apud veteres aut novis ingeniis struerentur.

Exspectatio Messiae.

Obsessorum multitudo. *Joseph.* Ant. VI, 17.

23) Ex hoc loco celebris auctoris Ethnicorum intelligimus, quam nota Romanis ipsis tunc temporis exspectatio fuerit Judaeorum Messiae, vaticinio praedicti prophetarum.

τητος] καὶ ἄλλοι ἐς τὰ τῶν Ἰουδαίων ἤθη ἐξοκέλλοντες πολλοὶ κατεδικάσθησαν [Domitiano cos.]. καὶ οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ τῶν γοῦν οὐσιῶν ἐστερήθησαν. mores transierant Judaeorum.

Lib. LXVIII. excerpt. Xiphil. p. 786. Καὶ ἐν τούτῳ [dum Trajanus a Parthis premebatur] οἱ κατὰ Κυρήνην Ἰουδαῖοι, Ἀνδρείαν τινὰ προστησάμενοι σφῶν, τούς τε Ῥωμαίους καὶ τοὺς Ἕλληνας ἔφθειρον καὶ τάς τε σάρκας αὐτῶν ἐσιτοῦντο καὶ τὰ ἔντερα ἀνεδοῦντο, τῷ τε αἵματι ἠλείφοντο καὶ τὰ ἀπολέμματα ἐνεδύοντο· πολλοὺς δὲ καὶ μέσους ἀπὸ κορυφῆς διέπριον, θηρίοις ἑτέρους ἐδίδοσαν καὶ μονομαχεῖν ἄλλους ἠνάγκαζον, ὥστε τὰς πάσας δύο καὶ εἴκοσι μυριάδας ἀπολέσθαι. Ἔν τε Αἰγύπτῳ πολλὰ ἔδρασαν ὅμοια καὶ ἐν τῇ Κύπρῳ, ἡγουμένου σφίσιν Ἀρτεμίωνος· καὶ ἀπώλοντο καὶ ἐκεῖ μυριάδες τέσσαρες καὶ εἴκοσι. Καὶ διὰ τοῦτ' οὐδὲν Ἰουδαίῳ ἐπιβῆναι αὐτῆς ἔξεστιν, ἀλλὰ κἂν ἀνέμῳ τὶς βιασθεὶς εἰς τὴν νῆσον ἐμπέσῃ, θανατοῦται. Ἀλλ' Ἰουδαίους μὲν ἄλλοι τε καὶ Λούσιος ὑπὸ Τραϊανοῦ πεμφθεὶς κατεστρέψαντο. Judaeorum circa Cyrenen motus. Crudelitas eorum. Judaeis Cyprum adire non licet.

Lib. LXIX. p. 792. s. [Omnes imperii sui partes permigrans, Hadrianus] διὰ δὲ τῆς Ἰουδαίας μετὰ ταῦτα εἰς Αἴγυπτον παριὼν καὶ ἐνήγισε τῷ Πομπηΐῳ. — Ἐς δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα πόλιν αὐτοῦ ἀντὶ τῆς κατασκαφείσης οἰκίσαντος, ἣν καὶ Αἰλίαν Καπιτωλίνην ὠνόμασε, καὶ ἐς τὸν τοῦ ναοῦ τοῦ θεοῦ τόπον ναὸν τῷ Διΐ ἕτερον ἀντεγείραντος, πόλεμος οὔτε μικρὸς οὔτ' ὀλιγοχρόνιος ἐκινήθη. Ἰουδαῖοι γάρ, δεινόν τι ποιούμενοι τὸ ἀλλοφύλων τινὰς ἐς τὴν πόλιν σφῶν οἰκισθῆναι, καὶ τὸ ἱερὰ ἀλλότρια ἐν αὐτῇ ἱδρυσθῆναι, παρόντος μὲν ἔν τε τῇ Αἰγύπτῳ καὶ αὖθις ἐν τῇ Συρίᾳ τοῦ Ἀδριανοῦ, ἡσύχαζον, πλὴν καθ' ὅσον τὰ ὅπλα τὰ ἐπιταχθέντα σφίσιν ἧττον ἐπιτήδεια ἐξεπίτηδες κατεσκεύασαν ὡς ἀποδοκιμασθεῖσιν αὐτοῖς ὑπ' ἐκείνων χρήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ πόῤῥω ἐγένετο, φανερῶς ἀπέστησαν καὶ παρατάξει μὲν φανερᾷ οὐκ ἐτόλμων διακινδυνεῦσαι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, τὰ δὲ τῆς χώρας ἐπίκαιρα Hadriano regnante rebellant Judaei et palam deficiunt.

Judaeorum sordidus mos.

laetosque ritus posuit; *Judaeorum mos absurdus sordidusque.*

Terrae finiumque descriptio.

Cap. 6. Terra finesque, qua ad orientem vergunt, Arabia terminantur; a meridie Aegyptus objacet; ab occasu Phoenices et mare; septentrionem a latere Syriae longe prospectant. Corpora hominum salubria et ferentia laborum; rari imbres, uber solum; fruges nostrum ad morem: praeterque eas *balsamum* et *palmae.* Palmetis proceritas et decor. Balsamum modica arbor: ut quisquis ramus intumuit, si vim ferri adhibeas, pavent venae; fragmine lapidis aut testa aperiuntur; humor in usu medentium est. Praecipuum montium Libanum erigit, mirum dictu, tantos inter ardores opacum fidumque nivibus. Idem amnem Jordanem alit funditque. Nec *Jordanes* pelago accipitur: sed unum atque alterum lacum integer perfluit, tertio retinetur. Lacus immenso ambitu, specie maris, sapore corruptior, gravitate odoris adcolis pestifer, neque vento inpellitur, neque pisces aut suetas aquis volucres patitur. Incertae undae superjacta, ut solido, ferunt: periti imperitique nandi perinde adtolluntur. Certo anni *bitumen* egerit: cujus legendi usum, ut ceteras artes experientia docuit. Ater suapte natura liquor, et sparso aceto concretus, innatat. Hunc manu captum, quibus ea cura, in summa navis trahunt. Inde, nullo juvante, influit, oneratque, donec abscindas. nec abscindere aere ferrove possis: fugit eruorem vestemque infectam sanguine, quo feminae per menses exsolvuntur. Sic veteres auctores. Sed gnari locorum tradunt, undantes bitumine moles pelli, manuque trahi ad litus: mox, ubi vapore terrae, vi solis, inaruerint, securibus cuneisque, ut trabes aut saxa, discindi.

Homines salubres.

Terra fertilis.

Balsamum et palmae. *Justin.* XXXVI, 3.

Libanus mons.

Jordanes amnis. *Plin.* V, 12.

Lacus bitumen egerens. *Joseph.* B. J. IV, 5.

Bituminis natura.

Campi torridi. *Joseph.* B. J. IV, 27.

Cap. 7. Haud procul inde *campi*, *quos* ferunt olim uberes, magnisque urbibus habitatos *fulminum*

jactu arsisse; et manere vestigia terramque ipsam specie torridam vim frugiferam perdidisse. Nam cuncta sponte edita, aut manu sata, sive herbae tenues aut flores ut solitam in speciem adolevere, atra et inania velut in cinerem vanescunt. Ego, sicut inclitas quondam urbes igne coelesti flagrasse concesserim, ita halitu lacus infici terram, corrumpi superfusum spiritum, eoque foetus segetum et autumni putrescere reor, solo coeloque juxta gravi. Et *Belus amnis* Judaico mari inlabitur: circa cujus os conlectae arenae, admixto nitro, in vitrum excoquuntur, modicum id litus et egerentibus inexhaustum.

Belus amnis. Judaicum mare. *Plin.* XXXVI, 26. Arenae in vitrum excoctae. *Plinius*, l. c. *Joseph.* B. J. I, 2, 9.

Cap. 8. *Magna pars Judaeae vicis dispergitur,* habent et oppida. Hierosolyma genti caput. Illic immensae opulentiae templum et primis munimentis urbs, dein Regia. Templum intimis clausum; ad fores tantum Judaeo aditus: limine, praeter sacerdotes, arcebantur. Dum Assyrios penes Medosque et Persas oriens fuit, despectissima pars servientium; postquam Macedones praepotuere, rex Antiochus, demere superstitionem et mores Graecorum dare adnixus, quo minus teterrimam gentem in melius mutaret, Parthorum bello prohibitus est. Nam ea tempestate Arsaces desciverat [22]). Tum Judaei, Macedonibus invalidis, Parthis nondum adultis (et Romani procul erant) sibi ipsi reges imposuere, qui mobilitate vulgi expulsi, resumpta per arma dominatione, fugationes civium, urbium eversiones, fratrum, conjugum, parentum neces aliaque solita regibus ausi, superstitionem fovebant, quia honor sacerdotii, firmamentum potentiae, adsumebatur.

Hierosolyma. Templum immensae opulentiae, quod adire nonnisi Judaeo licet. *Ev. Luc.* 1, 10. *Joseph.* Ant. VI, 9, 4. XV, 14, 11. B. J. V, 5. Judaeorum fata varia.

Cap. 9. Romanorum primus Cn. Pompejus Ju-

Judaeorum sors sub Ro-

22) Antiochum Epiphanem Tacitus confundit cum Antiocho, cognomine Θεῷ.

manis. Cn. Pompejus Judaeos domuit et diruit Hierosolyma.

daeos domuit templumque jure victoriae ingressus est. Inde vulgatum, nulla intus deum effigie vacuam sedem et inania arcana. Muri Hierosolymorum diruti, delubrum mansit. Mox civili inter nos bello, postquam in ditionem M. Antonii provinciae cesserant, rex Parthorum Pacorus Judaea potitus interfectusque a P. Ventidio et Parthi trans Euphratem redacti; Judaeos C. Sosius subegit. Regnum ab Antonio Herodi datum victor Augustus auxit. Post mortem Herodis, nihil exspectato Caesare, Simo quidam regium nomen invaserat. Is a Quinctilio Varo, obtinente Syriam, punitus, et gentem coercitam liberi Herodis tripartito rexere Sub *Tiberio* quies. [*Annal.* lib. II. c. 42. Syria et Judaea, fessae oneribus, deminutionem tributi orabant. — Tunc decreto Patrum permissae Germanico provinciae, quae mari dividuntur, majusque imperium, quoquo adisset, quam his, qui sorte aut missu principis obtinerent. — Cap. 85. Actum et de sacris Aegyptiis Judaicisque pellendis, *factumque* patrum consultum, *ut quatuor millia libertini generis, ea superstitione infecta, quis idonea aetas, in insulam Sardiniam veherentur*, coercendis illic latrociniis et, si ob gravitatem coeli interissent, vile damnum; *ceteri cederent Italia, nisi certam ante diem profanos ritus exuissent.*] Dein jussi a *C. Caesare*, effigiem ejus in templo locare, arma potius sumsere; quem motum Caesaris mors diremit. *Claudius*, defunctis regibus aut ad modicum redactis, Judaeam provinciam equitibus Romanis aut libertis permisit, e quibus Antonius Felix, per omnem saevitiam ac libidinem, jus regium servili ingenio exercuit, Drusilla, Cleopatrae et Antonii nepte, in matrimonium accepta, ut ejusdem Antonii Felix progener, Claudius nepos esset. — [*Annal.* XII. c. 54. At non frater ejus [Pallantis libertini, ob antiquam parcimoniam

Parthi Judaea potiti sunt.

Herodes rex Judaeorum.

Quae evenerint Tiberio regnante.

Agitur de pellendis sacris Judaicis.

Judaei in insulam Sardiniam relegantur.

Sueton. Tiber. 36.

Cur rebellaverint Judaei. Cf. *Tacit.* Ann. XII, 5, 4. *Joseph.* Ant. XVIII, 10. B. J. II, 9.

Judaea provincia equitibus Romanis permittitur.

Felix Judaeae praepositus,

laudati] cognomento Felix, pari moderatione agebat, jam pridem Judaeae impositus et cuncta malefacta sibi inpune ratus, tanta potentia subnixo. Sane praebuerant Judaei specjem motus orta seditione, postquam C. Caesari haud obtemperatum esset, cognita caede ejus, sedata. Manebat metus, ne quis principum eadem inperitaret. Atque interim Felix intempestivis remediis delicta accendebat, aemulo ad deterrima Ventidio Cumano, cui pars provinciae habebatur: ita divisis, ut huic Galilaeorum natio, Felici Samaritae parerent, discordes olim et tum, contemptu regentium, minus coercitis odiis. Igitur raptare inter se, inmittere latronum globos, componere insidias et aliquando proeliis congredi spoliaque et praedas ad procuratores referre. Hique primo laetari, mox gliscente pernicie, cum arma militum interjecissent, caesi milites. Arsissetque bello provincia, ni Quadratus, Syriae rector, subvenisset. Nec diu adversus Judaeos, qui in necem militum proruperant, dubitatum, quin capite poenas luerent; Cumanus et Felix cunctationem adferebant, quia Claudius, causis rebellionis auditis, jus statuendi etiam de procuratoribus dederat. Sed Quadratus Felicem inter judices ostentavit, receptum in tribunal, quo studia adcusantium deterrerentur, damnatusque flagitiorum, quae duo [Felix et Cumanus] deliquerant, Cumanus et quies provinciae reddita.]

durius premit Judaeos, qui arma sumunt.

Quadrato subveniente quies provinciae reddita.

Hist. V, 10. Duravit tamen patientia Judaeis usque ad Gessium Florum procuratorem. Sub eo bellum ortum. Et comprimere coeptantem Cestium Gallum, Syriae legatum, varia proelia ac saepius adversa excepere. Qui ubi fato aut taedio occidit, missu Neronis Vespasianus fortuna famaque et egregiis ministris intra duas aestates cuncta camporum omnesque praeter Hierosolyma urbes victore exercitu tenebat. [Hist. II, 4.

Bellum ortum sub Gessio Floro. *Jos.* Ant. XX, 9. B. J. II, 23. *Sueton.* Vespas. 4.

Vespasianus Judaeae praepositus. Hist. I, 10. II, 5.

Profligaverat bellum Judaicum Vespasianus, oppugnatione Hierosolymorum reliqua, duro magis et arduo opere ob ingenium montis et pervicaciam superstitionis, quam quo satis virium obsessis ad tolerandas necessitates superesset.] Proximus annus civili bello intentus, quantum ad Judaeos, per otium transiit. Pace per Italiam parta, et externae curae rediere. Augebat iras, quod soli Judaei non cessissent. Simul manere apud exercitus Titum, ad omnes principatus eventus casusve utilius videbatur. Igitur castris, uti diximus, ante moenia Hierosolymorum positis, instructas legiones ostentavit. — [*Inseramus hoc loco lib. V.* 1. Ejusdem anni principio [p. Chr. 71.] Caesar Titus, perdomandae Judaeae delectus a patre et praelatis utriusque rebus militia clarus, majore tum vi famaque agebat, certantibus provinciarum et exercituum studiis. Atque ipse, ut super fortunam crederetur, decorum se promptumque in armis ostendebat, comitate et adloquiis officia provocans, ac plerumque in opere, in agmine, gregario militi mixtus, incorrupto ducis honore. Tres eum in Judaea legiones, quinta et decima et quintadecima, vetus Vespasiani miles, excepere. Addidit e Syria duodecimam et adductos Alexandria duoetvicesimanos tertianosque. Comitabantur viginti sociae cohortes, octo equitum alae; simul Agrippa Sohemusque reges et auxilia regis Antiochi validaque et, solito inter adcolas odio, infensa Judaeis manus, multi, quos urbe atque Italia sua quemque spes acciverat occupandi principem adhuc vacuum. His cum copiis fines hostium ingressus, composito agmine, cuncta explorans paratusque decernere, *haud procul Hierosolymis castra facit.*]

Titus bellum prosequitur.

Cap. 11. Judaei sub ipsos muros struxere aciem, rebus secundis longius ausuri et, si pellerentur, parato perfugio. Missus in eos eques cum expeditis cohorti-

Judaeos in urbem compulsos obsidet.

bus ambigue certavit. Mox cessere hostes et sequentibus diebus crebra pro portis proelia serebant, donec adsiduis damnis intra moenia pellerentur. Romani ad oppugnandum versi. Neque enim dignum videbatur, famem hostium opperiri. Poscebant pericula, pars virtute, multi ferocia et cupidine praemiorum. Ipsi Tito Roma et opes voluptatesque ante oculos ac, ni statim Hierosolyma conciderent, morari videbantur. Sed urbem, arduam situ, opera molesque firmaverant, quis vel plana satis munirentur. Nam duos colles, inmensum editos, claudebant muri per artem obliqui aut introrsus sinuati, ut latera oppugnantium ad ictus patescerent. Extrema rupis abrupta et turres, ubi mons juvisset, in sexaginta pedes, inter devexa, in centenos vicenosque adtollebantur, mira specie ac procul intuentibus pares. Alia intus moenia regiae circumjecta, conspicuoque fastigio turris Antonia, in honorem M. Antonii ab Herode adpellata.

Hierosolymorum situs, munitiones.

Cap. 12. Templum in modum arcis propriique muri, labore et opere ante alios; ipsae porticus, quis templum ambiebatur, egregium propugnaculum. Fons perennis aquae, cavati sub terra montes, et piscinae cisternaeque servandis imbribus. Praeviderant conditores, ex diversitate morum, crebra bella. Inde cuncta quamvis adversus longum obsidium; et a Pompejo expugnatis metus atque usus pleraque monstravere. Atque per avaritiam Claudianorum temporum empto jure muniendi, struxere muros in pace tanquam ad bellum; magna conluvie et ceterarum urbium clade aucti; nam pervicacissimus quisque illuc perfugerat eoque seditiosius agebant. Tres duces, totidem exercitus. Extrema et latissima moenium Simo, quem et Bargioram vocabant, mediam urbem Joannes, templum Eleazarus, firmaverat. Multitudine et armis Joannes ac Simo, Elea-

Jus muniendi emunt Judaei.

Duces atque exercitus.

Copiae et arma.

zarus loco pollebat. Sed proelia, dolus, incendia inter ipsos et magna vis frumenti ambusta. Mox Joannes, missis per speciem sacrificandi, qui Eleazarum manumque ejus obtruncarent, templo potitur. Ita in duas factiones civitas discessit, donec, propinquantibus Romanis, bellum externum concordiam pareret.

Prodigia ante obsidium.

Cap. 13. Evenerant prodigia, quae neque hostiis neque votis piare fas habet *gens superstitioni obnoxia, religionibus adversa.* Visae per coelum concurrere acies, rutilantia arma et subito nubium igne conlucere templum. Expassae repente delubri fores et audita major humana vox, »Excedere deos,« simul ingens motus excedentium. Quae pauci in metum trahebant; pluribus persuasio inerat, antiquis sacerdotum litteris contineri, *eo ipso tempore fore, ut valesceret oriens profectique Judaea*[23]) *rerum potirentur.* Quae ambages Vespasianum et Titum praedixerat. Sed vulgus, more humanae cupidinis, sibi tantam fatorum magnitudinem interpretati, ne adversis quidem ad vera mutabantur. Multitudinem obsessorum, omnis aetatis, virile ac muliebre secus, sexcenta millia fuisse accepimus. Arma cunctis, qui ferre possent, et plures, quam pro numero, audebant. Obstinatio viris feminisque par; ac, si transferre sedes cogerentur, major vitae metus quam mortis. Hanc adversus urbem gentemque Caesar Titus, quando impetus et subita belli locus abnueret, aggeribus vineisque certare statuit. Dividuntur legionibus munia et quies praeliorum fuit, donec cuncta expugnandis urbibus reperta apud veteres aut novis ingeniis struerentur.

Exspectatio Messiae.

Obsessorum multitudo. Joseph. Ant. VI, 17.

23) Ex hoc loco celebris auctoris Ethnicorum intelligimus, quam nota Romanis ipsis tunc temporis exspectatio fuerit Judaeorum Messiae, vaticinio praedicti prophetarum.

Imperatorum de Judaeis decreta.

Cod. Lib. I. Tit. IX lex 1. (214 *p. Ch.*) Quod Cornelia Salvia Universitati Judaeorum, qui in Antiochiensium civitate constituti sunt, legavit, peti non potest.

Universitati Judaeorum legari non potest. Vid. *Cujac.* 7 obs. 30. Collegium est illicitum.

Cod. Theod. Lib. XVI Tit. VIII lex 1. (315 *p. Ch.*) Judaeis et majoribus eorum et Patriarchis volumus intimari, quod si qui post hanc legem aliquem qui eorum *feralem* fugerit sectam et ad Dei cultum respexerit, saxis aut alio furoris genere, quod nunc fieri cognovimus, ausus fuerit adtemptare, mox flammis dedendus est, et cum omnibus suis participibus concremandus. Si quis vero ex populo ad eorum *nefariam* sectam accesserit, et conciliabulis eorum se adplicaverit, cum ipsis poenas meritas sustinebit.

De proselytis faciendis. *Cod.* lib. I Tit. IX lex 3. *Horat.* Serm. I, 4.

Nefaria secta Judaeorum.

Cod. Lib. I Tit. IX lex 4. (365 *p. Ch.*) In synagogam Judaicae legis velut hospitii merito, irruentes milites jubeas emigrare: quos privatorum domus, non religiosarum loca habitationum merito convenit attingere.

Judaeos turbare vetitum.

Tit. IX lex 5. (383 *p. Ch.*) Jussio, qua sibi Judaicae legis homines blandiuntur, per quam eis curialium munerum dabatur immunitas, rescindatur.

Judaei a curiae muneribus non immunes.

Cod. Theod. Lib. XVI Tit. VIII lex 9. (393 *p. Ch.*) Judaeorum sectam nulla lege prohibitam satis constat [31]). Unde graviter commovemur interdictos quibusdam locis eorum fuisse conventus. Sublimis igitur magnitudo tua hac jussione suscepta nimietatem eo-

Judaeorum secta non prohibita. Cf. *Lex* 22 dat. an. 412. p. Ch. *Lex* 25 et 26.

31) Prius jam Judaeorum collegia licita habebantur. Videas Praetoris Decretum C. Julii, quod dedit Josephus Ant. XIV, 10, 8. cf. Philo de leg. ad Caj. 1035. f. Multa Caesarum Decreta pro Judaeis ad cultum secure obeundum apud Josephum reperimus collecta Ant. XIV, 10. cf. *Dav. Hen. Levyssohn* disp. de Judaeorum sub Caesaribus conditione et de legibus eos spectantibus. Lugd. Batav. 1828.

gimus, et ne illi aliter, quam pura salutarisque Christianorum fides vult, vivere audeant jubemus.

Legata dare et donationes scribere prohibiti Judaei.

Nov. CXXIX. Praefatio. (541 *p. Ch.*) Samaritas pridem atroces et elatos contra Christianos et in omnium velut novissimam superbiam excedentes plurimis quidem poenis affliximus, una vero maxime, quod neque testamenta ipsi possunt conscribere, neque hi defuncti absque testamento, cognatis qui ab intestato vocantur, hereditatem transmittere, nisi ad hereditatem ex utraque causa vocatos rectae Christianorum fidei esse contingeret. Interdiximus autem eis, et legata dare et donationes scribere, aut aliquas omnino alienationes in suis ponere rebus, nisi forsan orthodoxa fide percipiens persona esset.

Ammianus Marcellinus. 379 p. Ch.

Hierosolyma capta. *Florus* III, 5.

Lib. XIV. Has quoque regiones pari sorte Pompejus Judaeis domitis, et Hierosolymis captis in provinciarum speciem rectori delata jurisdictione formavit.

Judaei foetentes et tumultuantes.

Lib. XXII. [de Juliano]. Quum Palaestinam transiret, Aegyptum petens, *foetentium Judaeorum* et *tumultuantium* saepe taedio percitus, dolenter dicitur exclamasse: o Marcomanni, o Quadae, o Sarmatae, tandem inquietiores inveni!

Rutilius Numatianus. 400 p. Ch.

Itinerar. I, vs. 381. ss.

Sed male pensavit requiem stationis amoenae
Hospite conductor durior Antiphate *).

*) Antiphates Laestrygonum rex, qui infamibus escis famem eximere solebat. Cf. *Ovid.* Metam. XIV.

ὑπαρχόντων. ἔπειτα δὲ πάσαις ἀποταξάμενοι ταῖς τοῦ βίου φροντίσι καὶ ἔξω τειχῶν προελθόντες, ἐν μονάγροις, ἢ κήποις, ἢ ἄρεσι τὰς διατριβὰς ποιοῦνται, καὶ τὰς ἐκ τῶν ἀνομοίων ἐπιμιξίας ἀλυσιτελεῖς τε καὶ βλαβερὰς εἰδότες, τὸν προφητικὸν ζηλοῦσι καὶ ἀσκοῦσι βίον. καὶ ἐν ἑκάστῃ συμμορίᾳ οἴκημά ἐστιν ἱερόν, ὃ καλοῦσι σεμνεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονούμενοι τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται, μηδεὶς μηδὲν κομίζοντες, μὴ ποτὸν, μὴ σιτίον, μηδέ τι τῶν ἄλλων ὅσα πρὸς τὰς τοῦ σώματος χρείας ἀναγκαῖα· ἀλλὰ νόμους, καὶ λόγια θεσπισθέντα διὰ προφητῶν, καὶ ὕμνους, καὶ τἄλλα, οἷς ἐπιστήμη καὶ εὐσέβεια συναύξονταί τε καὶ τελειοῦνται. καὶ συνειλόντι φάναι, σιτίον, ἢ ποτὸν οὐδεὶς αὐτῶν προσενέγκοιτο πρὸ ἡλίου δύσεως. ἐπειδὴ τὸ μὲν φιλοσοφεῖν ἄξιον φωτὸς εἶναι κρίνουσι, σκότους δὲ τὰς τοῦ σώματος ἀνάγκας, αἱ δὲ ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν λογίων γίνονται αὐτοῖς δι' ὑπονοιῶν ἐν ἀλληγορίαις. πᾶσα γὰρ νομοθεσία δοκεῖ τοῖς ἀνδράσι τούτοις ζώῳ ἐοικέναι καὶ σῶμα μὲν ἔχειν τὰς ῥητὰς διαλέξεις, ψυχὴν δὲ, τὸν ἐναποκείμενον ταῖς λέξεσιν ἀόρατον νοῦν. ὡσαύτως δέ εἰσι τῆς αὐτῆς καταστάσεως καὶ αἱ γυναῖκες.

deserta petunt.

Sacra domus eorum = mesbeterium.

Ante solis occasum ulli edunt.

Interpretationem allegoricam sacrorum librorum sibi vindicant.

[*Sub voce* βδέλυγμα.] Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλοπάτορος, ἀνὴρ ὑπάρχων δεινὸς καὶ πλεονέκτης, ὃς παραλαβὼν τὴν πόλιν δοριάλωτον, ἀνείλε μυριάδας ιή. κατατολμήσας οὖν καὶ εἰς τὸ ἅγιασμα εἰσελθὼν ἐν ὑπερηφανείᾳ πολλῇ καὶ στήσας βωμὸν καὶ εἴδωλον βδέλυγμα ἐρημώσεως καὶ τὸν ναὸν μιάνας δι' ἀκαθάρτων θυσιῶν, ἱερὸν Διὸς Ὀλυμπίου προσηγόρευσεν. καὶ τοὺς μὴ ἀπογευομένους τῶν χοιρείων κρεῶν, ἀνῄρει. ἐφ' οὗ καὶ οἱ ἅγιοι Μακκαβαῖοι ἀνῃρέθησαν. οἱ δὲ λέγουσιν, Ἀδριανὸν στῆσαι τὸν ἀνδριάντα. ὁ γὰρ Ἀδριανὸς καθεῖλε τὴν πόλιν ἄρδην. Μετὰ τὴν Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου γενομένην ἐρήμωσιν, ἐπὶ Ἀδριανοῦ συστάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐσπούδαζον ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπανελθεῖν πολιτείαν. στα-

Antiochus Epiphanes Judaeos tyrannide opprimit, eorumque templum profanat.

Maccabaei interfecti.

Adrianus Hierosolyma funditus subvertit.

ρου, ἔγνω πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους ὄντας, πολλοὺς δὲ δόξαν τὴν παλαιὰν σέβοντας (ἣν δὴ καλοῦσιν Ἑλληνικὴν οἱ νῦν ἄνθρωποι) ἐπιβολῇ μέτρον οὐκ ἐχούσῃ ἐς τοὺς ἐκείνῃ Χριστιανοὺς χρῆσθαι· στόλον τε νηῶν καὶ στράτευμα ἀγείρας, ἐπ' αὐτοὺς ἦλθε. καὶ μάχῃ νικήσας, τόν τε βασιλέα, καὶ τῶν Ὁμηριτῶν πολλοὺς ἔκτεινεν.

Jesu elogium.

Lib. II c. 12. p. 118. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον ἐκεῖνον Ἰησοῦς ὁ τοῦ θεοῦ παῖς ἐν σώματι ὤν, τοῖς ἐν Παλαιστίνῃ ἀνθρώποις ὡμίλει. τῷ τε μηδὲν τὸ παράπαν ἁμαρτεῖν πώποτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀμήχανα ἐξεργάζεσθαι διαφανῶς ἐνδεικνύμενος, ὅτι δὴ τοῦ θεοῦ παῖς ὡς ἀληθῶς εἴη· (νεκρούς τε γὰρ καλῶν ἐξανίστη ὥσπερ ἐξ ὕπνου, καὶ πηροῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς οὕτω τεχθεῖσιν ἀνέῳγε, σώματός τε ὅλου λεύκας ἐκάθηρε, καὶ ποδῶν πήρωσιν ἔλυσε, καὶ ὅσα ἄλλα ἰατροῖς πάθη ἀνίατα ὠνομασμένα ἐστί·) ταῦτα ἀπαγγελλόντων Αὔγαρος [Edessae Toparcha, Augusto Imp.] τῶν ἐκ Παλαιστίνης ἐς τὴν Ἔδεσαν ἐπιχωριαζόντων, ἀκούσας· ἐθάρσησέ τε, καὶ γράμματα πρὸς τὸν Ἰησοῦν γράψας ἐδεῖτο αὐτοῦ, ἀπαλλάσσεσθαι μὲν τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀγνωμόνων ἀνθρώπων, αὐτῷ δὲ τὸ λοιπὸν ξυμβιοτεύειν. ἐπεὶ ταῦτα ὁ Χριστὸς ἀπενεχθέντα εἶδεν, ἀντέγραψεν πρὸς τὸν Αὔγαρον· Ὡς μὲν οὐκ ἀφίξεται, ἄντικρυς ἀπονεύων, τὴν δὲ ὑγίειαν τῷ γράμματι ἐπεσχόμενος. φασὶ δὲ καὶ τοῦτο αὐτὸν ἐπειπεῖν, ὡς οὐδὲ ἡ πόλις ποτὲ βαρβάροις ἁλώσιμος ἔσται. τοῦτο τῆς ἐπιστολῆς τὸ ἀκροτελεύτιον, οἱ μὲν ἐκείνου τοῦ χρόνου τὴν ἱστορίαν ξυγγράψαντες, οὐδαμῆ ἔγνωσαν· οὐ γὰρ οὖν οὐδέπῃ αὐτοῦ ἐπεμνήσθησαν.

Epistola ejus ad Augarum in portis Edessae exscripta.

Ἐδεσηνοὶ δὲ αὐτὸ ξὺν τῇ ἐπιστολῇ εὑρέσθαι φασίν· ὥστε ἀμέλει καὶ ἀνάγραπτον οὕτω τὴν ἐπιστολὴν ἀντ' ἄλλου τοῦ φυλακτηρίου ἐν ταῖς τῆς πόλεως πεποίηνται πύλαις. γέγονε μὲν οὖν ὑπὸ Μήδοις χρόνῳ τινὶ ὕστερον οὐχ ἁλοῦσα μέντοι, ἀλλὰ τρόπῳ τοιῷδε. ἐπειδὴ τὸ γράμμα τοῦ Χριστοῦ Αὔγαρος ἔλαβε, κακῶν μὲν ὀλίγῳ ὕστερον

ἀπαθὴς γέγονε· συχνὸν δὲ τῇ ὑγιείᾳ ἐπιβιοὺς χρόνον, ἐτελεύτησεν. ὅστις δὲ διεδέξατο τὴν βασιλείαν τῶν αὐτοῦ παίδων, ἀνοσιώτατος γεγονὼς ἁπάντων ἀνθρώπων, ἄλλα τε πολλὰ ἐς τοὺς ἀρχομένους ἐξήμαρτε, καὶ τὴν ἐκ Ῥωμαίων δεδιὼς τίσιν, προσεχώρησεν ἑκουσίως Πέρσαις. χρόνῳ δὲ πολλῷ Ἐδεσηνοὶ ὕστερον ἀνελόντες τῶν βαρβάρων τοὺς σφίσιν ἐνδημοῦντας φρουροὺς, ἐνέδοσαν Ῥωμαίοις τὴν πόλιν. τεκμαιρόμενος οἷς ἐν τοῖς κατ' ἐμὲ χρόνοις γέγονε ἅπερ ἐν τοῖς καθήκουσι λόγοις δηλώσω· καί μοί ποτε ἔννοια γέγονεν, ὡς εἰ μὴ ταῦτα, ἅπερ ἐῤῥέθη, ὁ Χριστὸς ἔγραψεν. ἀλλ' ὅτι ἐς τοῦτο δόξης ἄνθρωποι ἦλθον, φυλάξαι διὰ τοῦτο ἀνάλωτον ἐθέλει τὴν πόλιν, ὡς μήποτε αὐτοῖς πλάνης τινὰ σκῆψιν διδοίη. ταῦτα μὲν οὖν, ὅπη τῷ θεῷ φίλον, ταύτῃ ἐχέτω τε καὶ λεγέσθω.

Lib. II. c. 20. p. 137. Γνώμην δὲ εἶχεν [Χοσρόης] εὐθὺ Παλαιστίνης ἄγειν τὸ στράτευμα· ὅπως τά τε ἄλλα, καὶ τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις κειμήλια, πάντα ληΐσηται. χώραν γὰρ ταύτην ἀγαθήν τε διαφερόντως, καὶ πολυχρύσων οἰκητόρων εἶναι, ἀκοῇ εἶχεν. **Palaestina dives et fertilis. *Polyb.* V, 70.**

De bell. Vandal. Lib. II c. 9. p. 255. Ἐν τοῖς [quae triumphum ornabant Belisari] καὶ τὰ Ἰουδαίων κειμήλια ἦν, ἅπερ Οὐεσπασιανοῦ Τίτος μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἅλωσιν ἐς Ῥώμην ξὺν ἑτέροις τισὶν ἤνεγκε. καὶ αὐτὰ τῶν τις Ἰουδαίων ἰδὼν, καὶ παραστὰς τῶν βασιλέως γνωρίμων τινί· ταῦτα, ἔφη, τὰ χρήματα ἐς τὸ ἐν Βυζαντίῳ παλάτιον ἐσκομίζεσθαι, ἀξύμφορον οἴομαι εἶναι. οὐ γὰρ οἷόν τε αὐτὰ ἑτέρωθι εἶναι, ἢ ἐν τῷ χώρῳ, οὗ δὴ Σολομὼν αὐτὰ πρότερον, ὁ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς, ἔθετο. διὰ ταῦτα γὰρ καὶ Γιζέριχος τὰ Ῥωμαίων βασίλεια εἷλε, καὶ νυν τὰ Βανδίλων ὁ Ῥωμαίων στρατός. ταῦτα ἐπεὶ ἀνενεχθέντα βασιλεὺς ἤκουσεν· ἔδεισέ τε, καὶ ξύμπαντα κατὰ τάχος ἐς τῶν Χριστιανῶν τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὰ ἔπεμψεν. **Templi vasa, Vandalis erepta, Justinianus donat templis Hierosolymitanis Christianorum.**

Cap. 10. p. 257. Ἐπειδὴ Ἑβραῖοι ἐξ Αἰγύπτου ἀνε- **Moses He-**

braeorum dux sapiens.

χώρησαν, καὶ ἄγχι τῶν Παλαιστίνης ὁρίων ἐγένοντο· Μῶσῆς μὲν σοφὸς ἀνὴρ, ὃς αὐτὸς τῆς ὁδοῦ ἡγήσατο, θνήσκει. διαδέχεται δὲ τὴν ἡγεμονίαν Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Ναυῆ παῖς. ὃς ἔς τε τὴν Παλαιστίνην τὸν λεὼν τοῦτον εἰσήγαγε· καὶ ἀρετὴν ἐν τῷ πολέμῳ κρείσσω ἢ κατὰ ἀνθρώπου φύσιν ἐπιδειξάμενος, τὴν χώραν ἔσχε.

Palaestinam obtinuerunt Josua duce.

Judaeus per porcos divinat exitum belli. *Juven.* Sat. VI, 395.

De bello Gotth. Lib. I. c. 9. p. 330. Θευδάτος [Gotthorum rex] καὶ πρότερον μὲν οὐκ ἀτέλεστος ἦν τῶν τι προλέγειν ἐπαγγελλομένων τὰς πίστεις ποιεῖσθαι· τότε δὲ τοῖς παροῦσιν ἀπορούμενος, ὃ δὴ μάλιστα τοὺς ἀνθρώπους ἐς μαντείας ὁρμᾷν εἴωθε, τῶν τινος Ἑβραίων, δόξαν ἐπὶ τούτῳ πολλὴν ἔχοντος, ἐπυνθάνετο, ὁποῖόν ποτε τῷ πολέμῳ τῷδε τὸ πέρας ἔσται; ὁ δὲ αὐτῷ ἐπήγγειλε χοίρων δεκάδας τρεῖς καθείρξαντι ἐν οἰκίσκοις τρισὶ, καὶ ὄνομα ποιησαμένῳ δεκάδι ἑκάστῃ, Γότθων τε καὶ τῶν Ῥωμαίων, καὶ τῶν βασιλέως στρατιωτῶν, ἡμέρας ῥητὰς ἡσυχῇ μένειν.

Suidas. 975 [?] p. Ch.

Abrahamus primus Patriarcha.

[*Sub voce* Ἀβραάμ.] Ἀβραὰμ ὁ πρῶτος ἐν πατριάρχαις· εἰς ὃν ἀπεσεμνύνετο δῆμος ὁ τῶν Ἑβραίων τὸ πρότερον πρὶν ἢ θεοῦ ἀποσκιρτῆσαι καὶ γενέσθαι τούτου ἀλλότριοι, καὶ τὸ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ αἷμα· ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπισπάσασθαι. Οὗτος ἐκ μὲν τῆς Χαλδαίων γῆς ὑπῆρχεν ὁρμώμενος, τῶν περὶ τὰ μετέωρα καὶ τοὺς ἀστέρας τὸν βίον ὅλον καταναλισκόντων. Ἀσκηθεὶς οὖν κατὰ τὸν πάτριον νόμον τὰς τῶν ἐπουρανίων ἀστέρων κινήσεις, καὶ στοχασάμενος ὡς οὐκ ἐν τούτοις ἵσταται τὸ μεγαλουργὸν τῆς φαινομένης ταυτησὶ κτίσεως, ἀλλ' ἔχει τινὰ τὸν δημιουργὸν καὶ κινοῦντα καὶ διευθύνοντα τὴν ἐναρμόνιον τῶν ἀστέρων πορείαν, καὶ τοῦ κόσμου παντὸς τὴν κατάστασιν. Καὶ διὰ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς καλλονῆς τῶν κτι-

Quomodo pervenerit ad unius Dei cognitionem.

σμάτων τὸν γενεσιουργὸν αὐτῶν, ὡς ἐνῆν, θεωρήσας, οὐκ ἔστη μέχρι τούτων, οὐδὲ τὴν ἔφεσιν εἰς ταῦτα κατεδαπάνησεν. ἀλλὰ τῶν οὐρανίων ἀψίδων ὑπεραρθεὶς, καὶ πᾶσαν διαβὰς τὴν νοητήν τε καὶ ὑπερκόσμιον σύμπηξιν, οὐκ ἀπέστη τοῦ ζητουμένου, ἕως οὗ ὁ ποθούμενος ἑαυτὸν αὐτῷ ἐφανέρωσε, τύποις τε καὶ μορφώμασιν, καὶ οἷς ἑαυτὸν ἐμφανίζει ὁ ἀφανὴς καὶ ἀόρατος. Καὶ μετανάστην αὐτὸν ἐκ τῆς πατρίδος λαβὼν, ἐπὶ τὴν Χαναανῖτιν κατέστησε, τὸν ἐννενηκοστόν που καὶ ἕνατον ἤδη χρόνον παρελκοντα. Καὶ ἄπαιδα μέχρι τότε τυγχάνοντα, γεννήτορα τοῦ θαυμασίου καὶ μάκαρος κατέστησεν Ἰσαάκ, ἵν' ἔχοι μονογενῆ υἱὸν καὶ πρωτότοκον, τοῦ μονογενοῦς καὶ πρωτοτόκου μυστικὴν εἰκόνα προδιαγράφοντα· τοῦτο γέρας αὐτῷ κατ' ἐξαίρετον χαρισάμενος, τὸ δοῦλον καὶ φίλον καὶ πατέρα χρηματίσαι τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ κατὰ σάρκα, τοῦ τὸν κόσμον ὅλον δημιουργήσαντος. Οὗτος εὗρεν ἱερὰ γράμματα, καὶ γλῶσσαν ἐμηχανήσατο, ἧς Ἑβραίων παῖδες ἐν ἐπιστήμῃ ἐτύγχανον, ὡς ὄντες τούτου μαθηταὶ καὶ ἀπόγονοι. Ἐκ τούτου καὶ τὰ Ἑλλήνων γράμματα τὰς ἀφορμὰς ἔλαβε, κἂν ἄλλως ἑαυτοὺς διαπαίζοντες ἀναγράφωσιν Ἕλληνες. Καὶ τούτου μαρτύριον ἡ τοῦ Ἄλφα φωνὴ τοῦ πρώτου στοιχείου καὶ ἄρχοντος, ἀπὸ τοῦ Ἄλεφ Ἑβραϊκοῦ λαβόντος τὴν ἐπίκλησιν τοῦ μακαρίου καὶ πρώτου καὶ ἀθανάτου ὀνόματος. Ἐκ τούτου καὶ τὰ ὀνείρων βιβλία ἐσφετερίσαντο Ἕλληνες. Καὶ μάρτυς Ἰωσὴφ ὁ πανθαύμαστος ὁ τούτου ἀπόγονος, ὁ τοῦ Φαραὼ τὰ ἐνύπνια ὡς ἔμελλον ἀποβήσεσθαι διηγούμενος. Τοῦτό μοι καὶ Φίλων, ἐξ Ἑβραίων φιλόσοφος, ἐν τῷ τοῦ Πολιτικοῦ Βίῳ συνεπιμαρτυρήσεται· Φίλων, περὶ οὗ ἐῤῥέθη Φίλων πλατωνίζει, καὶ Πλάτων φιλωνίζει.

Aetate jam provecto filius nascitur.

Sacras literas invenit, et linguam excogitavit.

Graecorum literae inde ducunt originem.

Ὅτι ἤρξατο ἡ εἰδωλολατρεία ἀπὸ Σερούχ ἕως τῶν χρόνων Θάρα τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ. ὃς Ἀβραὰμ ὑπάρχων ἐτῶν ιδ', καὶ θεογνωσίας ἀξιωθεὶς, ἐνουθέτει τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων· τί πλανᾷς τοὺς ἀνθρώπους διὰ κέρ-

Abrahamus illustratus patrem suum monet.

δος ἐπιζήμιον (τουτέστι, τὰ εἴδωλα); οὐκ ἔστιν ἄλλος θεὸς, εἰ μὴ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὁ καὶ πάντα τὸν κόσμον δημιουργήσας. Ὁρῶν γὰρ τοὺς ἀνθρώπους κτισματολατροῦντας, διήρχετο διαπονούμενος, καὶ τὸν ὄντως ὄντα θεὸν ἐκζητῶν ἐκ φιλοθέου καρδίας. Ὁρῶν δὲ τὸν οὐρανὸν ποτὲ μὲν λαμπρὸν, ποτὲ δὲ σκοτεινὸν, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ, οὐκ ἔστιν οὗτος θεός. Ὡμοίως καὶ τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, τὸν μὲν ἀποκρυπτόμενον καὶ ἀμαυρούμενον· τὴν δὲ φθίνουσαν καὶ ἀπολήγουσαν, ἔφησεν, οὐδ' οὗτοι εἰσὶ θεοί. Καὶ μέντοι καὶ τὴν τῶν ἀστέρων κίνησιν, ἐκ τοῦ πατρὸς γὰρ ἐπαιδεύετο τὴν ἀστρονομίαν, ἀπορῶν ἐδυς-χέραινεν. Ὤφθη δὲ αὐτῷ θεὸς, καὶ λέγει αὐτῷ· ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου. Καὶ λαβὼν τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς, καὶ τὰ μὲν κλάσας, τὰ δὲ ἐμπυρίσας, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ πατρὸς ἐκ γῆς Χαλδαίων· καὶ ἐλθόντων εἰς Χαρρὰν, ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ἐν λόγῳ Κυρίου ἦλθε σὺν τῇ γυναικὶ Σάρρᾳ, καὶ τῷ ἀνεψιῷ Λὼτ, μετὰ πάσης αὐτῶν τῆς ἀποσκευῆς εἰς τὴν ὀφειλομένην γῆν Χαναὰν, ἣν οἱ Χαναναῖοι τυραννικῶς ἀφελόμενοι ᾤκησαν. Λιμοῦ δὲ γενομένου καταλιπὼν τὴν Χαναναίων γῆν εἰς Αἴγυπτον ἀπῆει, οὗ καὶ γυναῖκα Σάρραν Ἀβιμέλεχ ἥρπασεν ὁ βασιλεύς. Τοῦτον ὁ θεὸς ἐκδειματώσας, καὶ πάρεσιν τῶν μελῶν ἐπάξας, ἀπόδος, ἔφη, τῷ ἀνθρώπῳ τὴν γυναῖκα, ὅτι προφήτης ἐστὶ, καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ, καὶ ζήσεις. εἰ δὲ μὴ ἀποδῷς, γνῶθι ὅτι ἀποθανῇ σὺ καὶ τὰ σὰ πάντα. Καὶ οὕτως ἀπολαβὼν τὴν γυναῖκα ἀμίαντον, καὶ προσευξάμενος, ἰαθῆναι ἐποίησε τῆς παρέσεως τὸν Ἀβιμέλεχ καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. Καὶ ἔκτοτε τιμῶν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ προσέχων ἣν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις. Διδάσκαλος οὖν ὁ Ἀβραὰμ εὐσεβείας καὶ πολυπειρείας Αἰγυπτίοις ἐγένετο. Ὁ αὐτὸς Ἀβραὰμ ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ πολέμου τῆς εὐλογίας τοῦ Μελχισεδὲκ κατηξίωται, τοῦ βασιλέως Σαλὴμ, ὃς ἐξήνεγκεν αὐτῷ ἄρτους καὶ οἶνον. Ἦν δὲ καὶ ἱερεὺς

Deus ipsi apparuit, ut patriam relinqueret.

In Aegyptum abiit. Aegyptiorum rex Saram uxorem ei rapuit. Cf. 1 Mos. XII et XX.

Abrahamus pietatis ac doctrinae magister Aegyptiis.